

---

**Μέρος 1 / Part 1**

---

## Ευρετήριο συγγραφέων 2000-2003 Τόμοι 7, 8, 9 και 10

Επώνυμο, όνομα	Τόμος(Τεύχος), σελίδες
Adamson, Lena	10(2 and 3), 202-213*
Akerman, Britta Alin	10(2 and 3), 228-236*
Αλεξόπουλος, Δημήτριος Σ.	7(1), 35-45*. 9(2), 185-202*. 9(2), 252-279 (Επιμ. Μετάφ.). 9(3), 295-315*
Alves Martins, Margarida	7(3), 278-289*
Ανδρέου, Ελένη	9(2), 252-279 (Μετάφ.)
Androutsopoulou, Athena A.	7(2), 151-160*
Angleitner, Alois	9(2), 212-225
Antunes, Cristina	7(3), 339-353*
Αυδή, Ευρυνόμη	10(2 και 3), 378-398
Bernardelli, Antonio	9(1), 1-8*
Βαλανίδης, Νίκος	9(1), 37-57*
Βαλλιανάτου, Νιόνια Γ.	7(2), 161-176*. 9(3), 316-335*
Baltes, Paul B.	9(2), 252-279*
Barbas, George	9(3), 281-294
Βασιλείου, Γιώργος Ε.	7(2), 177-190*
Besevegis, Elias	10(2 and 3), 237-247
Βλαχόπουλος, Συμεών Π.	9(4), 439-458*
Βλάχου, Όλγα	7(1), 35-45
Βλάχου, Χριστίνα-Ελένη	9(3), 336-352*
Bolognini, Monique	10(2 and 3), 270-278*
Bonoti, Fotini	10(1), 53-64
Bonti, Eleni	9(3), 281-294
Borkenau, Peter	9(2), 212-225*
Boulton, Michael J.	8(1), 12-29*
Γαλανάκη, Ευαγγελία	8(2), 153-172. 8(4), 411-430*
Γενά, Αγγελική	8(2), 221-248*
Cernone, Daniel	9(2), 226-240*
Γεωργίου, Στέλιος Ν.	7(2), 191-206*
Chimienti, Giovanni	7(1), 134-149

*Σημείωση:* 1. Ο αστερίσκος (\*) δηλώνει τον πρώτο συγγραφέα. 2. (Μετάφ.) δηλώνει το μεταφραστή του άρθρου στα ελληνικά. 3. (Επιμ. Μετάφ.) δηλώνει τον επιμελητή της μετάφρασης του άρθρου στα ελληνικά.

Christopoulos, Anna	8(2), 173-188*. 10(2 and 3), 248-257*
Γιαζκουλίδου, Αικατερίνη	7(2), 207-222
Corcos, Maurice	10(2 and 3), 270-278
Γούδας, Μάριος	9(4), 433-438*
Γρούσιος, Γεώργιος	8(4), 526-537
Csikszentmihalyi, Mihaly	10(2 and 3), 181-191
Γωνίδα, Ελευθερία	10(4), 515-537*
Δασκάλου, Βασιλική	10(4), 462-480*
Δερμιτζάκη, Ειρήνη	7(3), 354-368*. 9(1), 58-74*
Dermitzaki, Irini	7(3), 259-266. 10(2 and 3), 214-227*
De Stefano, Jack	9(1), 1-8
Δημητρίου, Ανδρέας	7(1), 114-133
Δόικου, Μάρω	8(4), 431-450*
Dumont, Frank	10(1), 20-24*
Duncan, Lynne G.	8(3), 281-299
Efklides, Anastasia	7(1), 1-19. 7(3), 369-385. 9(2), 163-182*. 10(2 and 3), 214-227
Ευθυμίου, Απόστολος	9(3), 353-364*
Ευθυμίου, Κωνσταντίνος	8(2), 202-220 (Μετάφ.)
Ευκλείδη, Αναστασία	7(1, Παράρτημα), 105-121*. 7(2), 207-222*. 7(3), 354-368. 8(1), 122-143*. 9(1), 58-74. 9(1), 138-161*. 9(2), 252-279 (Επιμ. Μετάφ.). 10(4), 515-537, 10(4, Παράρτημα)
Ζαφειροπούλου, Μαρία	8(4), 451-468*, 9(3), 365-377*. 10(1), 96-118
Feltham, Colin	10(1), 31-36*
Fontaine, Anne Marie	7(3), 339-353
Fox, Kenneth R.	9(4), 563-580*
Georgiadis, Lilian	7(1), 1-19*
Georgouleas, Georgios	10(2 and 3), 237-247*
Gialamas, Vasilios	7(3), 267-277
Gombert, Jean Emile	8(3), 338-357*
Gonida, Eleftheria	7(3), 259-266*
Gould, Daniel	9(4), 531-546*
Halfon, Olivier	10(2 and 3), 270-278
Hatzichristou, Chryse	10(4), 437-448
Hunt, Earl	9(2), 241-251*
Θεοδωράκης, Γιάννης	9(4), 547-562*
Iconomou, Gregoris	8(4), 401-410*
Iwakabe, Shigeru	10(1), 25-30*

Jeammet, Philippe	10(2 and 3), 270-278
Jencius, Simon	9(2), 226-240
Κάζης, Αριστείδης	8(1), 60-70
Kakavoulis, Alexandros K.	9(1), 22-36
Καλαντζή-Αζίζι, Αναστασία	8(2), 153-172*. 8(2), 267-280*. 9(1), 75-91. 10(2 και 3), 330-342*
Κάντας, Αριστοτέλης	7(1, Παράρτημα), 105-121. 8(1), 122-143. 9(1), 138-161
Καραδήμας, Ευάγγελος Χ.	8(2), 267-280. 9(1), 75-91*. 10(2 και 3), 330-342
Καρέλλου, Ιωάννα	8(1), 12-29
Katerelos, Ioannis D.	8(1), 1-11*
Kavussanu, Maria	9(4), 514-530*
Κιοσέογλου, Γρηγόρης	8(4), 506-525. 10(4), 515-537
Κλεφτάρας, Γιώργος	7(1), 46-62*. 10(2 και 3), 362-377*
Kosmidou, Evgdoxia	9(4), 494-513
Κοσμίδου, Μαρία-Ελένη	9(3), 336-352
Κουμαράς, Παναγιώτης	8(1), 71-88
Κουμή, Ιωάννα	8(4), 469-487*
Κουπι, Ιοαηνα	7(3), 309-322*
Κουστέλιος, Αθανάσιος	8(1), 30-39*
Κουστέλιου, Ιωάννα	8(1), 30-39
Laget, Jacques	10(2 and 3), 270-278
Λανίτη, Ιωάννα	8(1), 12-29
Λεμονή, Ουρανία	8(1), 12-29
Λεονταρή, Αγγελική	7(1), 63-87*. 9(1), 138-161
Leondari, Angeliki	7(3), 267-277*
Lepola, Janne	7(3), 290-308*
Μαζαράκης, Νεκτάριος Κ.	8(1), 40-59*
Mahrer, Alvin R.	10(1), 1-19*. 10(1), 45-51*
Mäki, Hanna	7(3), 290-308
Μακρή-Μπότσαρη, Εύη	7(1), 88-113*. 7(2), 223-238*. 8(4), 488-505*. 10(1), 136-158*
Μακρής, Νικόλαος	9(3), 378-395*
Μαλικιώση-Λοϊζου, Μαρία	10(2 και 3), 295-309*. 10(4), 481-496*
Μανούσου, Βασιλική	8(1), 30-39
Μαρούδα-Χατζούλη, Αθηνά	10(2 και 3), 310-329*
Marsh, Herbert W.	9(4), 459-493*
Martinez-Arias, Rosario	9(2), 185-202
Martos, Francisco J.	8(3), 368-383*
Μαπή-Ζήση, Ελένη	8(4), 451-468
Meeus, Wim	10(2 and 3), 192-201*
Μεταλλίδου, Παναγιώτα	10(4), 538-555*. 10(4), 556-574
Metallidou, Panayota	7(3), 259-266. 7(3), 369-385*

Mikropoulos, Tassos A.	10(1), 53-64*
Milosis, Dimitrios	9(4), 494-513
Misailidi, Ploussia	9(1), 9-21*. 10(1), 53-64
Moneta, Giovanni B.	10(2 and 3), 181-191*
Μόττη-Στεφανίδη, Φρόσω	10(4), 449-461*
Μπαφίτη, Τσαμπίκα Β.	8(2), 249-266*
Μπαρκούκης, Βασίλειος	8(4), 526-537
Μπίμπου-Νάκου, Ιωάννα	8(4), 506-525*. 10(4), 497-514*
Μπονώτη, Φωτεινή	10(1), 119-135*
Neimeyer, Robert A.	10(1), 37-44*
Νέστορος, Ιωάννης Ν.	7(2), 161-176. 8(1), 40-59
Niemi, Pekka	8(3), 330-337*
Oakland, Thomas	10(2 and 3), 437-448*
Οκαλίδου, Αρετή	8(1), 60-70*
Olofsson, Åke	8(3), 300-312*
Παναγής, Γεώργιος Θ.	9(1), 92-115*. 9(3), 396-407*
Πανταζή, Μαρία	7(2), 207-222
Ραπαδοπούλου, Eleni	10(1), 65-81*
Παππά, Ευαγγελία	9(3), 365-377
Παπαϊωάννου, Αθανάσιος	9(4), 547-562
Ραραίοαννου, Athanasios	9(4), 494-513*
Παπανικολάου, Ανδρέας	7(2), 239-255
Peereman, Ronald	8(3), 338-357
Ρεϊχότο, Francisco	7(3), 278-289
Pickersgill, Mary J.	10(1), 65-81
Plancherel, Bernard	10(2 and 3), 270-278
Πλατσίδου, Μαρία	7(1), 114-133*. 10(4), 556-574*
Ρηνεματικός, Dimitris	7(1), 20-34*
Ρορδοδάς, Costas D.	8(3), 384-400*
Ροσκίρτα, Elisa	8(3), 330-337
Ροταμιάνου, Άννα	8(2), 145-152*
Ρήγα, Αναστασία-Βαλεντίνη	9(1), 116-137*
Riemann, Rainer	9(2), 212-225
Roth, Ellen	8(3), 313-329*
Ρούσση, Παγώνα	10(2 και 3), 378-398*
Rutter, Derek R.	8(4), 401-410
Σακκά, Δέσποινα	7(1), 35-45
Σαραφίδου, Γιασεμί	8(1), 60-70
Schick, Annette	7(3), 324-338*
Schneider, Wolfgang	8(3), 313-329
Scobie, Enid D.	9(1), 22-36
Scobie, Geoffrey E. W.	9(1), 22-36*

Seiffge-Krenke, Inge	10(2 and 3), 258-269*
Σέρογλου, Φανή	8(1), 71-88*
Seymour, Philip H. K.	8(3), 281-299*
Shadel, William G.	9(2), 226-240
Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δέσποινα	10(2 και 3), 399-413*
Silva, Fernando	9(2), 185-202
Σίμος, Παναγιώτης	7(2), 239-255*
Σκαλτσάς, Ανδρέας	7(1), 35-45
Skaug, Sigdis L.	8(3), 358-367
Spinath, Frank M.	9(2), 212-225
Σταλίκας, Αναστάσιος	8(2), 189-201*
Stalikas, Anastassios	9(1), 1-8. 10(1), xi-xvi*. 10(2 and 3), 279-294*
Stathi, Aphrodite	9(4), 563-580
Στεφάνου, Γεωργία	10(1), 159-179*
Στογιαννίδου, Αριάδνη	8(4), 506-525
Συγκολλίτου, Έφη	10(4), 462-480
Σωτηρίου, Απόστολος	10(1), 96-118*
Σωτηροπούλου, Γεωργία	8(2), 267-280
Toennessen, Finn E. &	8(3), 358-367*
Τριανταφυλλίδου, Σοφία Σ.	9(1), 116-137
Τριλίβα, Σοφία	7(1), 134-149*. 10(2 και 3), 378-398
Τσακαλίδου, Άννα	8(1), 89-102*
Τσιάμης, Γεώργιος	8(1), 103-121*
Τσιάντης, Ιωάννης	8(4), 469-487
Tsigilis, Nikolaos	9(4), 494-513
Τσολάκη, Μάγδα	8(1), 60-70
Τσορμπατζούδης, Χαράλαμπος	8(4), 526-537*
Tzouriadou, Maria	9(3), 281-294*
van de Vijver, Fons J. R.	9(2), 203-211*
Vanger, Philippos	8(2), 202-220*
Vauras, Marja	7(3), 290-308. 8(3), 330-337
Vlondaki, Kalliopi	10(1), 82-95*
Φερεντίνος, Σπύρος	9(3), 408-430*
Χατζηπαντελής, Θεόδωρος	8(1), 71-88
Χατζηχρήστου, Χρυσή	10(2 και 3), 343-361*. 10(4), 415-436*
Χαρίτου-Φατούρου, Μίκα	7(1), 35-45
Χελιδόνης, Εμμανουήλ	7(2), 161-176
Χριστοδούλου, Παναγιώτης	7(2), 161-176
Χριστοπούλου, Άννα	8(2), 173-188*

## Περίληψεις

**Αλεξόπουλος, Σ. Δ.**

Πανεπιστήμιο Πατρών

**Αξιοπιστία και εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου Προσωπικότητας  
για Ενηλίκους (EPQ-A) του Eysenck στην Ελλάδα**  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(3), 295-315

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα, συγχρονική και εννοιολογική κατασκευής, του Ερωτηματολογίου Προσωπικότητας του Eysenck για Ενηλίκους (EPQ-A), όπως προσαρμόστηκε και σταθμίστηκε από τον Δημητρίου (1977) σε ένα δείγμα Ελλήνων ενηλίκων. Το Ερωτηματολόγιο αυτό χορηγήθηκε σε 802 ενήλικες (252 άνδρες και 550 γυναίκες) ηλικίας από 18 έως 79 ετών. Επίσης το EPQ-A μαζί με το Ερωτηματολόγιο Χαρακτηριστικών Προσωπικότητας (Traits Personality Questionnaire, TPQue) χορηγήθηκε σε 100 συμμετέχοντες (31 άνδρες και 69 γυναίκες). Ευρέθησαν υψηλοί συντελεστές αξιοπιστίας εσωτερικής συνέπειας, alpha του Cronbach, σε όλες τις κλίμακες εκτός από αυτήν του Ψυχωτισμού (σε όλο το δείγμα, στους άνδρες και στις γυναίκες χωριστά), που κυμαίνονταν από .77 έως .83 και στον Ψυχωτισμό από .46 έως .61. Οι συντελεστές συνάφειας του EPQ-A με το TPQue ως προς την Εξωστρέφεια ήταν στατιστικώς σημαντικός, όχι, όμως, και ως προς το Νευρωτισμό. Η επιβεβαιωτική ανάλυση παραγόντων δεν επιβεβαίωσε τη δομή του EPQ-A, όπως προτείνεται από τον Eysenck. Η διερευνητική παραγοντική ανάλυση του EPQ-A ανέδειξε την ύπαρξη τεσσάρων παραγόντων, δηλαδή Εξωστρέφειας, Νευρωτισμού, κλίμακας Ψεύδους, και Ψυχωτισμού, σύμφωνα με τη θεωρία του Eysenck. Οι τρεις πρώτοι παράγοντες είχαν υψηλή παραγοντική ταυτότητα, ενώ ο τέταρτος, δηλαδή ο Ψυχωτισμός, είχε αδύνατη παραγοντική δομή, δηλαδή αρκετές ερωτήσεις που ανήκουν στον παράγοντα αυτό φόρτιζαν σε άλλους παράγοντες στην έρευνα αυτή.

*Λέξεις κλειδιά:* Αξιοπιστία, Εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής, Συγχρονική εγκυρότητα.

*Διεύθυνση:* Δημήτριος Σ. Αλεξόπουλος, Τομέας Ψυχολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Πατρών, 265 00 Πάτρα. Τηλ.: 2610-997737, Fax: 2610-997740, E-mail: dalexopl@upatras.gr

**Αλεξόπουλος<sup>1</sup>, Δ. Σ., Silva<sup>2</sup>, F., & Martinez-Arias<sup>2</sup>, R.**

<sup>1</sup>Πανεπιστήμιο Πατρών, & <sup>2</sup>Universidad Complutense de Madrid, Spain

**Αξιοπιστία και εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου “Διαστάσεις  
του Διαπροσωπικού Προσανατολισμού για Νέους” στην Ελλάδα**  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(2), 185-202

Με την έρευνα αυτή διερευνάται η εσωτερική συνέπεια και η εγκυρότητα τόσο η συγχρονική όσο και αυτή της εννοιολογικής κατασκευής του ερωτηματολογίου των Διαστάσεων του Διαπρο-

σωπικού Προσανατολισμού για Νέους (Dimensiones de Orientacion Interpersonal - Jova, DOI-JA) στην Ελλάδα. Το ερωτηματολόγιο αυτό αναπτύχθηκε στην Ισπανία από τον F. Silva και τους συνεργάτες του. Μεταφράστηκε στην ελληνική και χορηγήθηκε σε ένα δείγμα 657 παιδιών και εφήβων ηλικίας 10 έως 18 ετών (303 αγοριών και 351 κοριτσιών) στην Πάτρα και στην Αθήνα. Παράλληλα με το DOI-JA χορηγήθηκε και το Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας για Νέους του Eysenck (Eysenck Personality Questionnaire - Junior, EPQ-J) σε 133 μαθητές (61 αγόρια και 72 κορίτσια). Οι συντελεστές αξιοπιστίας alpha του Cronbach κυμαίνονταν από .67 έως .73 για τις έξι διαστάσεις του DOI-JA και την κλίμακα ψεύδους και από .66 έως .80 για το EPQ-J. Οι δείκτες της συγχρονικής εγκυρότητας του DOI-JA με το ερωτηματολόγιο EPQ-J κυμαίνονταν από  $r = -.55$  έως .70. Η παραγοντική ανάλυση του DOI-JA, όμως, φανέρωσε την ύπαρξη πέντε πρωτογενών παραγόντων αντί των έξι της ισπανικής έκδοσης: "Ενεργό Ενδιαφέρον για Άλλους", "Ηγετική Συμπεριφορά", "Κοινωνικό Άγχος / Συστολή", "Κοινωνική Συμμετοχή vs. Κοινωνική Απόσυρση", "Κοινωνικός Αυτοέλεγχος / Αντικοινωνική Συμπεριφορά", καθώς και δύο δευτερογενών παραγόντων: "Κοινωνική vs. Αντικοινωνική Συμπεριφορά" και "Παρουσία vs. Απουσία Κοινωνικής Συμμετοχής". Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν αυτά άλλων ερευνών και δείχνουν ότι το DOI-JA μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διάγνωση ενδεχόμενων διαπροσωπικών προβλημάτων που παρουσιάζουν έφηβοι και παιδιά στην Ελλάδα, αλλά με επιφύλαξη για τον παράγοντα της επιθετικότητας, ο οποίος στην ελληνική έκδοση του DOI-JA δε συνιστά αυτόνομο παράγοντα.

**Λέξεις κλειδιά:** Διαστάσεις διαπροσωπικού προσανατολισμού, Κοινωνική συμπεριφορά, Προσωπικότητα.

**Διεύθυνση:** Δημήτριος Σ. Αλεξόπουλος, Τομέας Ψυχολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Πατρών, 265 00 Πάτρα. Τηλ.: 2610-997737, Fax: 2610-997740, E-mail: dalexopl@upatras.gr

**Αλεξόπουλος<sup>1</sup>, Δ. Σ., Χαρίτου-Φατούρου<sup>2</sup>, Μ., Σακκά<sup>3</sup>, Δ., Σκαλτσάς<sup>1</sup>, Α., & Βλάχου<sup>1</sup>, Ό.**

<sup>1</sup>Πανεπιστήμιο Πατρών, <sup>2</sup>Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, &

<sup>3</sup>Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

**Αξιοπιστία και εγκυρότητα του WISC-R για παιδιά ηλικίας  
έξι έως ένδεκα ετών στην Ελλάδα  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(1), 35-45**

Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να διερευνήσει την εσωτερική συνέπεια και την εγκυρότητα του WISC-R για παιδιά ηλικίας 6 έως 11 ετών στην Ελλάδα. Το τεστ αυτό χορηγήθηκε σε ένα διαστρωματωμένο τυχαίο δείγμα 600 παιδιών (300 αγοριών και 300 κοριτσιών, 100 παιδιά για κάθε ηλικιακή ομάδα). Οι συντελεστές αξιοπιστίας, δηλαδή ο alpha του Cronbach και η αξιοπιστία των δύο ημίσεων, καθώς και οι συνάφειες του WISC-R με τις Σταθερές Προοδευτικές Μήτρες του Raven και το τεστ σχεδίου των Goodenough-Harris ήταν ικανοποιητικές. Οι συνάφειες του WISC-R με τους σχολικούς βαθμούς στη γλώσσα και ιδίως στην αριθμητική ήταν μέτριες.

**Λέξεις κλειδιά:** Αξιοπιστία, Εγκυρότητα, WISC-R.

**Διεύθυνση:** Δημήτριος Σ. Αλεξόπουλος, Τομέας Ψυχολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Πατρών, 265 00 Πάτρα. Τηλ.: 2610-997737, Fax: 2610-997740



**Βαλανίδης, Ν.**

Πανεπιστήμιο Κύπρου

**Κατανόηση διάφορων μετασχηματισμών της ύλης από υποψήφιες  
εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(1), 37-57**

Δείγμα είκοσι φοιτητριών, υποψήφιων εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που φοιτούσαν στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, υποβλήθηκαν σε ατομικές συνεντεύξεις. Ζητήθηκε από αυτές να περιγράψουν τις μακροσκοπικές (χρώμα, γεύση, όγκος, πυκνότητα) και μικροσκοπικές μεταβολές (είδος και κίνηση μορίων) της ύλης κατά τη διάλυση στερεού (ζάχαρη ή άλας) σε νερό ή την ανάμιξη νερού και οιοπνεύματος, και κατά τη διήθηση ή τη θέρμανση των διαλυμάτων που προκύπτουν. Εξετάστηκε, επίσης, η αναφλεξιμότητα του οιοπνεύματος και του υδατικού διαλύματός του. Η ανάλυση των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων έδειξε ότι οι φοιτήτριες είχαν περιορισμένη εννοιολογική κατανόηση της δομής της ύλης και δύσκολα μπορούσαν να συσχετίζουν τις παρατηρήσιμες μεταβολές της ύλης με τα αόρατα μοριακά φαινόμενα (διάταξη και κίνηση των μορίων).

*Λέξεις κλειδιά:* Εναλλακτικές αντιλήψεις, Εννοιολογική αλλαγή, Οικοδόμηση της γνώσης.

*Διεύθυνση:* Νίκος Βαλανίδης, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τ.Θ. 20537, 1678 Λευκωσία, Κύπρος, Τηλ.: ++357-2-7537 και ++357-2-337966, Fax: ++357-2-753702, E-mail: nichri@ucy.ac.cy

---

**Βαλλιανότου, Ν. Γ.**

Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Ηλεκτροφυσιολογικές προσεγγίσεις στην κλινική νευροψυχολογία:  
Τα προκλητά δυναμικά  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(3), 316-335**

Οι ηλεκτροφυσιολογικές μέθοδοι καταγραφής της νευρωνικής δραστηριότητας αλλά και οι μέθοδοι απεικόνισης της εγκεφαλικής λειτουργίας δεν αποτελούν πλέον αποκλειστικά εργαλεία αξιολόγησης και διάγνωσης στο χώρο της ιατρικής, αλλά και χρήσιμες τεχνικές της κλινικής νευροψυχολογίας. Ιδιαίτερως, τα ενδογενή ή γνωστικά προκλητά δυναμικά (N1, N2, MMN, P300, N400, CNV κ.ά) παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για τους μηχανισμούς της προσοχής, της μνήμης, της αντίληψης και της επεξεργασίας νέων εννοιών τόσο σε φυσιολογικό πληθυσμό όσο και σε άτομα που εμφανίζουν μαθησιακές διαταραχές, διάφορες ψυχικές παθήσεις (σχιζοφρένεια, κατάθλιψη, κ.λπ.) ή νευρολογικές νόσους (νόσος του Parkinson, κ.λπ.). Επιπλέον, με τη χρήση των γνωστικών προκλητών δυναμικών μπορούμε να διερευνήσουμε, για παράδειγμα, το νευροφυσιολογικό υπόβαθρο εννοιών που χρησιμοποιούνται στην ψυχοθεραπεία, όπως "συνειδητό" και "ασυνειδητό". Ο σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν (α) η ανασκόπηση ορισμένων από τις πλέον βασικές έννοιες στο χώρο των προκλητών δυναμικών, και (β) η συνοπτική παρουσίαση των πρόσφατων ερευνητικών εξελίξεων στα γνωστικά προκλητά δυναμικά, τα οποία εμφανίζουν ιδιαίτερη κλινική αξία για το νευροψυχολόγο που ενδιαφέρεται να χρησιμοποιήσει τη μέθοδο αυτή για διαγνωστικούς ή ερευνητικούς σκοπούς.

**Λέξεις κλειδιά:** Γνωστικά προκλητά δυναμικά, Κυματομορφή P300, Νευροφυσιολογικό υπόστρωμα των γνωστικών λειτουργιών.

**Διεύθυνση:** Νιόνια Γ. Βαλλιανάτου, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πανεπιστημιούπολη Γάλλου, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ.: 28310-77529, Fax: 28310-77527, E-mail: vallianatou@psy.soc.uoc.gr

**Βαλλιανάτου, Ν. Γ., Χριστοδούλου, Π., Νέστορος, Ι. Ν., & Χελιδόνης, Ε.**  
Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Χαρακτηριστικά προσωπικότητας και ακοολογικά ευρήματα  
σε ασθενείς με εμβοές ώτων  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(2), 161-176**

Οι εμβοές ώτων αποτελούν ένα σύνηθες φαινόμενο ιδιαίτερα μεταξύ των ατόμων που έχουν πρόβλημα ακοής. Η αντίδραση και η προσαρμογή του ατόμου στο συγκεκριμένο σύμπτωμα αποτελούν πάντα τον κύριο στόχο της θεραπευτικής παρέμβασης και των τεχνικών καταστολής που χρησιμοποιούνται στους ασθενείς με εμβοές ώτων. Στη συγκεκριμένη μελέτη διερευνήσαμε: α) τη σχέση της υποκειμενικής αξιολόγησης της έντασης των εμβοών με παράγοντες όπως το φύλο του ατόμου, η ηλικία, η χρονική διάρκεια των εμβοών και το ποσοστό βαρηκοΐας και β) την ενδεχόμενη επίδραση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας του ατόμου στη στάση του απέναντι στις εμβοές. Στην έρευνα συμμετείχαν 100 ασθενείς του Εργαστηρίου Ακοολογίας - Νευρωτολογίας της ΩΡΛ Κλινικής του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ηρακλείου και των δύο φύλων, οι οποίοι προσήλθαν με κύριο ενόχλημα τις εμβοές. Η ηλικία των ασθενών κυμαινόταν από 18-65 ετών και σε όλους ακολουθήθηκε η διαδικασία που είχε οριστεί από το ερευνητικό πρωτόκολλο και που περιλάμβανε πλήρη ακοολογικό έλεγχο, ψυχολογική κλινική αξιολόγηση μέσω συνέντευξης και χορήγηση του Πολυδιάστατου Ερωτηματολογίου Προσωπικότητας της Μινεσότα. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων προέκυψε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ασθενών παρουσίαζε εμβοές για χρονικό διάστημα από δύο μήνες έως 5 έτη, αλλά η χρονική διάρκεια των εμβοών δεν επηρεάζει σημαντικά την υποκειμενική αξιολόγηση της έντασης των εμβοών. Οι παράγοντες φύλο και ηλικία διαπιστώθηκε ότι επηρεάζουν την υποκειμενική αξιολόγηση του ατόμου για την ένταση των εμβοών του. Τέλος, τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας των ασθενών με εμβοές δε βρέθηκαν να είναι διαφορετικά από αυτά του μέσου πληθυσμού.

**Λέξεις κλειδιά:** Ακοολογικά ευρήματα, Εμβοές ώτων, Χαρακτηριστικά προσωπικότητας.

**Διεύθυνση:** Νιόνια Γ. Βαλλιανάτου, Εργαστήριο Ακοολογίας-Νευρωτολογίας, ΩΡΛ Κλινική, Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου, Διασταύρωση Σταυρακίων Βουτών, Τ.Θ. 1352, 712 01 Ηράκλειο. Τηλ: 2810-392467 και 2810-392679, Fax: 2810-285371, E-mail: valliand@danae.med.uoc.gr

**Baltes, P. B.**

Max Planck Institute for Human Development and Education, Berlin, Germany

**Ανδρέου, Ε.** (Μετάφ.)

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Αλεξόπουλος, Δ. Σ., & Ευκλείδη, Α.** (Επιμ. Μετάφ.)

Πανεπιστήμιο Πατρών & Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Η ατελής αρχιτεκτονική της ανθρώπινης οντογένεσης:  
Επιλογή, βελτιστοποίηση και αντιστάθμιση ως θεμέλια της αναπτυξιακής θεωρίας  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(2), 252-279**

Με αφετηρία την εξελικτική και οντογενετική προοπτική σκιαγραφείται η βασική βιολογική-γενετική και κοινωνική-πολιτισμική αρχιτεκτονική της ανθρώπινης ανάπτυξης. Τρεις αρχές εμπλέκονται. Πρώτον, η πίεση της εξελικτικής επιλογής προβλέπει μία αρνητική συσχέτιση με την ηλικία, και συνεπώς η πλαστικότητα που βασίζεται στο γονιδίωμα και το βιολογικό δυναμικό μειώνεται με την ηλικία. Δεύτερον, προκειμένου να υπάρξει διά βίου αύξηση σε πλευρές της ανθρώπινης ανάπτυξης, απαιτούνται πόροι, που θα βασίζονται στον πολιτισμό, σε ολοένα αυξανόμενα μεγέθη. Τρίτον, λόγω των απωλειών στη βιολογική πλαστικότητα, που συνδέονται με την ηλικία, η αποτελεσματικότητα του πολιτισμού μειώνεται καθώς ξεδιπλώνεται η διά βίου ανάπτυξη. Η συνδυασμένη εφαρμογή των τριών αυτών αρχών υποδηλώνει ότι η διά βίου αρχιτεκτονική γίνεται ολοένα και περισσότερο ατελής με την ηλικία. Ο βαθμός ολοκλήρωσης μπορεί να οριστεί ως η αναλογία μεταξύ κερδών και απωλειών στη λειτουργικότητα. Δύο παραδείγματα καταδεικνύουν τα συνεπαγόμενα της διά βίου αρχιτεκτονικής που προτείνεται. Το πρώτο είναι μια γενική θεωρία της ανάπτυξης που περιλαμβάνει την ενορχήστρωση τριών συστατικών διεργασιών: της επιλογής, της βελτιστοποίησης και της αντιστάθμισης. Το δεύτερο εξετάζει το έργο της ολοκλήρωσης της πορείας της ζωής με την έννοια της επίτευξης μιας θετικής ισορροπίας μεταξύ κερδών και απωλειών για όλα τα ηλικιακά επίπεδα. Αυτός ο στόχος είναι όλο και πιο δύσκολο να επιτευχθεί καθώς η ανθρώπινη ανάπτυξη εκτείνεται στην προχωρημένη γεροντική ηλικία.

(Μετάφραση της πρωτότυπης περίληψης του άρθρου)

This article originally appeared in English as Baltes, P. B. (1997). On the incomplete architecture of human ontogeny: Selection, optimization, and compensation as foundation of developmental theory. *American Psychologist*, 52, 366-380. Copyright © 1997 by the American Psychological Association. Translated by permission of the publisher and the author. Neither the original nor this translation can be reproduced or distributed in any form or by any means, or stored in a database or retrieval system, without the prior written permission of the American Psychological Association.

Λέξεις κλειδιά: Αντιστάθμιση, Βελτιστοποίηση, Διά βίου ανάπτυξη, Επιλογή.

Διεύθυνση: Paul B. Baltes, Max Planck Institute for Human Development and Education, Lentzallee 94, 14195 Berlin, Germany. E-mail: [sekbaltes@mpib-berlin.mpg.de](mailto:sekbaltes@mpib-berlin.mpg.de)

---

**Βασιλείου, Γ. Ε.**  
Αθήνα

**Σχέση του ψυχωτισμού, νευρωτισμού και εσωστρέφειας-εξωστρέφειας  
με τη μοναξιά σε Έλληνες φοιτητές**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(2), 177-190**

Η ερευνητική αυτή εργασία είχε τρεις στόχους: 1) Να διερευνήσει τη σχέση του ψυχωτισμού, του νευρωτισμού και της εσωστρέφειας-εξωστρέφειας με τη μοναξιά στο φοιτητικό πληθυσμό, 2) να αξιολογήσει τη συμβολή της κάθε ανεξάρτητης μεταβλητής στην εμπειρία της μοναξιάς και 3) να εντοπίσει ενδεχόμενες διαφυλικές διαφορές τόσο στη μοναξιά όσο και στις ανεξάρτητες μεταβλητές. Το δείγμα περιλάμβανε 234 φοιτητές και φοιτήτριες από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, οι οποίοι συμπλήρωσαν το Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας του Eysenck και την Κλίμακα Μοναξιάς UCLA. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων αυτών ήταν εθελοντική και ανώνυμη. Η συσχέτιση Pearson  $r$  έδειξε ότι ο νευρωτισμός και ο ψυχωτισμός σχετιζόνταν μέτρια με τη μοναξιά, με πρώτο το νευρωτισμό, ενώ η σχέση της εσωστρέφειας ήταν χαμηλή. Η ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης έδειξε ότι τη μεγαλύτερη συμβολή στην πρόβλεψη της εμπειρίας της μοναξιάς την είχε ο νευρωτισμός με δεύτερο, και με σημαντική διαφορά συμβολής, τον ψυχωτισμό, ενώ το φύλο και η εσωστρέφεια δε συνέβαλαν σημαντικά στην πρόβλεψη. Η ανάλυση  $t$  test ανεξάρτητων ομάδων έδειξε ότι υπάρχει διαφυλική διαφορά στο νευρωτισμό, με τις φοιτήτριες να έχουν υψηλότερες τιμές σε αυτόν απ' ό,τι οι φοιτητές.

*Λέξεις κλειδιά:* Μοναξιά, Νευρωτισμός, Ψυχωτισμός.

*Διεύθυνση:* Γιώργος Ε. Βασιλείου Μαντζαρωτάκη 98, Καλλιθέα, 176 76 Αθήνα.

**Βλαχόπουλος, Σ. Π.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Διαφορές των προφίλ στόχων επίτευξης σε ψυχο-φυσιολογικές καταστάσεις  
στο πλαίσιο συμμετοχής σε έντονη φυσική δραστηριότητα**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(4), 439-458**

Η παρούσα έρευνα εξέτασε τις διαφορές των προφίλ στόχων επίτευξης των μαθητών/τριών στο μάθημα της φυσικής αγωγής ως προς τις ψυχο-φυσιολογικές καταστάσεις της αναζωογόνησης, ηρεμίας/γαλήνης, της θετικής ενασχόλησης και της φυσικής εξάντλησης (Gauvin & Rejeski, 1993) στο πλαίσιο της συμμετοχής τους στο αγώνισμα δρόμου των 800μ. Πριν το αγώνισμα οι μαθητές αξιολογήθηκαν ως προς τους στόχους επίτευξης και το επίπεδο της αντιλαμβανόμενης αθλητικής τους ικανότητας. Έπειτα από το αγώνισμα, οι μαθητές αξιολογήθηκαν ως προς το βαθμό που βίωσαν τις τέσσερις ψυχο-φυσιολογικές καταστάσεις όσο και σε μια σειρά από άλλες μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν ως συμμεταβλητές. Αναλύσεις συνδιακύμανσης έδειξαν ότι ανάμεσα στους μαθητές με χαμηλή αντιλαμβανόμενη αθλητική ικανότητα, οι μαθητές με υψηλότερο προσανατολισμό στο έργο ανέφεραν ισχυρότερα συναισθήματα ηρεμίας/γαλήνης και λιγότερο φυσικής εξάντλησης συγκριτικά με τους μαθητές που είχαν χαμηλότερο προσανατολισμό στο έργο. Για τους μαθητές με υψηλή αντιλαμβανόμενη αθλητική ικανότητα, εκείνοι που ήταν περισσότερο προσανα-

τολισμένοι στο έργο ανέφεραν ισχυρότερη αναζωογόνηση συγκριτικά με τους μαθητές που ήταν λιγότερο προσανατολισμένοι στο έργο.

Λέξεις κλειδιά: Προσανατολισμός στο εγώ, Προσανατολισμός στο έργο, Φυσική αγωγή.

Διεύθυνση: Συμεών Π. Βλαχόπουλος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τ.Ε.Φ.Α.Α. Σερρών, Άγιος Ιωάννης, 621 10 Σέρρες. Τηλ.: 23210-67612 εσωτ. 1045, 2310-991045, Fax: 2310-991049, E-mail: vlachop@phed-sr.auth.gr

---

**Βλάχου, Χ.-Ε., & Κοσμίδου, Μ.-Ε.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Η ελληνική Δοκιμασία Οπτικο-Νοητικής Ιχνηλάτησης:  
Προκαταρκτικές νόρμες για κλινική και ερευνητική εφαρμογή  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(3), 336-352**

Στόχος μας στην παρούσα μελέτη ήταν να παρουσιάσουμε νόρμες για τη Δοκιμασία Οπτικο-Νοητικής Ιχνηλάτησης για τον ελληνικό πληθυσμό. Η δοκιμασία χορηγήθηκε σε 190 άτομα ηλικίας 18 έως 89 ετών. Αναλύσεις γραμμικής παλινδρόμησης κατά βήμα έδειξαν ότι ενώ ο παράγοντας φύλο δεν είχε επίδραση στην επίδοση στη δοκιμασία, οι παράγοντες της ηλικίας και του μορφωτικού επιπέδου είχαν επίδραση στο χρόνο ολοκλήρωσης και των δύο τμημάτων της δοκιμασίας. Δηλαδή, η αυξημένη ηλικία και το μειωμένο μορφωτικό επίπεδο συνεισέφεραν στην πιο αργή αντίδραση. Σχετικά με την ακρίβεια της επίδοσης, στο Μέρος Α βρήκαμε επίδραση μόνο της εκπαίδευσης, ενώ στο Μέρος Β μόνο της ηλικίας. Τα παρόντα αποτελέσματα σε γενικές γραμμές συνάδουν με αυτά άλλων χωρών. Συζητούμε τη χρησιμότητα της δοκιμασίας αυτής για τον ελληνικό πληθυσμό και παρουσιάζουμε προκαταρκτικές νόρμες σε συνοπτικούς πίνακες για κλινική και ερευνητική χρήση.

Λέξεις κλειδιά: Εκτελεστικές λειτουργίες, Νευροψυχολογική δοκιμασία, Οπτικο-κινητικός συντονισμός.

Διεύθυνση: Μαρία-Ελένη Κοσμίδου, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη, Τηλ.: 2310-997308, Fax: 2310-997384, E-mail: kosmidis@psy.auth.gr

---

**Boulton, M. J., Καρέλλου, Ι., Λανίτη, Ι., Μανούσου, Β., & Λεμονή, Ο.**

Keele University, Staffordshire, UK

**Επιθετικότητα και θυματοποίηση ανάμεσα στους μαθητές των ελληνικών  
Δημοτικών σχολείων  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(1), 12-29**

Ένα δείγμα Ελλήνων μαθητών ( $N = 664$ ) ηλικίας 8 έως 11 χρόνων συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια σχετικά με την ανάμιξή τους και τη στάση τους ως προς τρία είδη επιθετικής συμπεριφοράς (χτυπήματα και κλωτσιές, να αποκαλούν άλλους με άσχημες λέξεις και να αφήνουν εσκεμμένα άλλα

παιδιά έξω από κοινωνικές δραστηριότητες). Ένα σημαντικό μέρος του δείγματος και σημαντικώς περισσότερα αγόρια από κορίτσια δήλωσαν ότι είχαν διαπράξει και υποστεί τέτοιου είδους συμπεριφορές. Η ανάλυση κύριων συνιστωσών των 30 ερωτήσεων στάσεων αποκάλυψε δύο κύριους παράγοντες οι οποίοι ερμηνεύουν το 31.4% της διακύμανσης. Οι παράγοντες αυτοί ονομάστηκαν "η επιθετικότητα είναι άδικη και επιβλαβής" και "η επιθετικότητα έχει θετικά αποτελέσματα". Γενικά, οι στάσεις των μαθητών ήταν κατά της επιθετικής συμπεριφοράς, αλλά αυτό ήταν ιδιαίτερα εμφανές στα κορίτσια και τους μαθητές μικρότερης ηλικίας. Όσον αφορά στη σχέση μεταξύ στάσεων και επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα υψηλά επίπεδα και των τριών μορφών επιθετικότητας ήταν ικανά να προβλέψουν τις θετικές, δεκτικές στάσεις προς αυτή. Αντίθετα, οι υψηλότερες τιμές μόνο ενός είδους θυματοποίησης (να έχουν χτυπηθεί και δεχτεί κλωτσιές) μπορούσαν να προβλέψουν θετικές στάσεις προς την επιθετικότητα. Τέλος, συζητούνται οι συνέπειες των αποτελεσμάτων για την εκπαιδευτική πολιτική και το σχεδιασμό παρεμβάσεων με στόχο την καταπολέμηση της επιθετικότητας στα ελληνικά σχολεία.

*Λέξεις κλειδιά:* Επιθετικότητα, Θυματοποίηση, Στάσεις.

*Διεύθυνση:* Michael Boulton, University of Keele, Department of Psychology, Staffordshire, ST5 5BG, UK. Tel.: ++44-1782-583391, Fax: ++44-1782-583387, E-mail: psa23@keele.ac.uk

## **Γαλανάκη, Ε.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

### **Το "φανταστικό ακροατήριο" και ο "προσωπικός μύθος" των εφήβων σε σχέση με τη ριψοκίνδυνη συμπεριφορά και την αντίληψη του κινδύνου** **ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(4), 411-430**

Ο στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να εξετάσει τις δύο κύριες εκδηλώσεις του εγωκεντρισμού των εφήβων, δηλαδή το "φανταστικό ακροατήριο" και τον "προσωπικό μύθο", σε σχέση με τη συχνότητα της ριψοκίνδυνης συμπεριφοράς και την αντίληψη του κινδύνου. Η συμβολή της έρευνας έγκειται στο ότι ελέγχει εμπειρικά τη βασισμένη στη θεωρία του Piaget υπόθεση του Elkind (1967, 1978) για τη σχέση αυτών των παραγόντων, για πρώτη φορά καθόλο το εύρος της εφηβικής ηλικίας, με τη χρήση των περισσότερων από τα υπάρχοντα ψυχομετρικά μέσα για την αξιολόγηση του εγωκεντρισμού και για μια ποικιλία επικίνδυνων δραστηριοτήτων. Σε ένα δείγμα 297 εφήβων 11-18 ετών περίπου διαπιστώθηκε ότι ο προσωπικός μύθος (ορισμένες διαστάσεις του) είναι κυρίως η εκδήλωση του εγωκεντρισμού που σχετίζεται θετικά με τη συχνότητα της ριψοκίνδυνης συμπεριφοράς και αρνητικά με την αντίληψη του κινδύνου. Αντίθετα από το αναμενόμενο, το φανταστικό ακροατήριο με τη μορφή της υπερβολικής αυτο-συνειδησίας συσχετίζεται αρνητικά με τη συχνότητα της ριψοκίνδυνης συμπεριφοράς. Διαπιστώθηκαν επίσης διαφορές ηλικίας και φύλου. Συζητώνται οι περιορισμοί που θέτουν τα προβλήματα αξιοπιστίας ορισμένων ψυχομετρικών μέσων για τον εγωκεντρισμό. Τα ευρήματα εντάσσονται στα πλαίσια μιας πολυπαραγοντικής ερμηνείας της ριψοκίνδυνης συμπεριφοράς των εφήβων, στην οποία περιλαμβάνεται και ο εγωκεντρισμός. Τέλος, γίνεται αναφορά στην αξιοποίηση των ευρημάτων στα προγράμματα αγωγής υγείας των εφήβων.

*Λέξεις κλειδιά:* Εγωκεντρισμός, Προσωπικός μύθος, Ριψοκίνδυνη συμπεριφορά, Φανταστικό ακροατήριο.

**Διεύθυνση:** Ευαγγελία Γαλανάκη, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Τηλεμάχου 11, 114 72 Αθήνα. Τηλ. και Fax: 210-3614301, 210-922730, E-mail: egalanaki@primedu.uoa.gr

---

**Γενά, Α.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Προγράμματα ένταξης παιδιών με αυτισμό στο νηπιαγωγείο και στην πρώτη δημοτικού βάσει κανονιστικών δεδομένων**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(2), 221-248**

Το επίμαχο θέμα της σχολικής ένταξης ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) τίθεται πλέον και στην ελληνική πραγματικότητα, εφόσον η ένταξη των ΑΜΕΑ αποτελεί ήδη θεσμοθετημένο δικαίωμά τους στη χώρα μας. Η θεσμοθέτηση, όμως, αυτού του δικαιώματος δεν επιλύει αυτόματα καίρια προβλήματα των διαδικασιών που οδηγούν στην ένταξη, ώστε να συνεπάγεται την ουσιαστική και όχι απλώς τη φυσική παρουσία των ΑΜΕΑ στη γενική τάξη. Η παρούσα έρευνα θέτει και απαντά κάποια ερωτήματα σχετικά με τους στόχους και τα κριτήρια ετοιμότητας που θα πρέπει να τίθενται, προκειμένου τα ΑΜΕΑ να συμμετέχουν ουσιαστικά στη γενική τάξη. Οι στόχοι και τα κριτήρια ένταξης αφορούν τους τομείς της προσοχής, της ανταπόκρισης στις εντολές και ερωτήσεις της δασκάλας και της κοινωνικής συναλλαγής στα διαλείμματα •τομείς στους οποίους τα παιδιά με αυτισμό παρουσιάζουν δυσκολίες. Η σύνταξη προγραμμάτων που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων στους τομείς που προαναφέρθηκαν μπορούν να αποτελέσουν την αφετηρία για επιτυχή και ουσιαστική ένταξη ατόμων με ειδικές ανάγκες. Επιπλέον, τα κανονιστικά δεδομένα παιδιών προσχολικής ηλικίας και πρώτης δημοτικού, τόσο σχετικά με την εποικοδομητική συμμετοχή στην τάξη όσο και με τις κοινωνικές δεξιότητες μπορούν να αποτελέσουν το γνώμονα για τη σύνταξη εξατομικευμένων προγραμμάτων ένταξης με κοινωνική εγκυρότητα.

**Λέξεις κλειδιά:** Αυτισμός, Ένταξη, Κανονιστικά δεδομένα.

**Διεύθυνση:** Αγγελική Γενά, Αιγαίου 50, Νέα Σμύρνη, 171 24 Αθήνα. Τηλ. και Fax: 210-9324616, E-mail: agena@ath.forthnet.gr

---

**Γεωργίου, Σ. Ν.**

Πανεπιστήμιο Κύπρου

**Αιτιακή απόδοση της επίδοσης από τους γονείς, εμπλοκή των γονέων και επίδοση του παιδιού**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(2), 191-206**

Στόχος της έρευνας ήταν να εξετάσει τη σχέση που υπάρχει μεταξύ τριών βασικών μεταβλητών: Της αιτιακής απόδοσης της επίδοσης του παιδιού από τους γονείς, της γονεϊκής εμπλοκής στην εκπαιδευτική διαδικασία του παιδιού τους και της πραγματικής επίδοσης του παιδιού στο σχολείο όπως ορίζεται από το δάσκαλο. Στην έρευνα πήραν μέρος 476 γονείς μαθητών της έκτης τάξης του δημοτικού, 347 γυναίκες και 129 άντρες. Ένας γονέας για κάθε παιδί συμπλήρωσε δύο ερωτημα-

τολόγια. Το ένα αφορούσε τον τρόπο που αναμειγνύεται στη ζωή του παιδιού του στο σπίτι και στο σχολείο, και το άλλο αφορούσε τους παράγοντες στους οποίους αποδίδει την επίδοση του παιδιού του. Βρέθηκε πως η αιτιακή απόδοση της επίδοσης σε συγκεκριμένους παράγοντες σχετίζεται με συγκεκριμένους τρόπους εμπλοκής του γονέα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Για παράδειγμα, η αιτιακή απόδοση της επίδοσης στην προσπάθεια του ίδιου του παιδιού σχετίζεται θετικά με τις ενέργειες των γονέων για ανάπτυξη των ενδιαφερόντων του και αρνητικά με την πίεση για καλύτερα αποτελέσματα. Η πεποίθηση των γονέων πως άλλοι άνθρωποι του περιβάλλοντος του παιδιού (δηλαδή οι ίδιοι οι γονείς και οι δάσκαλοι) έχουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της επίδοσής του στο σχολείο σχετίζεται με την τάση των γονέων να ελέγχουν τη συμπεριφορά του παιδιού. Η πραγματική επίδοση του παιδιού σχετίζεται τόσο με την αιτιακή απόδοση όσο και με την εμπλοκή του γονέα. Παράγοντες όπως η ανάπτυξη των ενδιαφερόντων του παιδιού, η τακτική επαφή με το σχολείο και η απόδοση της επίδοσης στην προσπάθεια του ίδιου του παιδιού παρά σε εξωγενείς και μη ελεγχόμενους από το παιδί παράγοντες σχετίζονται θετικά με την πραγματική επίδοση. Αντίθετα, παράγοντες όπως η πίεση για καλύτερα αποτελέσματα, η εποπτεία και ο έλεγχος του παιδιού σχετίζονται αρνητικά με την επίδοση στο σχολείο.

*Λέξεις κλειδιά:* Αιτιακή απόδοση, Γονεϊκή εμπλοκή, Σχολική επίδοση.

*Διεύθυνση:* Στέλιος Ν. Γεωργίου, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λεωφόρος Καλλιπόλεως 75, Τ.Θ. 537, 1678 Λευκωσία, Κύπρος. Fax: ++357-2-339064, E-mail: edstelio@ucy.ac.cy

**Γούδας, Μ.**

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

#### **Εισαγωγή:**

#### **Θέματα ψυχολογίας της άσκησης και του αθλητισμού ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(4), 433-438**

Αυτό είναι το εισαγωγικό άρθρο του ειδικού τεύχους του περιοδικού *ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: Το Περιοδικό της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας* με τίτλο "Θέματα ψυχολογίας της άσκησης και του αθλητισμού" το οποίο δημοσιεύεται με την ευκαιρία της διοργάνωσης του 10ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Αθλητικής Ψυχολογίας. Στο άρθρο συζητείται η ανάπτυξη του κλάδου της επιστήμης της αθλητικής ψυχολογίας στο εξωτερικό και στην Ελλάδα. Η αθλητική ψυχολογία έχει κάνει σημαντική πρόοδο τις τελευταίες δεκαετίες και αυτό αντανακλάται στα πολλά συνέδρια τα οποία διοργανώνονται κάθε χρόνο σε όλο τον κόσμο αλλά και στην πληθώρα των σχετικών επιστημονικών περιοδικών. Οι επτά εργασίες αυτού του τεύχους καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων όπως η μέτρηση του σωματικού αυτο-συναίσθηματος, η συμβουλευτική αθλητών υψηλού επιπέδου, η ηθική ανάπτυξη και συμπεριφορά στο χώρο του αθλητισμού, η υιοθέτηση υγιεινών συμπεριφορών από τους εφήβους, και η ωφέλεια της σωματικής άσκησης στη νοητική υγεία των ηλικιωμένων.

*Λέξεις κλειδιά:* Αθλητική ψυχολογία.

*Διεύθυνση:* Μάριος Γούδας, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Καρούς, 421 00 Τρίκαλα.



**Γωνίδα, Ε., Ευκλείδη, Α., & Κιοσσόγλου, Γ.**  
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Τα αισθήματα δυσκολίας και βεβαιότητας κατά την προσχολική και την πρώτη σχολική ηλικία:  
Σχέσεις με την επίδοση και την εικόνα του γνωστικού εαυτού**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(4), 515-537**

Στόχος της εργασίας αυτής ήταν να μελετήσει τη διαμόρφωση των αισθημάτων δυσκολίας και βεβαιότητας που βιώνουν παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας σε ποικίλες συνθήκες επίτευξης. Ειδικότερα, εξετάστηκε πώς (α) συγκεκριμένες απόψεις της εικόνας που τα μικρά παιδιά έχουν για τον εαυτό τους ως λύτη προβλημάτων (μεταγνωστική γνώση για τον εαυτό), (β) η γνωστική επίδοση, και (γ) ο τύπος των έργων συμμετέχουν στη διαμόρφωση των αισθημάτων δυσκολίας και βεβαιότητας. Εξήντα ένα αγόρια και κορίτσια νηπιαγωγείου και Α' δημοτικού εξετάστηκαν σε τρεις τύπους έργων (αναπαραγωγής οπτικού μοντέλου, χωρικά, και λογικής) και, αφού τα έλυσαν, δήλωσαν πόσο δύσκολα τους είχαν φανεί και πόσο βέβαια ήταν για τις λύσεις που έδωσαν σ' αυτά. Όσον αφορά στη μεταγνωστική γνώση για τον εαυτό, ζητήθηκε από τα παιδιά να απαντήσουν σε 4 ερωτήσεις που αφορούσαν στη γενική εικόνα για τον εαυτό τους ως λύτη τέτοιου είδους έργων, στο ενδιαφέρον και στην επιμονή ενασχόλησης με αυτά, στην ευχέρεια επίλυσής τους και στη μνημονική συγκράτηση πληροφοριών/οδηγιών σχετικών με αυτά. Οι αναλύσεις των δεδομένων έδειξαν ότι, ήδη από την πρώιμη αυτή αναπτυξιακή περίοδο, το αίσθημα της δυσκολίας διαμορφώνεται από την επίδοση των παιδιών στα αντίστοιχα έργα, ενώ το αίσθημα της βεβαιότητας διαμορφώνεται από τη μεταγνωστική γνώση για τον εαυτό και, ιδιαίτερα, από τη γενική εικόνα του εαυτού. Τέλος, προτείνεται ότι οι μεταγνωστικές εμπειρίες δε διαμορφώνονται ανεξαρτήτως του συγκεκριμένου πλαισίου επίτευξης, καθώς ο ρόλος του τύπου των έργων βρέθηκε σημαντικός.

*Λέξεις κλειδιά:* Αίσθημα βεβαιότητας, Αίσθημα δυσκολίας, Εικόνα γνωστικού εαυτού.

*Διεύθυνση:* Ελευθερία Γωνίδα, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-997309, Fax: 2310-997384, E-mail: gonida@psy.auth.gr

---

**Δασκάλου, Β., & Συγκολίτου, Έ.**  
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Σχέση συναισθηματικών παραγόντων με την έννοια του εαυτού κατά την εφηβεία**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(4), 462-480**

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των αυτοαντιλήψεων των ικανοτήτων σε διάφορους τομείς εφήβων, που σχετίζονται στενά και εξηγούν την αναφερόμενη από αυτούς αυτοαξία, καθώς και η διερεύνηση της σχέσης της έννοιας του εαυτού με συναισθηματικούς παράγοντες, δηλαδή φόβο αρνητικής αξιολόγησης και θετικό-αρνητικό συναίσθημα κατά την πρώτη, μέση, και ύστερη εφηβεία. Οι υποθέσεις που διατυπώθηκαν ήταν ότι (α) υπάρχει στενή σχέση μεταξύ συγκεκριμένων θετικών αυτοαντιλήψεων ικανοτήτων και θετικής αυτοαξίας στις τρεις ομάδες της εφηβείας, και (β) ότι η θετική αυτοαξία σχετίζεται θετικά με το θετικό συναίσθημα και αρνητικά με το αρνητικό συναίσθημα και το φόβο αρνητικής αξιολόγησης. Το δείγμα αποτέλεσαν 397 μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, ηλικίας 13-18 ετών, 165 αγόρια και 232 κορίτσια. Για τη μέτρηση των επι-

μέρους αυτοαντίληψεων και της σφαιρικής αυτοαξίας χρησιμοποιήθηκε η Κλίμακα Μέτρησης Αυτοαντίληψης για Εφήβους της Harter (1988), για την εκτίμηση του φόβου αρνητικής αξιολόγησης χρησιμοποιήθηκε η Κλίμακα Αρνητικής Αξιολόγησης του Leary (1983), ενώ για την αξιολόγηση του θετικού και αρνητικού συναισθήματος η Κλίμακα Θετικού και Αρνητικού Συναισθήματος των Watson, Clark, και Tellegen (1988). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι (α) συγκεκριμένες αυτοαντίληψεις συνδέονται στενά και εξηγούν τα επίπεδα της αυτοαξίας, και (β) ότι ο φόβος αρνητικής αξιολόγησης και το αρνητικό συναίσθημα συσχετίζονται αρνητικά με τη σφαιρική αυτοαξία. Το θετικό συναίσθημα συσχετίζεται θετικά με τη σφαιρική αυτοαξία και ερμηνεύεται από θετικές αυτοαντίληψεις συγκεκριμένων ικανοτήτων.

Λέξεις κλειδιά: Αυτοαντίληψη, Αυτοαξία, Συναισθημα.

Διεύθυνση: Βασιλική Δασκάλου, Φαληρέως 5, 546 32 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-272182, E-mail: vasod@egnatia.ee.auth.gr

**Δερμιτζάκη, Ε., & Ευκλείδη, Α.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Η έννοια του εαυτού και οι σχέσεις της με γνωστικούς και μεταγνωστικούς παράγοντες που αφορούν επιδόσεις σε ειδικούς τομείς γνώσης**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(3), 354-368**

Η εργασία αυτή επιχειρήσε να διερευνήσει (α) τις σχέσεις της έννοιας του εαυτού με τις λεκτικές ικανότητες και επιδόσεις των μαθητών/τριών σε γλωσσικά έργα και (β) τις επιδράσεις πλευρών του εαυτού, της λεκτικής ικανότητας και της επίδοσης σε μεταγνωστικές εμπειρίες που αφορούσαν την επεξεργασία των γλωσσικών έργων. Στην έρευνα συμμετείχαν 512 μαθητές/τριες Α΄, Γ΄ Γυμνασίου και Β΄ Λυκείου. Οι μαθητές/τριες εξετάστηκαν ξεχωριστά σε ασκήσεις από την ύλη του μαθήματος της Γλώσσας και σε έργα λεκτικών ικανοτήτων και προτασιακής λογικής. Αξιολογήθηκαν επίσης οι τρέχουσες μεταγνωστικές εμπειρίες των μαθητών/τριών πριν και μετά τη λύση των γλωσσικών ασκήσεων καθώς και οι μεταγνωστικές τους εκτιμήσεις για το βαθμό χρησιμοποίησης στρατηγικών λύσης προβλημάτων. Τέλος, με ένα ερωτηματολόγιο αξιολογήθηκαν τέσσερις διαφορετικές πτυχές της αυτο-εικόνας των μαθητών/τριών ως προς τις ικανότητές τους στο μάθημα της Γλώσσας, και ειδικότερα, η αυτο-αντίληψη, η αυτο-εκτίμησή τους, η αυτο-αποτελεσματικότητα και η αντιλαμβανόμενη εικόνα που οι άλλοι έχουν για τις ικανότητές τους στο μάθημα αυτό. Τα δεδομένα της έρευνας υποβλήθηκαν σε ανάλυση διαδρομών από την οποία φάνηκε ότι η γλωσσική επίδοση επηρεάζεται κυρίως από τις αντίστοιχες γνωστικές ικανότητες και συνδέεται με την τρέχουσα μεταγνωστική ενημερότητα του ατόμου. Οι διάφορες πλευρές της έννοιας του εαυτού των μαθητών/τριών επιδρούν, επίσης, στο σχηματισμό των μεταγνωστικών τους εκτιμήσεων, σχηματίζοντας έτσι ένα υποκειμενικό πλαίσιο προσέγγισης της περίπτωσης επίτευξης. Τα αποτελέσματα συζητούνται σε σχέση με αντίστοιχα δεδομένα που αφορούν την περιοχή των Μαθηματικών.

Λέξεις κλειδιά: Εικόνα εαυτού, Γλωσσική επίδοση, Μεταγνώση.

Διεύθυνση: Ειρήνη Δερμιτζάκη, Ιφιγένειας 14, 543 52 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-930287

**Δερμιτζάκη, Ε., & Ευκλείδη, Α.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Η δομή γνωστικών και θυμικών παραγόντων που συνδέονται  
με τη γνωστική επίδοση στη γλώσσα και στα μαθηματικά  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(1), 58-74**

Η έρευνα αυτή επιχείρησε να εξετάσει την οργάνωση γνωστικών, μεταγνωστικών και θυμικών παραγόντων που εμπλέκονται σε περιστάσεις ακαδημαϊκής επίτευξης αλλά και αν η οργάνωση αυτών των παραγόντων διαφέρει ανάμεσα σε δύο διαφορετικές γνωσιακές περιοχές, τη γλώσσα και τα μαθηματικά. Στην έρευνα συμμετείχαν 512 μαθητές/τριες της ΑΨ και ΓΨ Γυμνασίου και ΒΨ Λυκείου αστικής περιοχής και μέσου κοινωνικοοικονομικού επιπέδου. Εξετάστηκαν η επίδοση των μαθητών σε δύο διαφορετικές γνωσιακές περιοχές, τη γλώσσα και τα μαθηματικά, καθώς και οι λεκτικές και ποσοτικές ικανότητες των μαθητών. Εξετάστηκαν επίσης οι μεταγνωστικές εμπειρίες των μαθητών σχετικά με το έργο προς λύση και η μεταγνωστική γνώση στρατηγικών λύσης προβλημάτων. Τέλος, εξετάστηκαν η ακαδημαϊκή αυτο-εικόνα των μαθητών ως προς τη γλώσσα και ως προς τα μαθηματικά αλλά και ο προσανατολισμός τους προς το στόχο επίτευξης. Οι επιβεβαιωτικές παραγοντικές αναλύσεις με τη μέθοδο των εγκλεισμένων παραγόντων υποστήριξαν την ύπαρξη ξεχωριστών γνωστικών και μεταγνωστικών δομών, οι οποίες οργανώνονται σε γενικότερους και ειδικότερους παράγοντες. Δεν επιβεβαιώθηκε η ύπαρξη μιας κοινής δομής που να αντιπροσωπεύει το θυμικό, δηλ. όλους τους παράγοντες με αξία κινήτρου για μάθηση. Τέλος, δε βρέθηκαν σημαντικές διαφορές στην οργάνωση των παραπάνω παραγόντων στις περιοχές γλώσσας και μαθηματικών.

*Λέξεις κλειδιά:* Γνωστική ικανότητα, Θυμικό, Μεταγνώση.

*Διεύθυνση:* Ειρήνη Δερμιτζάκη, Ιφιγένειας 14, 543 52 Θεσσαλονίκη. Τηλ. & Fax: 2310-930287

---

**Δόικου, Μ.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών και εφήβων με οπτική ανεπάρκεια  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(4), 431-450**

Στο άρθρο αυτό παρουσιάζονται οι κυριότερες συνιστώσες της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών με οπτική ανεπάρκεια. Δίνεται έμφαση στη σχέση γονέα-παιδιού μέσα από την καταγραφή των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι γονείς προκειμένου να αποδεχθούν την αναπηρία του παιδιού τους καθώς και των ιδιαιτεροτήτων της αλληλεπίδρασής τους με αυτό. Γίνεται αναφορά στη συναισθηματική αντίδραση των παιδιών με ανεπάρκειες όρασης απέναντι στην αναπηρία τους και στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους που είναι πιθανό να επηρεάσουν αρνητικά την κοινωνική τους ανάπτυξη. Παρουσιάζονται ευρήματα σύγχρονων ερευνών σχετικά με τις αδυναμίες των παιδιών στην απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων και την επίδρασή τους στη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων. Συμπεραίνεται ότι οι παράμετροι της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης που εξετάζονται στο άρθρο αυτό σχετίζονται μεταξύ τους. Η συνολική θεώρησή τους και η συνεκτίμηση της αλληλεπίδρασης που υπάρχει ανάμεσά τους μπορούν να ευνοήσουν την ενσωμάτωση των παιδιών με οπτική ανεπάρκεια.

**Λέξεις κλειδιά:** Ένταξη, Κοινωνική ωριμότητα, Παιδί με ανεπάρκεια όρασης.

**Διεύθυνση:** Μάρω Δόικου, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη. Τηλ. και Fax: 2310-997312

**Ευκλείδη, Α., Πανταζή, Μ., & Γιαζκουλίδου, Α.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του αισθήματος οικειότητας λέξεων**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(2), 207-222**

Η έρευνα αυτή αποσκοπούσε να μελετήσει τους παράγοντες που επηρεάζουν το αίσθημα οικειότητας (ΑΟΙ) και της συγγενούς προς αυτό εκτίμησης του πόσο καλά γνωρίζει κάποιος μια λέξη (ΕΓΝΩ). Οι υποθέσεις που ελέγχθηκαν προέβλεπαν ότι το ΑΟΙ θα επηρεάζεται από την εκτίμηση συχνότητας (ΕΣΥΧ) των προηγούμενων επαφών με τη λέξη-ερέθισμα και από τη σημασιολογική επεξεργασία της λέξης-ερέθισμα, αν και αυτή η σχέση θα διαφοροποιείται ανάλογα με τη συνειρμική αξία της λέξης. Η ΕΓΝΩ θα επηρεάζεται κυρίως από τη σημασιολογική επεξεργασία ενώ η λεκτική ικανότητα του ατόμου θα επηρεάζει και το ΑΟΙ και την ΕΓΝΩ. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 248 μαθητές 1ης, 2ας, και 3ης Γυμνασίου και των δύο φύλων. Οι μαθητές εξετάστηκαν με έργα λεκτικής ικανότητας. Τους ζητήθηκε, επίσης, να δώσουν σε δύο λέξεις-ερέθισμα ('περιστολή' και 'συναναστροφή'), οι οποίες διέφεραν στη συνειρμική τους αξία, (α) μεταμνημονικές εκτιμήσεις για το ΑΟΙ, ΕΣΥΧ, εκτίμηση προσφάτου (ΕΠΡΟ), και ΕΓΝΩ και (β) απαντήσεις σε έργα σημασιολογικής ευχέρειας (παραγωγή συνειρμών, παραγωγή προτάσεων, και ορισμό). Τα δεδομένα αναλύθηκαν με ανάλυση διαδρομών και βρέθηκε ότι η συνειρμική αξία των λέξεων επηρεάζει μερικώς το πρότυπο των σχέσεων μεταξύ των μεταμνημονικών εκτιμήσεων και των επιδόσεων στα έργα λεκτικής ικανότητας και σημασιολογικής ευχέρειας. Ωστόσο και στις δύο λέξεις-ερέθισμα το ΑΟΙ επηρεαζόταν από την ΕΣΥΧ και όχι από την ΕΠΡΟ, ενώ η ΕΓΝΩ δεν επηρεαζόταν από τη σημασιολογική ευχέρεια.

**Λέξεις κλειδιά:** Αίσθημα οικειότητας, Μεταμνήμη, Συνειρμική αξία.

**Διεύθυνση:** Αναστασία Ευκλείδη, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη. Τηλ: 2310-997374, Fax: 2310-997384, E-mail: efklikes@psy.auth.gr

**Ευθυμίου, Α.**

Καρδίτσα

**Οι όροι συγγένειας και η συναγωγή του μονο-πολυμερούς πολλαπλασιασμού**  
**τάξεων σε παιδιά ηλικίας 11½-12 ετών**

**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(3), 353-364**

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί αν το παιδί ηλικίας 11½-12 ετών κατέχει τη συναγωγή του μονο-πολυμερούς πολλαπλασιασμού, δηλαδή την ικανότητα "να θέτει ένα μέλος μιας σειράς τάξεων ή σχέσεων σε αντιστοιχία με δύο ή περισσότερα μέλη μιας άλλης σειράς τάξεων" (Flavell, 1963, σ. 179). Για το σκοπό αυτό εξετάστηκαν 162 παιδιά, 81 αγόρια και 81 κορίτσια, ηλικίας 11½-12 ετών με την κλινική μέθοδο. Δόθηκε στα παιδιά ένα έργο το οποίο αναφερόταν

στις συγγενικές σχέσεις των προσώπων μιας οικογένειας αποτελούμενης από 46 μέλη πέντε διαδοχικών γενεών. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι αν και η ικανότητα για μονο-πολυμερή πολλαπλασιασμό είναι παρούσα στα παιδιά της παραπάνω ηλικίας, ωστόσο, η ικανότητα αυτή δεν είναι ακόμα πλήρως αναπτυγμένη. Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της παίζει η κατάκτηση των σημασιολογικών σχέσεων πάνω στις οποίες βασίζονται και από τις οποίες εκπηγάζουν οι μονο-πολυμερείς σχέσεις της συναγωγής του μονο-πολυμερούς πολλαπλασιασμού. Εξ αυτών των σχέσεων ιδιαίτερο ρόλο παίζουν ο εγκλεισμός και η ιεράρχηση τάξεων.

*Λέξεις κλειδιά:* Ιεραρχική κατηγοριοποίηση, Όροι συγγένειας, Συναγωγή μονο-πολυμερούς πολλαπλασιασμού.

*Διεύθυνση:* Απόστολος Ευθυμίου, Τρικάλων 99, 431 00 Καρδίτσα. Τηλ.: 24410-22294

---

**Ζαφειροπούλου, Μ., & Ματή-Ζήση, Ε.**

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Η αυτοεκτίμηση του δασκάλου και η επίδρασή της στη διαμόρφωση του ψυχολογικού κλίματος της τάξης και της αυτοεκτίμησης των μαθητών**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(4), 451-468**

Η παρούσα μελέτη σχεδιάστηκε προκειμένου να ανιχνευθεί το γενικότερο ερώτημα του εάν και ως ποιο βαθμό η αυτοεκτίμηση του δασκάλου επιδρά στην αυτοεκτίμηση του μαθητή, στον τρόπο, δηλαδή, που ο μαθητής αξιολογεί τις γνωστικές του ικανότητες και την κοινωνική και προσωπική του αξία. Διερευνήθηκαν: (α) αν η αυτοεκτίμηση του μαθητή επηρεάζεται από το ψυχολογικό κλίμα της τάξης του, και (β) αν η αυτοεκτίμηση του δασκάλου συσχετίζεται με τις στάσεις και ενέργειές του κατά τη διαμόρφωση του ψυχολογικού πλαισίου της μάθησης. Η υπόθεση που διατυπώθηκε ήταν ότι τα στοιχεία που συνθέτουν το ψυχολογικό κλίμα της τάξης επηρεάζονται από τις εκτιμήσεις του δασκάλου για τις ικανότητές του, το κοινωνικό κύρος και την προσωπική του αξία, και αυτά με τη σειρά τους καθορίζουν ως ένα βαθμό την αυτοεκτίμηση των μαθητών. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 240 μαθητές και μαθήτριες της έκτης τάξης καθώς και οι 15 δάσκαλοί τους, οι οποίοι εξετάστηκαν με ένα ερωτηματολόγιο αυτοεκτίμησης. Το ψυχολογικό κλίμα της τάξης τους εκτιμήθηκε από τις απαντήσεις που έδωσαν οι μαθητές στο "Ερωτηματολόγιο της Τάξης Μου". Ελήφθη ακόμα υπόψη η πρόοδος των μαθητών στην τάξη. Η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων επιβεβαίωσε μερικώς τη διατυπωθείσα υπόθεση. Τόσο η αυτοεκτίμηση του δασκάλου όσο και αυτή των μαθητών φάνηκαν να συσχετίζονται θετικά με το ψυχολογικό κλίμα της τάξης τους. Η συζήτηση αναφέρεται διεξοδικά στη σημαντικότητα των ευρημάτων σχετικά με τη διαδικασία μάθησης στην τάξη.

*Λέξεις κλειδιά:* Αυτοεκτίμηση, Δάσκαλος, Μαθητής, Ψυχολογικό κλίμα της τάξης.

*Διεύθυνση:* Μαρία Ζαφειροπούλου, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 382 21 Βόλος. Τηλ. και Fax: 210-8075978, E-mail: zafirop@groovy.gr & mzafirop@uth.gr

---

**Ζαφειροπούλου, Μ., & Παππά, Ε.**

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Ο ρόλος της βιολογικής ετοιμότητας και του κοινωνικού περιβάλλοντος  
στην εγκατάσταση κοινωνικής φοβίας  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(3), 365-377**

Οι εκφράσεις του ανθρώπινου προσώπου παρουσιάζουν επιστημονικό ενδιαφέρον στη συμπεριφορική ψυχολογία, ενώ υπάρχουν και μελέτες που συνδέουν τη βιολογική ετοιμότητα του ατόμου για εγκατάσταση εξαρτημένης αντίδρασης φόβου με τις εκφράσεις αυτές. Στην παρούσα μελέτη φοιτητές ( $N = 32$ ) παρατήρησαν διαφάνειες που απεικόνιζαν πρόσωπα με θυμωμένη ή ουδέτερη έκφραση. Η προβολή των διαφανειών συνδυάστηκε με την αφήγηση καταστάσεων που προκαλούν φόβο (περιγραφή θυμωμένων εκφράσεων) ή με την αφήγηση καταστάσεων με ουδέτερο περιεχόμενο. Η αφήγηση έγινε από κάποιο άτομο που έπαιξε το ρόλο του προτύπου (μοντέλο). Μετά από τις δοκιμασίες κάθε φάσης (εξοικείωσης, εκμάθησης και απόσβεσης) οι φοιτητές εκτίμησαν το βαθμό του προκληθέντος σ' αυτούς φόβου. Η ανάλυση διακύμανσης στην οποία υποβλήθηκαν τα αποτελέσματα έδειξε ότι: (1) οι φοιτητές που παρακολούθησαν το «κείμενο φόβου» ανέφεραν σημαντικά μεγαλύτερο φόβο από την ομάδα ελέγχου, (2) ότι ο συνδυασμός θυμωμένα πρόσωπα / κείμενο φόβου προκάλεσε μεγαλύτερο και ανθεκτικότερο σε συνθήκες απόσβεσης (δηλαδή, απουσίας κειμένου) φόβο από το συνδυασμό ουδέτερα πρόσωπα / κείμενο φόβου, και (3) ότι οι συγκεκριμένες εκφράσεις (θυμός-ουδέτερη έκφραση) των προσώπων συνέβαλαν στη διαμόρφωση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν με την ερμηνεία της "βιολογικής ετοιμότητας" ενώ παρέχουν και ενδείξεις ότι η μάθηση με παρατήρηση καθώς και η υποκειμενική εκτίμηση φόβου μπορούν να θεωρηθούν η πρώτη ως μέσον πρόκλησης και η δεύτερη ως μέτρο βιολογικά προδιατεθειμένης αντίδρασης φόβου.

*Λέξεις κλειδιά:* Βιολογική ετοιμότητα, Εκφράσεις προσώπου, Κοινωνική φοβία.

*Δεύθυνση:* Μαρία Ζαφειροπούλου, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Αργοναυτών και Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος. Τηλ. και Fax: 210-8075978, E-mail: mzafiro@uth.gr και zafiro@grinoy.gr

**Θεοδωράκης, Γ., & Παπαϊωάννου, Α.**

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας & Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

**Το προφίλ μαθητών και μαθητριών με βάση υγιεινές και ανθυγιεινές συμπεριφορές:  
Σχέσεις με τον αθλητισμό  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(4), 547-562**

Σκοπός αυτής της εργασίας ήταν να εξετάσει το προφίλ των μαθητών και μαθητριών σε ό,τι αφορά συμπεριφορές που έχουν σχέση με την υγεία. Δείγμα 4318 μαθητών και μαθητριών της χώρας (13-16 ετών), συμπλήρωσαν μια σειρά ερωτηματολογίων στα οποία κατέγραψαν τις στάσεις τους, τις προθέσεις τους, τον αντιληπτό έλεγχο και τις συνήθειές τους για 6 διαφορετικές συμπεριφορές: συμμετοχή σε αγωνιστικό αθλητισμό, σε άσκηση, διατροφή, κάπνισμα, ναρκωτικά, και συμμετοχή σε βίαια επεισόδια. Η ανάλυση συστάδων ανέδειξε δύο χαρακτηριστικά προφίλ

μαθητών/τριών. Η πρώτη και πολυπληθέστερη ομάδα από αυτούς υιοθετούν θετικές στάσεις και συμπεριφορές για έναν υγιεινό και αθλητικό τρόπο ζωής, και αρνητικές στάσεις και τρόπο ζωής για μη υγιεινές συμπεριφορές. Η δεύτερη και μικρότερη σε μέγεθος ομάδα υιοθετεί αρνητικές στάσεις και συνήθειες για την άσκηση και την υγιεινή διατροφή, ενώ επιλέγει θετικές στάσεις, για μη υγιεινές συμπεριφορές (κάπνισμα, ναρκωτικά, βία). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει μια συνοχή μεταξύ των συμπεριφορών υγείας που υιοθετούν οι μαθητές και ότι ένας αθλητικός τρόπος ζωής σχετίζεται ευρύτερα με έναν υγιεινό τρόπο ζωής.

*Λέξεις κλειδιά:* Στάσεις, Υγιεινή συμπεριφορά, Φυσική δραστηριότητα.

*Διεύθυνση:* Γιάννης Θεοδωράκης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Καρούς, 421 00 Τρίκαλα. E-mail: ytheo@pe.uth.gr

---

**Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Γαλανάκη, Ε.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Η ψυχοθεραπεία ως σύστημα και η αναγκαιότητα ενός «ανοίγματος»:  
Παραδείγματα της συστημικής οπτικής στη γνωσιακή-συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(2), 153-172**

Το άρθρο αυτό έχει ως αφετηρία τη διαπίστωση ότι η ψυχοθεραπεία θα πρέπει να λειτουργεί ως ανοικτό σύστημα, ώστε να βελτιώνεται συνεχώς η αποτελεσματικότητά της, μια διαπίστωση που προέρχεται από τις πρόσφατες εξελίξεις στο χώρο της κυβερνητικής και της θεωρίας των συστημάτων. Τα «ανοίγματα» αυτά πρέπει να είναι ελεγχόμενα, δηλαδή να υπόκεινται σε συστηματικό εμπειρικό έλεγχο της επίδρασής τους στην αποτελεσματικότητα της ψυχοθεραπείας. Αυτές οι διαπιστώσεις μας οδηγούν και στη μεταμοντέρνα αντίληψη της ψυχοθεραπείας. Στόχος του άρθρου είναι να αναπτύξει την παραπάνω θέση και να τη δια φωτίσει με παραδείγματα 'ανοιγμάτων' στις μεθόδους των γνωσιακών-συμπεριφοριστικών ψυχοθεραπειών και, πιο συγκεκριμένα, στη γνωσιακή-συμπεριφοριστική θεραπεία οικογένειας με τρία επιμέρους μοντέλα, καθώς και στην αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων στο σχολείο και στην κοινότητα («διαλεκτική συμβουλευτική»). Επίσης, συζητούνται 'ανοίγματα' με αναφορά σε έννοιες, φαινόμενα και τεχνικές τόσο της συστημικής όσο και της γνωσιακής-συμπεριφοριστικής ψυχοθεραπείας, όπως το σύμπωμα, η ενίσχυση, η αναπλαισίωση, η κυκλική αιτιότητα, και η αντίσταση.

*Λέξεις κλειδιά:* Γνωσιακή-συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία, Μεταμοντέρνα προσέγγιση ψυχοθεραπείας, Συστημική ψυχοθεραπεία.

*Διεύθυνση:* Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι, Τομέας Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 210-7277525, Fax: 210-7277534

*Διεύθυνση:* Ευαγγελία Γαλανάκη, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τηλεμάχου 11, 114 72 Αθήνα. Τηλ.: 210-3632298, Fax: 210-3601114

---

**Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Καραδήμας, Ε. Χ.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Ένα πιλοτικό πρόγραμμα για ομαδική διαχείριση του φοιτητικού στρες:  
Περιγραφή και προκαταρκτικά ευρήματα  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(2 και 3), 330-342**

Το στρες που αντιμετωπίζει ο φοιτητικός πληθυσμός συσχετίζεται με σημαντικά προβλήματα όπως αρνητική αυτο-εικόνα, ψυχικές δυσκολίες και δυσκολίες προσαρμογής, προβλήματα στη σωματική υγεία. Η εφαρμογή τεχνικών διαχείρισης του στρες μπορεί να βοηθήσει τους φοιτητές να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά αυτά τα προβλήματα. Στο Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών προσπαθήσαμε να δομήσουμε ένα πρόγραμμα διαχείρισης του στρες σε ομαδική βάση. Ο στόχος μας ήταν τριπλός: (α) να εξοπλιστούν οι φοιτητές με πιο αποτελεσματικές δεξιότητες και στρατηγικές, ώστε να αντιμετωπίσουν καλύτερα το στρες και τα αίτιά του, (β) να ενισχυθούν οι προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητάς τους ως προς τις ικανότητές τους να χειρίζονται στρεσογόνες καταστάσεις και, (γ) να βελτιωθούν τα επίπεδα της ψυχικής τους υγείας. Το πρόγραμμα ήταν γνωσιακής-συμπεριφοριστικής κατεύθυνσης και αντίστοιχες τεχνικές περιελήφθηκαν σε αυτό. Η ανάλυση ορισμένων προκαταρκτικών δεδομένων από 12 φοιτητές που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα ως τώρα έδειξε ότι αυτό φαίνεται αποτελεσματικό, καθώς σημαντική βελτίωση παρατηρήθηκε τόσο στους δείκτες ψυχικής υγείας που αξιολογήθηκαν όσο και στα επίπεδα των προσδοκίων αυτοαποτελεσματικότητας. Η βελτίωση αυτή διατηρήθηκε έξι μήνες αργότερα, σε επανέλεγχο.

*Λέξεις κλειδιά:* Γνωσιακή-συμπεριφορική παρέμβαση, Διαχείριση του στρες, Φοιτητικό στρες.

*Διεύθυνση:* Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 210-7277525, Fax: 210-7277534, E-mail: kalantzi@psych.uoa.gr

**Καλαντζή-Azizi, Α., Καραδήμας, Ε. Χ., & Σωτηροπούλου, Γ.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Ένα πρόγραμμα γνωσιακής-συμπεριφοριστικής ομαδικής παρέμβασης σε φοιτητικό πληθυσμό για την ενίσχυση των προσδοκίων αυτοαποτελεσματικότητας  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(2), 267-280**

Οι προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας (ΠΑΑ) θεωρούνται ως ένα από τα πιο ουσιαστικά γνωστικά σχήματα που ρυθμίζουν την ανθρώπινη δραστηριότητα, σκέψη και συναίσθημα. Οι ΠΑΑ είναι πεποιθήσεις που σχετίζονται με το βαθμό στον οποίο το άτομο πιστεύει ότι κατέχει τις δεξιότητες που οδηγούν σε επιθυμητά αποτελέσματα. Όσοι αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως αναποτελεσματικό βιώνουν ψυχική ένταση και άγχος. Οι εμπειρίες, που ενισχύουν τις ΠΑΑ μπορούν να μειώσουν το άγχος και τις αρνητικές συνέπειές του στην υγεία και λειτουργικότητα του ατόμου. Στο Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών προσπαθήσαμε να δομήσουμε ένα πρόγραμμα ομαδικής παρέμβασης με κύριο στόχο την ενίσχυση των ΠΑΑ και, μέσω αυτού, τη βελτίωση της ψυχοσωματικής υγείας των συμμετεχόντων φοιτητών. Δέκα επτά φοιτητές ολοκλήρωσαν



το πρόγραμμα ως τώρα. Συμπεριφοριστικές και γνωσιακές θεραπευτικές τεχνικές περιλήφθηκαν σε αυτό. Η ανάλυση των δεδομένων πριν και μετά τη συμμετοχή στο πρόγραμμα έδειξε ότι λειτουργεί με επιτυχία καθώς σημαντική βελτίωση παρατηρήθηκε τόσο στις ΠΑΑ, όσο και στην ψυχική και σωματική υγεία. Η βελτίωση αυτή διατηρήθηκε έξι μήνες αργότερα, σε επανέλεγχο. Παρουσιάζονται, τέλος, η δομή του προγράμματος όπως και η αποτελεσματικότητά του αναλυτικότερα.

*Λέξεις κλειδιά:* Ομαδική παρέμβαση γνωσιακής-συμπεριφοριστικής κατεύθυνσης, Ψυχοσωματική υγεία, Προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας.

*Διεύθυνση:* Αναστασία Καλαντζή-Azizi, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 210-7277525, Fax: 210-7277534, E-mail: akalantz@cc.uoa.gr

---

**Καραδήμας, Ε. Χ., & Καλαντζή-Αζίσι, Α.**  
Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Η σχέση μεταξύ γεγονότων ζωής και καθημερινών προστριβών, προσδοκιών αυτο-αποτελεσματικότητας, στρατηγικών αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων και ψυχοσωματικής υγείας**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ**, 2002, 9(1), 75-91

Η σχέση ανάμεσα στις στρεσογόνες καταστάσεις και σε διάφορες πλευρές της ψυχικής και οργανικής υγείας, καθώς και οι υποκείμενες διεργασίες που τα συνδέουν, αποτελούν χώρο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε πληρέστερα την αλληλεπίδραση ατόμου και περιβάλλοντος και τις συνέπειες της αλληλεπίδρασης αυτής. Στην παρούσα έρευνα διερευνήσαμε τον τρόπο συσχέτισης των στρεσογόνων ερεθισμάτων (μέσω καταλόγων γεγονότων ζωής και καθημερινών προστριβών), των προσδοκιών αυτο-αποτελεσματικότητας (ΠΑΑ), των στρατηγικών αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων (ΣΑΑΚ) και ορισμένων δεικτών ψυχοσωματικής υγείας. Τετρακόσια τρία άτομα και των δύο φύλων με μέση ηλικία 36.7 έτη συμμετείχαν στην έρευνά μας. Η συσχέτιση μεταξύ των γεγονότων ζωής και των καθημερινών προστριβών, από τη μια, και των δεικτών υγείας, από την άλλη, βρέθηκε μέτρια. Οι ΠΑΑ παρουσίασαν μέτρια, επίσης, συνάφεια με τους δείκτες υγείας, ενώ η σχέση αυτή ήταν τόσο άμεση, όσο και έμμεση, μέσω ορισμένων ΣΑΑΚ. Παρόμοια, οι ΣΑΑΚ παρουσίασαν σημαντικές συνάφειες με τους δείκτες υγείας, αν και είναι ενδιαφέρον ότι η στρατηγική "αποφυγή/διαφυγή" δεν παρουσίασε συνάφεια με κανένα δείκτη υγείας. Μεταξύ των πηγών στρες, από τη μια, και των ΠΑΑ και ΣΑΑΚ, από την άλλη, δεν υπήρξαν σημαντικές συνάφειες. Τέλος, συζητάται η σημασία των παραπάνω ευρημάτων καθώς και η σχέση τους με τα ερευνητικά και θεωρητικά δεδομένα της διεθνούς βιβλιογραφίας.

*Λέξεις κλειδιά:* Αυτο-αποτελεσματικότητα, Στρατηγικές αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων, Στρες.

*Διεύθυνση:* Ευάγγελος Χ. Καραδήμας, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 210-7277525, Fax: 210-7277534, E-mail: ekaradem@psych.uoa.gr

---

**Κλεφτάρας, Γ.**  
Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Γνωστική ιδιαιτερότητα κατάθλιψης και άγχους:  
Μεθοδολογικά θέματα και ερευνητικά δεδομένα**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(1), 46-62**

Ένας αυξανόμενος αριθμός ερευνών θέτει σε αμφισβήτηση τη διαφορετικότητα της κατάθλιψης και του άγχους και δείχνει από τη μια ότι οι δύο αυτές ψυχοπαθολογικές καταστάσεις αποτελούν διαταραχές με υψηλή μεταξύ τους συνάφεια και από την άλλη ότι πολλοί από τους γνωστικούς μηχανισμούς που τις χαρακτηρίζουν είναι έντονα όμοιοι. Έτσι, παρά το γεγονός ότι οι έρευνες που αφορούν το άγχος και την κατάθλιψη ξεχωριστά είναι πολυάριθμες, υπάρχει εντούτοις μια γενικότερη σύγχυση σχετικά με τις γνωστικές μεταβλητές που διαφοροποιούν την καθεμιά απ' αυτές. Γίνεται, λοιπόν, όλο και πιο ξεκάθαρο ότι η μελέτη της γνωστικής ιδιαιτερότητας αυτών των ψυχοπαθολογικών καταστάσεων απαιτεί μια συγκριτική μεθοδολογική προσέγγιση όπου και οι δύο αυτές διαταραχές θα διαχωρίζονται μέσα στην ίδια έρευνα. Στα πλαίσια αυτού του άρθρου παρουσιάζονται τα συμπεράσματα των περιορισμένων σχετικά ερευνών που ακολουθούν μια τέτοια προσέγγιση στη διερεύνηση των γνωστικών ιδιαιτεροτήτων του άγχους και της κατάθλιψης. Αναλυτικότερα, οι έρευνες αυτές επικεντρώνονται κυρίως στο "γνωστικό περιεχόμενο", στο "κέντρο ελέγχου", στην "απόδοση αιτιών" και στην "πρόσληψη-επεξεργασία πληροφοριών". Στη συνέχεια συζητιούνται μερικές βασικές επιπτώσεις αυτών των ερευνητικών δεδομένων καθώς και μεθοδολογικές ιδιαιτερότητες και αδυναμίες σε αυτό το χώρο έρευνας και προτείνονται τρόποι αντιμετώπισής τους. Συγκεκριμένα, η συζήτηση εντοπίζεται κυρίως στο γενικό παράγοντα δυσφορίας (ψυχοπαθολογίας), στις μεθόδους αξιολόγησης, στη χρονοβιολογία της κατάθλιψης και του άγχους, στις ομάδες ελέγχου και, τέλος, στις συγκρίσεις πολλών ομάδων και συνδυασμού τους.

*Λέξεις κλειδιά:* Άγχος, Γνωστική ιδιαιτερότητα, Κατάθλιψη.

*Διεύθυνση:* Γιώργος Κλεφτάρας, Γεωργίου Σεφέρη 10, 174 56 Άλιμος, Αθήνα. Τηλ.: 210-9882075 και 210-9885026

**Κλεφτάρας, Γ.**  
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Η σημασία των πολιτισμικών παραγόντων στη συμβουλευτική ατόμων  
με σωματικές ή νοητικές δυσλειτουργίες**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(2 και 3), 362-377**

Τα άτομα με σωματικές ή/και νοητικές δυσλειτουργίες αποτελούν μια μειονότητα στο πλαίσιο μιας κυρίαρχης κουλτούρας μη αναπήρων, η οποία τα αντιμετωπίζει με προκατάληψη και στερεοτυπικό τρόπο και πολύ συχνά αγνοεί τις ιδιαιτερότητες, τις δυνατότητες, τις ανάγκες και τα προβλήματά τους. Υπόκειται δηλαδή σε "πολιτισμικό ρατσισμό" βασισμένο στη σωματική ή νοητική δυσλειτουργία. Ο σύμβουλος, συνεπώς, θα πρέπει να έχει αναπτύξει την πολιτισμική του ταυτότητα και να είναι ενσυνείδητος του πολιτισμικού ρατσισμού που ενδεχομένως τον διακρίνει σε σχέση με την αναπηρία καθώς και τα οφέλη ή προνόμια που απολαμβάνει ως μέλος της κυρίαρχης πολιτι-

σικά ομάδας των μη αναπήρων. Αντίθετα με τις παραδοσιακές θεωρίες συμβουλευτικής και σύμφωνα με την άποψη που υποστηρίζεται σ' αυτό το άρθρο, και η οποία είναι σύμφωνη με σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις, το έργο του συμβούλου θα πρέπει να είναι: (α) να απελευθερώσει τα άτομα με δυσλειτουργίες από την προσωπική ευθύνη για το πώς θα εξελιχθεί η περίπτωση τους, (β) να τα ενθαρρύνει να δουν τις δυσκολίες και τα προβλήματά τους μέσα σε ένα πολιτισμικό, κοινωνικό και οικογενειακό πλαίσιο, και (γ) να διευκολύνει την προσωπική ενέργεια και δράση για τη βελτίωση της κατάστασής τους. Μια πολιτισμικά, λοιπόν, προσανατολισμένη συμβουλευτική είναι αυτή που φαίνεται ότι ενδείκνυται για την περίπτωση των ατόμων με δυσλειτουργίες μια συμβουλευτική που θα πρέπει να παρεμβαίνει τόσο σε ατομικό και οικογενειακό επίπεδο, όσο και στην κοινότητα και στο περιβάλλον, δίνοντας έμφαση στην "αλληλεξάρτηση" και τον "εαυτό σε δράση".

**Λέξεις κλειδιά:** Δυσλειτουργία, Πολιτισμικοί παράγοντες, Συμβουλευτική.

**Διεύθυνση:** Γιώργος Κλεφτάρας, Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Αργοναυτών και Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος. Τηλ.: 24210-74738, 210-9882075, 210-9885026. Fax: 24210-74799. E-mail: gkleftaras@uth.gr

**Κουμή<sup>1</sup>, Ι., & Τσιάντης<sup>2</sup>, Ι.**

<sup>1</sup>Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος & <sup>2</sup>Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Πρόληψη του καπνίσματος στο χώρο του σχολείου:  
Παρατηρήσεις από την εφαρμογή ενός πιλοτικού προγράμματος  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(4), 469-487**

Το άρθρο περιγράφει την παρέμβαση η οποία υλοποιήθηκε σε δύο Γυμνάσια της Αθήνας με στόχο την πρόληψη του καπνίσματος και συνίστατο στη λειτουργία ομάδων εργασίας μαθητών στο χώρο του σχολείου. Μέσα από προσωπική ευαισθητοποίηση, οι μαθητές δημιούργησαν οπτικο-ακουστικό υλικό με αντικαπνιστικά μηνύματα που παρουσίασαν στους συμμαθητές τους. Για την αξιολόγηση της παρέμβασης μετρήθηκαν πριν, λίγες μέρες μετά, και 3 μήνες μετά την υλοποίηση της παρέμβασης, οι μεταβλητές της συμπεριφοράς καπνίσματος, πρόθεσης για κάπνισμα, αντικαπνιστικής στάσης, γνώσης για τους κινδύνους υγείας, γνώσης για τους κινδύνους εθισμού, και αυτοεκτίμησης. Πολυπαραγοντικές αναλύσεις διακύμανσης ( $N = 657$ ) έδειξαν παροδικές αλλαγές στη συμπεριφορά καπνίσματος και στην πρόθεση, ενώ μονιμότερες μεταβολές στην αντικαπνιστική στάση και γνώση εθισμού προς την επιθυμητή κατεύθυνση στην πειραματική ομάδα, σε αντίθεση με την ομάδα ελέγχου (3ο σχολείο). Η επίδραση της υπάρχουσας συμπεριφοράς καπνίσματος μαθητών και γονέων ήταν σημαντική, εύρημα που υποδηλώνει ότι αυτές οι μεταβλητές θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε μελλοντικές παρεμβάσεις.

**Λέξεις κλειδιά:** Καθοδηγούμενη από συνομηλίκους παρέμβαση, Κάπνισμα στην εφηβεία, Πρόληψη του καπνίσματος.

**Διεύθυνση:** Ιωάννα Κουμή, Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου, Αγ. Ι. Θεολόγου 19, Χολαργός, 155 61 Αθήνα. Τηλ. και Fax: 210-6522396

**Κουστέλιος<sup>1</sup>, Α., & Κουστέλιου<sup>2</sup>, Ι.**

<sup>1</sup>Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας & <sup>2</sup>University of Manchester, UK

**Επαγγελματική ικανοποίηση και επαγγελματική εξουθένωση στην εκπαίδευση  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(1), 30-39**

Η μελέτη του φαινομένου της επαγγελματικής ικανοποίησης αποτελεί μια από τις πιο δημοφιλείς περιοχές έρευνας. Αν και υπάρχει τεράστιος αριθμός ερευνών που αφορούν την επαγγελματική ικανοποίηση και αναφέρονται σε εργαζόμενους διαφορετικών εργασιακών χώρων, λίγες σχετικά έρευνες αναφέρονται σε εργαζόμενους σε υπηρεσίες παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Αντίθετα, οι έρευνες που αναφέρονται στην επαγγελματική εξουθένωση αφορούν κυρίως υπηρεσίες παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν: α) να καταγράψει το βαθμό της επαγγελματικής εξουθένωσης εκπαιδευτικών στην Ελλάδα και β) να προβλέψει την επαγγελματική εξουθένωση εκπαιδευτικών μέσα από την επαγγελματική τους ικανοποίηση. Το δείγμα αποτέλεσαν 100 εκπαιδευτικοί από την πόλη της Θεσσαλονίκης. Για τη μέτρηση της επαγγελματικής εξουθένωσης χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Καταγραφής της Επαγγελματικής Εξουθένωσης της Maslach (Maslach Burnout Inventory - MBI, Maslach & Jackson, 1986). Για τη μέτρηση της επαγγελματικής ικανοποίησης χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Καταγραφής της Επαγγελματικής Ικανοποίησης (Employee Satisfaction Inventory - ESI) (Koustelios, 1991, Koustelios & Bagiatis, 1997). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η επαγγελματική εξουθένωση των Ελλήνων εκπαιδευτικών της παρούσας έρευνας είναι ακόμα χαμηλή, σύμφωνα με τις νόρμες των Maslach και Jackson (1986). Επίσης, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η προβλεπτική ικανότητα των διαστάσεων της επαγγελματικής ικανοποίησης ήταν μικρή με πιο σημαντικό προβλεπτικό παράγοντα την ίδια τη δουλειά.

*Λέξεις κλειδιά:* Εκπαίδευση, Επαγγελματική εξουθένωση, Επαγγελματική ικανοποίηση.

*Διεύθυνση:* Αθανάσιος Κουστέλιος, Ποσειδώνος 8, Χαριλάου, 542 50 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-326517

**Λεονταρή, Α.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Η θεωρία της προσκόλλησης και ο ρόλος της στη μελέτη της ανθρώπινης ανάπτυξης  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(1), 63-87**

Το άρθρο αναφέρεται στη θεωρία της προσκόλλησης, όπως διαμορφώθηκε αρχικά από τον John Bowlby και τις έρευνες της Mary Ainsworth. Το θέμα των ατομικών διαφορών στην προσκόλληση εξετάζεται με αναφορά στο ρόλο του μητρικού προτύπου, την ιδιοσυγκρασία του βρέφους, τους πολιτισμικούς παράγοντες και το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο της οικογένειας. Η επίδραση του είδους της προσκόλλησης στη διαμόρφωση της προσωπικότητας διερευνάται μέσα από το ρόλο των «εσωτερικών μοντέλων εργασίας». Εξετάζονται επίσης οι σχέσεις ανάμεσα στην προσκόλληση και την αναπτυξιακή ψυχοπαθολογία. Τέλος, γίνεται αναφορά σε έρευνες των τελευταίων ετών, που εξετάζουν τη σχέση ανάμεσα στην προσκόλληση του βρέφους και τις σχέσεις των ενηλίκων.

*Λέξεις κλειδιά:* Αρχικά βιώματα αλληλεπίδρασης, Προσκόλληση, Προσωπικότητα.

*Διεύθυνση:* Αγγελική Λεονταρή, Ειρήνης 89, Αγία Παρασκευή, 153 42 Αθήνα. Τηλ.: 210-6013862 και 23850-26226, Fax: 210-8037101 και 23850-24973, E-mail: bgial@netor.gr

**Μαζαράκης<sup>1</sup>, Ν. Κ., & Νέστορος<sup>2</sup>, Ι. Ν.**

<sup>1</sup>Ιατρική Σχολή Εδιμβούργου, Ηνωμένο Βασίλειο & <sup>2</sup>Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Το νευροφυσιολογικό υπόβαθρο του άγχους: Ο ρόλος του GABAεργικού συστήματος  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(1), 40-59**

Η παρούσα ανασκόπηση επικεντρώνεται στο ρόλο του GABAεργικού νευροδιαβιβαστικού συστήματος στη νευροφυσιολογία του άγχους. Αρχικά δίδεται μια σύντομη περιγραφή των GABAεργικών νευρικών οδών και των υποδοχέων GABA, με έμφαση στις βιοχημικές και φαρμακολογικές τους ιδιότητες. Ιδιαίτερα τονίζεται το εύρημα ότι όλες οι αγχολυτικές ουσίες (βενζοδιαζεπίνες, βαρβιτουρικά, αιθανόλη κ.λπ.) ενισχύουν την GABAεργική νευροδιαβίβαση. Ακολουθεί η παρουσίαση τεσσάρων υποθέσεων που συσχετίζουν το άγχος με μειωμένη GABAεργική λειτουργία λόγω: (1) της ύπαρξης ή πλεονάσματος μιας ενδογενούς αγχογενετικής ουσίας, (2) της ανεπάρκειας μιας ενδογενούς αγχολυτικής ουσίας, (3) της δυσλειτουργίας των θέσεων δέσμευσης των βενζοδιαζεπινών, και (4) της απενεργοποίησης του GABAεργικού συστήματος που εμφανίζεται ως συνέπεια της παρατεταμένης υπερδιέγερσης των GABAεργικών νευρώνων.

*Λέξεις κλειδιά:* Άγχος, Βενζοδιαζεπίνες, GABA<sub>A</sub> υποδοχείς.

*Διεύθυνση:* Ιωάννης Ν. Νέστορος, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πανεπιστημιούπολη Γάλλου, Ρέθυμνο 74100. Τηλ: 28310-77528, Fax: 28310-77528, E-mail: nestoros@psy.soc.uoc.gr

**Μακρή-Μπότσαρη, Ε.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Η έννοια του εαυτού εφήβων και οι σημαντικοί άλλοι  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(1), 88-113**

Ακολουθώντας τους Cooley (1902) και Mead (1934), τους δύο ιστορικούς θεωρητικούς της συμβολικής αλληλεπίδρασης κατά τους οποίους ο εαυτός αποτελεί κυρίως κοινωνικό δημιούργημα, πολλές σύγχρονες έρευνες τεκμηριώνουν την ύπαρξη συνάφειας μεταξύ της έννοιας του εαυτού και της κοινωνικής στήριξης από τους σημαντικούς άλλους. Στόχος της μελέτης ήταν: (α) Να διερευνήσει κατά πόσον οι Έλληνες μαθητές της ύστερης εφηβείας είναι σε θέση να κάνουν διακρίσεις ανάμεσα στις εξής τέσσερις πηγές κοινωνικής στήριξης: γονείς, συμμαθητές, καθηγητές και στενούς φίλους. (β) Να εξετάσει τις συνάφειες των δύο συνιστωσών της έννοιας του εαυτού (της αυτοαντίληψης και της αυτοεκτίμησης) με την κοινωνική στήριξη που οι μαθητές νιώθουν ότι λαμβάνουν, υπό τη μορφή θετικής εκτίμησης, από τις συγκεκριμένες ομάδες ατόμων, προκειμένου να διαπιστωθεί ο βαθμός στον οποίο τα άτομα αυτά αποτελούν σημαντικούς άλλους για τους μαθητές. Τα ευρήματα της μελέτης μας με ένα δείγμα 1033 μαθητών της Β' και της Γ' Λυκείου έδειξαν ότι

οι μαθητές της ηλικιακής αυτής ομάδας κάνουν πράγματι σαφείς και ουσιαστικές διακρίσεις ανάμεσα στις εξεταζόμενες τέσσερις πηγές κοινωνικής στήριξης: γονείς, συμμαθητές, καθηγητές και στενού φίλους. Οι συνάφειες της έννοιας του εαυτού με την κοινωνική στήριξη αποκάλυψαν ότι, μεταξύ των τεσσάρων αυτών ομάδων ατόμων, οι γονείς και οι συμμαθητές είναι, στον ίδιο περίπου βαθμό, οι πιο σημαντικοί άλλοι για τους μαθητές της ύστερης εφηβείας. Οι καθηγητές φαίνεται να αποτελούν μια πιο οριακή κατηγορία σημαντικών άλλων, ενώ οι στενοί φίλοι δε φαίνεται να μπορούν να θεωρηθούν σημαντικά πρόσωπα στη ζωή των μαθητών.

Λέξεις κλειδιά: Έννοια του εαυτού, Κοινωνική στήριξη, Σημαντικοί άλλοι.

Διεύθυνση: Εύη Μακρή-Μπότσαρη, Δεξαμενής 54, Μεταμόρφωση Αττικής, 144 52 Αθήνα. Τηλ.: 210-2814508, Fax: 210-2844787, E-mail: botsari@otenet.gr

### **Μακρή-Μπότσαρη, Ε.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

#### **Η σπουδαιότητα των επιμέρους τομέων αυτοαντίληψης ως παράγοντας διαφοροποίησης της συνάφειάς τους με την αυτοεκτίμηση** **ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(2), 223-238**

Στόχος της έρευνας ήταν ο έλεγχος της υπόθεσης αλληλεπίδρασης που διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον James (1890) και επανήλθε στο προσκήνιο 100 χρόνια αργότερα από τον Rosenberg, σύμφωνα με την οποία η συνάφεια ενός τομέα αυτοαντίληψης με την αυτοεκτίμηση εξαρτάται από τη σπουδαιότητα, την οποία το ίδιο άτομο αποδίδει στον τομέα αυτό. Η Κλίμακα Αυτοαντίληψης για Εφήβους της Harter χορηγήθηκε σε ένα δείγμα 1033 Ελλήνων μαθητών της Β' και της Γ' Λυκείου. Τα αποτελέσματα μιας σειράς αναλύσεων διακύμανσης έδειξαν ότι όσο υψηλότερη είναι η αυτοαντίληψη στους εξεταζόμενους στη μελέτη μας οκτώ επιμέρους τομείς, τόσο υψηλότερη είναι και η αυτοεκτίμηση. Επιπλέον, στους τομείς των σχέσεων με τους συνομηλικούς, της αθλητικής ικανότητας, της φυσικής εμφάνισης, των συναισθηματικών-διαφυλικών σχέσεων, της διαγωγής-συμπεριφοράς και της στενής φιλίας η αλληλεπίδραση μεταξύ της αυτοαντίληψης και της σπουδαιότητας των τομέων στην αυτοεκτίμηση προέκυψε στατιστικά σημαντική. Μάλιστα, στους τομείς της φυσικής εμφάνισης, των συναισθηματικών-διαφυλικών σχέσεων, των σχέσεων με τους συνομηλικούς και της διαγωγής-συμπεριφοράς το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας της αλληλεπίδρασης αυτής ήταν μικρότερο του  $p = .01$ . Αυτοί ήταν και οι τομείς που είχαν μια μέτρια έως ισχυρή σχέση με την αυτοεκτίμηση.

Λέξεις κλειδιά: Αυτοεκτίμηση, Έννοια του εαυτού, Τομείς αυτοαντίληψης.

Διεύθυνση: Εύη Μακρή-Μπότσαρη, Δεξαμενής 54, Μεταμόρφωση Αττικής, 144 52 Αθήνα. Τηλ.: 210-2814508, Fax: 210-2844787, E-mail: botsaris@otenet.gr

**Μακρή-Μπότσαρη, Ε.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Είδη κοινωνικής στήριξης και ο ρόλος της άνευ όρων αποδοχής στη διαμόρφωση θετικής αυτοεκτίμησης**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 8(4), 488-505**

Στόχος της μελέτης ήταν: (α) Να διερευνήσει τη συνάφεια της αυτοεκτίμησης με τρία είδη κοινωνικής στήριξης, όπως η αποδοχή, το ενδιαφέρον και η καθοδήγηση από γονείς και εκπαιδευτικούς. (β) Να εξετάσει το ρόλο της άνευ όρων αποδοχής στην ανάπτυξη μιας θετικής αυτοεκτίμησης. (γ) Να διερευνήσει τη σχέση των υπό εξέταση ειδών κοινωνικής στήριξης με το φύλο και τη σχολική επίδοση. Τα ευρήματα της μελέτης με ένα δείγμα 304 μαθητών Γυμνασίου αποκάλυψαν ότι: (α) Την ισχυρότερη συνάφεια με την αυτοεκτίμηση έχει η αποδοχή των παιδιών από τους γονείς τους. (β) Μεταξύ μαθητών που αναφέρουν ένα υψηλό επίπεδο αποδοχής, οι μαθητές που νιώθουν ότι η αποδοχή τους είναι ανεπιφύλακτη, καταγράφουν υψηλότερη αυτοεκτίμηση από ό,τι οι μαθητές που νιώθουν ότι η αποδοχή τους γίνεται υπό όρους. (γ) Το φύλο και η σχολική επίδοση αποτελούν παράγοντες διαφοροποίησης τόσο του επιπέδου της κοινωνικής στήριξης, όσο και του βαθμού στον οποίο οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι η αποδοχή τους γίνεται υπό όρους ή άνευ όρων.

Λέξεις κλειδιά: Άνευ όρων αποδοχή, Αυτοεκτίμηση, Κοινωνική στήριξη.

Διεύθυνση: Εύη Μακρή-Μπότσαρη, Δεξαμενής 54, Μεταμόρφωση Αττικής, 144 52 Αθήνα. Τηλ.: 210-2814508, Fax: 210-2844787, E-mail: botsaris@otenet.gr

**Μακρή-Μπότσαρη, Ε.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Στοιχεία ψυχοπαθολογίας στη μητέρα ως παράγοντες κινδύνου για ανάπτυξη αρνητικής έννοιας του εαυτού και καταθλιπτικής συμπτωματολογίας στο παιδί**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(1), 136-158**

Μεταξύ των ψυχικών διαταραχών της εφηβείας η κατάθλιψη είναι από τις πιο συχνές. Η εφηβική κατάθλιψη μπορεί να είναι μακρόχρονη και επαναλαμβανόμενη. Αποτελεί παράγοντα κινδύνου ψυχοπαθολογίας και ψυχοκοινωνικής δυσπροσαρμογής στη μετέπειτα ενήλικη ζωή. Κατά τους ερευνητές οι παράγοντες που συμβάλλουν στην εφηβική κατάθλιψη είναι πολλοί. Ο ισχυρότερος ίσως από αυτούς είναι το ιστορικό ψυχοπαθολογίας της οικογένειας και ειδικότερα η κατάθλιψη της μητέρας. Χρησιμοποιώντας δομικά μοντέλα εξισώσεων με ένα δείγμα 93 δυάδων μητέρων-παιδιών, η μελέτη εξετάζει το πλέγμα των σχέσεων μεταξύ της ψυχικής υγείας και της αυτοεκτίμησης της μητέρας, από τη μια, και της κατάθλιψης και της έννοιας του εαυτού του παιδιού της, από την άλλη. Η παραγοντική ανάλυση των ερωτήσεων που αποτυπώνουν το άγχος, την κατάθλιψη και την αυτοεκτίμηση της μητέρας ανέδειξε τρεις διακριτούς παράγοντες: τον αυτοκτονικό ιδεασμό, την αυτοεκτίμηση και ένα σύνθετο παράγοντα ψυχοπαθολογίας που μπορεί να αποδοθεί ως αρνητικό θυμικό. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης διαδρομών έδειξαν ότι το αρνητικό θυμικό της μητέρας επηρεάζει άμεσα το επίπεδο κατάθλιψης του παιδιού. Η αυτοεκτίμηση της μητέρας ασκεί άμεση επίδραση στην αυτοεκτίμηση του παιδιού, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει την κατάθλιψή του. Η αυτοεκτι-

μηση της μητέρας επηρεάζει επίσης την κατάθλιψη του παιδιού δια μέσου της αυτοαντίληψής του για τις σχέσεις του με τους γονείς του.

*Λέξεις κλειδιά:* Άγχος, Έννοια του εαυτού, Κατάθλιψη.

*Διεύθυνση:* Εύη Μακρή-Μπότσαρη, Δεξαμενής 54, Μεταμόρφωση Αττικής, 144 52 Αθήνα. Τηλ.: 210-2814508, Fax: 210-2844787. E-mail: botsaris@otenet.gr

**Μακρής, Ν.**

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

**Θεωρία του νου:**

**Προπομποί, αναπτυξιακά ορόσημα και επικοινωνιακές προεκτάσεις  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(3), 378-395**

Στόχος του άρθρου είναι να παρουσιαστούν οι απαντήσεις που έχουν δοθεί σε σχέση με τρία βασικά ερωτήματα τα οποία αφορούν στη θεωρία του νου. Το πρώτο ερώτημα αφορά στους προπομπούς της θεωρίας του νου. Σύμφωνα με τις σχετικές απαντήσεις, οι προπομποί αυτοί εντοπίζονται στην πρώιμη κατανόηση της επιθυμίας ως εσωτερικής κατάστασης, στο παιχνίδι προσποίησης ή στις πρώιμες αισθητήριες αντιλήψεις. Ως προς το δεύτερο ερώτημα, το οποίο αφορά στο πότε εμφανίζεται η θεωρία του νου, το άρθρο παρουσιάζει δύο σχετικές απαντήσεις. Σύμφωνα με την πρώτη, η θεωρία του νου εμφανίζεται στα τρία χρόνια, ηλικία κατά την οποία το άτομο κατανοεί τη διάκριση μεταξύ φυσικού και νοερού κόσμου και, ταυτοχρόνως, αποδίδει σε κάποιον άλλο πεποιθήσεις για τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται τα στοιχεία στον περιβάλλοντα κόσμο. Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη, η θεωρία του νου εμφανίζεται μετά τα τέσσερα χρόνια, όταν το άτομο κατανοεί ότι η πραγματικότητα μπορεί να αναπαρασταθεί με τρόπο που διαφέρει από την πραγματικότητα. Όσον αφορά στο τρίτο ερώτημα, το οποίο αναφέρεται στη σχέση της θεωρίας του νου με την επικοινωνία, επισημαίνεται ότι παρά το μεγάλο αριθμό των σχετικών ερευνών, το ζήτημα του αιτίου και του αποτελέσματος παραμένει ασαφές.

*Λέξεις κλειδιά:* Επικοινωνία, Θεωρία του νου, Παιχνίδι προσποίησης.

*Διεύθυνση:* Νικόλαος Μακρής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Νέα Χηλή, 681 00 Αλεξανδρούπολη. E-mail: nikmak@hol.gr

**Μαλικιώση-Λοϊζου, Μ.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Μια κριτική ματιά στην ενσυναίσθηση  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(2 και 3), 295-309**

Η έννοια της ενσυναίσθησης αποτελεί ένα βασικό στοιχείο πολλών προσεγγίσεων της συμβουλευτικής ψυχολογίας και της ψυχοθεραπείας, όπως της προσωπο-κεντρικής, της λογικο-θυμικής, της συστημικής, κ.ά. Κατά καιρούς έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί και ποικίλα χαρακτηριστικά για την πληρέστερη περιγραφή της ενσυναίσθησης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει,



μέσα από τη μελέτη της σχετικής σύγχρονης βιβλιογραφίας, το ρόλο της ενσυναίσθησης στη συμβουλευτική και στην ψυχοθεραπεία. Τα βασικά ερωτήματα στα οποία προσπαθεί να απαντήσει εξετάζουν, πρώτον, τη φύση της ενσυναίσθησης και, δεύτερον, τη θεραπευτική της διάσταση. Τα είδη της ενσυναίσθησης για τα οποία υπάρχει μεγαλύτερη σύγκλιση απόψεων είναι η θυμική, η γνωστική και η επικοινωνιακή. Οι περισσότεροι ερευνητές φαίνεται να συμφωνούν ότι η ενσυναίσθηση είναι μια πολλαπλών σταδίων διεργασία, η οποία επηρεάζεται από προσωπικούς, αναπτυξιακούς, και κοινωνικούς παραγοντες. Ως προς τη θεραπευτική της διάσταση, η εργασία αυτή παρουσιάζει μια κριτική θεώρηση των αποτελεσμάτων των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί για τη σπουδαιότητα της ενσυναίσθησης στη θεραπευτική σχέση. Καταλήγει ότι η ενσυναίσθηση είναι οπωσδήποτε βοηθητική στη δόμηση της διαπροσωπικής θεραπευτικής σχέσης. Όσον αφορά τη θεραπευτική της αποτελεσματικότητα, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει, με βάση τα δεδομένα της έρευνας, ότι η ενσυναίσθηση βοηθάει σημαντικά προς αυτή την κατεύθυνση αλλά, δεν αρκεί από μόνη της να καλύψει όλο το φάσμα των αποτελεσμάτων της ψυχοθεραπείας.

*Λέξεις κλειδιά:* Ενσυναίσθηση, Συμβουλευτική, Ψυχοθεραπεία.

*Διεύθυνση:* Μαρία Μαλικιώση-Λοϊζου Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Ναυαρίνου 13α, 106 80 Αθήνα. Τηλ.: 210-3688533, Fax: 210-3688507, E-mail: mmalik@cc.uoa.gr

---

**Μαλικιώση-Λοϊζου, Μ.**  
Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Αντιλήψεις νηπιαγωγών που εκπαιδεύτηκαν σε δεξιότητες επικοινωνίας και συμβουλευτικής για τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών τους**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(4), 481-496**

Στόχος της έρευνας ήταν ο καθορισμός της σχέσης που μπορεί να έχει η εκπαίδευση νηπιαγωγών σε βασικές δεξιότητες επικοινωνίας και συμβουλευτικής με τις αντιλήψεις τους για τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών τους. Μια ομάδα 25 νηπιαγωγών εκπαιδεύθηκε σε βασικές επικοινωνιακές και συμβουλευτικές δεξιότητες, οι οποίες περιλάμβαναν μεταξύ άλλων τη συμπεριφορά προσεκτικής παρακολούθησης, τη χρήση των ερωτήσεων, την παρά-φραση, την αντανάκλαση συναισθημάτων, την ενσυναίσθηση, την αυτοαποκάλυψη και την ανατροφοδότηση. Ο τρόπος με τον οποίο αλληλεπιδρούσαν οι νηπιαγωγοί με τα παιδιά με-τρήθηκε, πριν και μετά την εκπαίδευσή τους, με την κλίμακα προσωπικότητας FIRO-B. Παράλληλα, αξιολογήθηκαν από τις συμμετέχουσες στην έρευνα νηπιαγωγούς, πριν από την εκπαίδευσή τους και στο τέλος αυτής, τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών τους με το Ερωτηματολόγιο Συμπτωμάτων Προβληματικής Συμπεριφοράς. Τα αποτελέσματα συγκρίθηκαν με τα αντίστοιχα μιας ομάδας ελέγχου αποτελούμενης από 20 νηπιαγωγούς οι οποίες δεν έλαβαν μέρος σε αυτή την εκπαίδευση. Αντίθετα, όμως, από αυτό που θα ανέμενε κανείς, οι αντιλήψεις των νηπιαγωγών και των δύο ομάδων για τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών τους υποδήλωναν όξυνση των προβλημάτων μεταξύ πρώτης και δεύτερης μέτρησης με έμφαση στην παρορμητικότητα, την ανησυχία, την επιθετικότητα, την εσωστρέ-φεια και σε άλλες αντιδράσεις.

*Λέξεις κλειδιά:* Δεξιότητες επικοινωνίας, Δεξιότητες συμβουλευτικής, Προβλήματα συμπεριφοράς.

**Διεύθυνση:** Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ναυαρίνου 13α, 106 80 Αθήνα. Τηλ.: 210-3688533, Fax: 210-3688507, E-mail: mmalik@cc.uoa.gr

**Μαρούδα-Χατζούλη, Α.**  
Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Μια πρόταση για ένα συμβουλευτικό μοντέλο επίλυσης προβλημάτων  
προσωπικών διλημάτων και συγκρούσεων**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(2 και 3), 310-329**

Το άρθρο αυτό αποσκοπεί στην παρουσίαση του Συμβουλευτικού Μοντέλου Επίλυσης Προβλημάτων (ΣΜΕΠ). Το μοντέλο έχει χρησιμοποιηθεί στη συμβουλευτική και ψυχοθεραπεία νεαρών ενηλίκων που αντιμετώπιζαν διλήμματα στο χώρο της εργασίας και της εκπαίδευσης, δυσκολίες αποχωρισμού από τη γονεϊκή εστία, και που είχαν ιδιαίτερα προβλήματα στη λήψη αποφάσεων για τη σταδιοδρομία τους, στις στενές σχέσεις τους, και στην επιλογή φίλων και τρόπου ζωής. Για τη δημιουργία του μοντέλου χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τις θεωρίες της λήψης των αποφάσεων, καθώς και από τη συστημική θεωρία. Οι βασικές αρχές του μοντέλου είναι: Πρώτον, κάθε άτομο αντιλαμβάνεται, δομεί και αναπαριστά το πρόβλημά του με το δικό του υποκειμενικό τρόπο. Αυτός βασίζεται στο μικρόκοσμο του ατόμου (προκαταλήψεις, προηγούμενες εμπειρίες, μελλοντικά σχέδια, προσδοκίες) και στις αλληλεπιδράσεις του με το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο που εμπεριέχει αυτόν και τη λύση του προβλήματός του. Δεύτερον, οι διαφορετικές υποκειμενικές αντιλήψεις έχουν ως αποτέλεσμα περισσότερες από μία αναπαραστάσεις του ίδιου προβλήματος και επομένως περισσότερες από μία λύσεις. Το μοντέλο αποτελείται από τρεις γενικές φάσεις, δηλαδή τη *συνειδητοποίηση του προβλήματος*, τη *δόμηση του προβλήματος*, και την *αξιολόγηση του προβλήματος*. Στις φάσεις αυτές εμπεριέχονται τρεις τρόποι αναπαράστασης του προβλήματος: το πλαίσιο (α) *Μελλοντικών Σεναρίων*, (β) *Πολλαπλών Κριτηρίων Ωφελιμότητας*, (γ) *Κανόνων*. Η συμβουλευτική διαδικασία ακολουθεί τις φάσεις αυτές και βασίζεται στους διάφορους τρόπους με τους οποίους τα άτομα συγκεκριμενοποιούν και αναπαριστούν το πρόβλημα κατά τη διάρκεια των συνευξέων.

*Λέξεις κλειδιά:* Γνωστικά σχήματα, Επίλυση προβλημάτων, Συμβουλευτική.

**Διεύθυνση:** Αθηνά Μαρούδα-Χατζούλη, Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σταδίου 5, 105 62 Αθήνα. E-mail: athchatj@hol.gr

**Μεταλλίδου, Π.**  
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Κίνητρα, γλωσσική επίδοση, και μεταγνωστικές εμπειρίες σε ένα έργο κατανόησης κειμένου**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(4), 538-555**

Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση, πρώτον, των σχέσεων μεταξύ κινητήριων παραγόντων και γλωσσικών επιδόσεων και, δεύτερον, της συνεισφοράς αυτών των παραγόντων στη

διαμόρφωση των μεταγνωστικών εμπειριών που ακολουθούν την τρέχουσα ενασχόληση με ένα έργο κατανόησης κειμένου. Το δείγμα αποτελούσαν 97 μαθητές και μαθήτριες της ΕΨ Δημοτικού και η εξέταση τους ήταν ομαδική και ατομική. Στη φάση της ομαδικής εξέτασης δόθηκαν τέσσερα διαφορετικά είδη γλωσσικών ασκήσεων. Επίσης, τους ζητήθηκε να εκτιμήσουν το άγχος εξέτασης που έχουν στο μάθημα της γλώσσας, την αξία που θεωρούν ότι έχει το συγκεκριμένο μάθημα και την αποτελεσματικότητά τους σε αυτό το μάθημα. Στη φάση της ατομικής εξέτασης τους ζητήθηκε, πρώτον, να διαβάσουν ένα κείμενο και να απαντήσουν σε μια ερώτηση που αφορούσε το νόημα του κειμένου. Δεύτερον, να αναφέρουν τη δυσκολία που είχαν να κατανοήσουν το νόημα του κειμένου και να απαντήσουν στην ερώτηση, την ορθότητα της απάντησης που έδωσαν και το αίσθημα ικανοποίησης από την απάντηση που έδωσαν. Τα αποτελέσματα των αναλύσεων της ιεραρχικής πολλαπλής παλινδρόμησης έδειξαν ότι μόνο το άγχος εξέτασης και οι πεποιθήσεις για την αξία του γλωσσικού μαθήματος ήταν σημαντικοί παράγοντες πρόβλεψης της γλωσσικής επίδοσης. Η συνεισφορά της γλωσσικής επίδοσης και των κινήτρων στην ερμηνεία των μεταγνωστικών εμπειριών ήταν μικρή. Επίσης, το πρότυπο των σχέσεων ανάμεσα στη γλωσσική επίδοση, τα κίνητρα και τις μεταγνωστικές εμπειρίες βρέθηκε να διαφοροποιείται στα δύο φύλα.

*Λέξεις κλειδιά:* Γλωσσική επίδοση, Κίνητρα, Μεταγνωστικές εμπειρίες.

*Διεύθυνση:* Παναγιώτα Μεταλλίδου, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 382 21 Βόλος. Τηλ.: 24210-74854, 2310-674599, E-mail: pmetal@uom.gr, pmetalidou@uth.gr

**Μόττη-Στεφανίδη, Φ.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Ο ψυχολογικά επαρκής έφηβος:**

**Αντιλήψεις των ειδικών της ψυχικής υγείας, των γονέων, και των εκπαιδευτικών  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(4), 449-461**

Σκοπός αυτής της μελέτης ήταν να εξετασθούν οι απόψεις των ειδικών της ψυχικής υγείας, των γονέων και των εκπαιδευτικών σχετικά με την επαρκή, καλά προσαρμοσμένη συμπεριφορά κατά την εφηβεία. Στην έρευνα συμμετείχαν 67 καθηγητές Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου και Α΄ Λυκείου, 30 γονείς που είχαν παιδιά σε αυτές τις τάξεις, και 87 ειδικοί της ψυχικής υγείας που εργάζονταν σε Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα της Αττικής. Χορηγήθηκε το τεστ προσωπικότητας Q-set Επιθέτων του Block, που περιέχει 43 κάρτες με επίθετα και μικρές προτάσεις, και τους ζητήθηκε να ταξινομήσουν τις κάρτες σε μια κλίμακα, που κυμαίνεται από 1 έως 7, με τρόπο ώστε να περιγράψουν την προσωπικότητα ενός εφήβου που θεωρούν ότι δεν εμπνέει ανησυχία σε κανένα τομέα της εξέλιξής του, ότι είναι καλά προσαρμοσμένος για τις απαιτήσεις της ηλικίας του και ψυχολογικά επαρκής. Υπολογίσθηκαν οι δείκτες συνάφειας Pearson  $r$  μεταξύ των απαντήσεων εντός της κάθε ομάδας (ειδικοί, γονείς, και καθηγητές), αλλά και μεταξύ των ομάδων. Βρέθηκε μέτριος βαθμός συμφωνίας μεταξύ των ατόμων της κάθε ομάδας, αλλά και μεταξύ των ομάδων ως προς το αναφερόμενο προφίλ του ψυχολογικά επαρκούς εφήβου. Τα γνωρίσματα που και οι τρεις ομάδες θεωρούν χαρακτηριστικά του ψυχολογικά επαρκούς εφήβου περιγράφουν ένα άτομο που έχει υψηλό βαθμό "προσαρμοστικότητας του εγώ" (Block, 1971, 1993). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι γονείς και οι καθηγητές θεωρούν την αναταραχή και τη θύελλα της εφηβείας ως χαρακτηριστικές των ψυχολογικά επαρκών

εφήβων. Αντίθετα, οι ειδικοί της ψυχικής υγείας τείνουν να θεωρούν ως χαρακτηριστικά του ψυχολογικά επαρκούς εφήβου την επαναστατικότητα και την ανυπακοή, τα οποία υποδηλώνουν ένα βαθμό θύελλας κατά τη διάρκεια της εφηβείας.

*Λέξεις κλειδιά:* Εφηβεία, Προσωπικότητα, Ψυχολογική επάρκεια.

*Διεύθυνση:* Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Fax: 210-7277534, E-mail: frmotti@psych.uoa.gr

**Μπαφίτη, Τ. Β.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Η λειτουργία της γονεϊκής οικογένειας ως συστήματος και η εσωτερική συγκρότηση του ατόμου ως παράγοντες ψυχικής και σωματικής υγείας**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(2), 249-280**

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει κατά πόσο η αντίληψη του ατόμου για τον εαυτό και την πραγματικότητα ("εσωτερική συγκρότηση": "ικανότητα κατανόησης και ερμηνείας", "ικανότητα χειρισμού", "συναισθηματική επένδυση") καθώς και διαστάσεις της λειτουργίας της γονεϊκής του οικογένειας ("συνοχή" και "προσαρμοστικότητα"), όπως αξιολογούνται από το ίδιο το άτομο, συσχετίζονται με την ψυχική και σωματική του υγεία. Χρησιμοποιήθηκε η στρατηγική της "εκ των υστέρων" σύγκρισης τριών διαφορετικών ομάδων: 192 υγιείς, 81 άτομα με χρόνιες γαστρεντερολογικές διαταραχές και 103 άτομα με κακοήθεις νεοπλασίες. Παρότι δεν παρατηρήθηκαν στατιστικώς σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις τρεις διαφορετικές ομάδες ως προς τον τρόπο που περιέγραφαν τη γονεϊκή τους οικογένεια, η "συνοχή" στη γονεϊκή οικογένεια βρέθηκε να συνδέεται ευθέως ανάλογα με την "εσωτερική συγκρότηση" του ατόμου. Επίσης, τόσο η "εσωτερική συγκρότηση" όσο και η "συνοχή" στη γονεϊκή οικογένεια συνδέονται αντιστρόφως ανάλογα με ψυχολογικά και σωματικά συμπτώματα. Για δύο από τα σύνδρομα ψυχικής δυσλειτουργίας ("υποχονδρία-σωματοποίηση" και "άγχος-αϋπνία"), οι υγιείς δήλωσαν στατιστικώς σημαντικά λιγότερα ψυχολογικά και σωματικά συμπτώματα από τους γαστρεντερολογικούς και ογκολογικούς ασθενείς.

*Λέξεις κλειδιά:* Εσωτερική συγκρότηση, Λειτουργία της γονεϊκής οικογένειας, Ψυχοσωματική υγεία.

*Διεύθυνση:* Τσαμπίκα Β. Μπαφίτη, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 210-7277524, Fax: 210-7277534, E-mail: tsabika@otenet.gr

**Μπίμπου-Νάκου, Ι.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Γονεϊκή ψυχική ασθένεια και ανάγκες των παιδιών:**  
**Προϋποθέσεις συνεργασίας του σχολείου με την οικογένεια**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(4), 497-514**

Ο στόχος του άρθρου είναι να καταδείξει πιθανούς τρόπους βελτίωσης των εκπαιδευτικών πρακτικών προς παιδιά που ζουν με ψυχικά ασθενείς γονείς. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να ανταποκρι-

θούν στις ανάγκες των συγκεκριμένων παιδιών και να δημιουργήσουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για διεπαγγελματική συνεργασία και συνεργασία με την οικογένεια. Το πρώτο τμήμα του άρθρου επικεντρώνεται στις σχέσεις μεταξύ των αναγκών των παιδιών και αυτών του ψυχικά ασθενή γονέα και προσδιορίζει τα πλαίσια που επιτρέπουν τον εντοπισμό και την ανταπόκριση των εκπαιδευτικών στις συγκεκριμένες ανάγκες των παιδιών στο σχολείο. Το δεύτερο τμήμα συζητά τα στοιχεία της πρόσβασης και τα εμπόδια προς μια αποτελεσματική πρόσβαση σε σχολικές υπηρεσίες. Δίνεται έμφαση στο οργανωτικό σύστημα και πλαίσια μέσα στα οποία πραγματοποιείται η τρέχουσα πρακτική και συζητούνται η σημασία της συλλογής πληροφοριών, η από κοινού αξιολόγηση και ο σχεδιασμός της φροντίδας μέσα στο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

*Λέξεις κλειδιά:* Ανάγκες των παιδιών, Γονεϊκή ψυχική ασθένεια, Εκπαιδευτικές υπηρεσίες.

*Διεύθυνση:* Ιωάννα Μπίμπου-Νάκου, Π. Μελά 35, 546 23 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-240670 και 2310-995030, Fax: 2310-995082, E-mail: bibou@eled.auth.gr

---

**Μπίμπου-Νάκου, Ι., Κιοσέογλου, Γ., & Στογιαννίδου, Α.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Δυνατότητες και δυσκολίες παιδιών σχολικής ηλικίας στο οικογενειακό και σχολικό πλαίσιο**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(4), 506-525**

Στο παρόν άρθρο διερευνήθηκε η αντιστοιχία που υπάρχει μεταξύ των τιμών των απαντήσεων που δίνουν γονείς και εκπαιδευτικοί στο Ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών (ΕΔΔ, Goodman, 1994) για την αξιολόγηση της ψυχικής υγείας σε παιδιά σχολικής ηλικίας. Το φύλο, η ηλικία, ο δείκτης ψυχικής υγείας των οικογενειών, και η σχολική επίδοση των παιδιών μελετήθηκαν ως πιθανοί ερμηνευτικοί παράγοντες του βαθμού συμφωνίας γονέων και εκπαιδευτικών ως προς την αναγνώριση των δυνατοτήτων και των δυσκολιών των παιδιών. Η αξιολόγηση των παιδιών από γονείς και εκπαιδευτικούς έδωσε μέτρια συσχέτιση, που διαφοροποιήθηκε ανάλογα με το είδος του προβλήματος. Οι διαταραχές συναισθήματος θεωρήθηκαν από τους γονείς ότι δημιουργούν σοβαρή δυσκολία, ενώ από τους εκπαιδευτικούς αναφέρθηκαν οι διαταραχές διαγωγής. Οι εκπαιδευτικοί συγκριτικά με τους γονείς αναγνώρισαν σημαντικά περισσότερες δυσκολίες στα αγόρια απ'ό,τι στα κορίτσια ως προς την υπερκινητικότητα/διάσπαση προσοχής, τις διαταραχές διαγωγής και τη θετική κοινωνική συμπεριφορά. Οι αυξημένες δυσκολίες στη συμπεριφορά των παιδιών ερμηνεύονται από τη χαμηλή σχολική επίδοση για τους εκπαιδευτικούς, ενώ η γονεϊκή δυσλειτουργία, σύμφωνα με την εκτίμηση του Ερωτηματολογίου Γενικής Υγείας, ερμηνεύει την αξιολόγηση δυσκολιών από τους γονείς. Το ΕΔΔ αποδεικνύεται ένα σημαντικό και αξιόπιστο εργαλείο αξιολόγησης δυσκολιών στα παιδιά.

*Λέξεις κλειδιά:* Αντιστοιχία πληροφοριοδοτών, Οικογενειακές αντιξοότητες, Σχολική επίδοση.

*Διεύθυνση:* Ιωάννα Μπίμπου-Νάκου, Π. Μελά 35, 546 23 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-240670 και 2310-995030, Fax: 2310-995082, E-mail: bibou@eled.auth.gr

---

**Μπονώτη, Φ.**

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Παράγοντες που διευκολύνουν τη σχεδίαση στα παιδιά:  
Το παράδειγμα της μερικής απόκρυψης αντικειμένου  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(1), 119-135**

Πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι μέχρι την ηλικία των 8 ή 9 ετών περίπου τα παιδιά σπάνια παράγουν οπτικά ρεαλιστικές εικόνες μιας σκηνής στην οποία το ένα αντικείμενο αποκρύπτει μερικώς το άλλο. Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί την επίδραση παραγόντων, όπως (α) η σχεδίαση δύο έργων σε διαφορετικές σελίδες χαρτιού, (β) η σχεδίασή τους σε μία σελίδα χαρτιού, (γ) η αντιγραφή ενός τρισδιάστατου μοντέλου, και (δ) η αντιγραφή μιας προσχεδιασμένης εικόνας, οι οποίοι ενδεχομένως διευκολύνουν στη σχεδίαση μιας σκηνής μερικής απόκρυψης. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 140 αγόρια και κορίτσια ηλικίας 4-10 ετών. Τους ζητήθηκε να απεικονίσουν ένα αντικείμενο που αποκρύπτει και αποκρύπτεται μερικώς από ένα άλλο («ένα δέντρο μπροστά/πίσω από ένα σπίτι») σε τέσσερις συνθήκες, οι οποίες σχεδιάστηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε προοδευτικά να διευκολύνουν τα παιδιά στη δημιουργία οπτικά ρεαλιστικών αναπαραστάσεων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι από την ηλικία των 5 ετών περίπου τα παιδιά είναι ικανά να δώσουν στα σχέδιά τους στοιχεία οπτικού ρεαλισμού εφόσον διευκολυνθούν σε παράγοντες που σχετίζονται με τη σχεδιαστική διαδικασία. Ειδικότερα, βρέθηκε ότι η δημιουργία ενός οπτικά ρεαλιστικού σχεδίου επηρεάζεται από: (α) την έμφαση που δίνεται στη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στα δυο αντικείμενα, (β) την παρουσία μοντέλου ή εικόνας, και (γ) τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αποκρυπτόμενου αντικειμένου.

**Λέξεις κλειδιά:** Μερική απόκρυψη αντικειμένου, Νοητικός ρεαλισμός, Οπτικός ρεαλισμός, Παιδικό σχέδιο.

**Διεύθυνση:** Φωτεινή Μπονώτη, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Αργοναυτών και Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος. Τηλ.: 24210-74735. E-mail: fbonoti@uth.gr

**Οκαλίδου<sup>1</sup>, Α., Τσολάκη<sup>2</sup>, Μ., Σαραφίδου<sup>3</sup>, Γ., & Κάζης<sup>2</sup>, Α.**

<sup>1</sup>Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πάτρας, <sup>2</sup>Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης & <sup>3</sup>Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Αθήνα

**Διαταραχές της ικανότητας κατονομασίας που εμφανίζουν ασθενείς με νόσο Alzheimer  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(1), 60-70**

Στην παρούσα εργασία ερευνήθηκε η εξελικτική πορεία των διαταραχών της κατονομασίας (αντικειμένων, πράξεων, αποκριτική και συνειρμική) 23 Ελλήνων ασθενών με νόσο Alzheimer (NA) (πρώιμης, μέτριας, και προχωρημένης). Οι επιδόσεις των ασθενών με NA συγκρίθηκαν με δείγμα υγιών ηλικιωμένων αντίστοιχης ηλικίας και εκπαίδευσης. Ως απώτερος στόχος τέθηκε η κατασκευή μιας βραχύχρονης διαγνωστικής κλίμακας που να επιτρέπει την ταχεία κλινική αξιολόγηση του ασθενούς, όσον αφορά το κατονομαστικό μέρος του γλωσσικού του επιπέδου, ανεξάρτητα από το μορφωτικό. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η απόλυτη διαφοροποίηση των επιδόσεων στις δοκιμασίες της κατονομασίας που εμφάνισε κάθε κατηγορία συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν ποιοτική

παρά ποσοτική, δηλαδή προέκυψε από τις σχετικές τους επιδόσεις στις κατηγορίες κατονομασίας. Επιπλέον, τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν τη διαγνωστική αξία της κάθε κατηγορίας της κατονομασίας, όπου η μειωμένη επίδοση στη συνειρμική κατονομασία αξιοποιήθηκε ως πρώιμη διαγνωστική ένδειξη για την εγκατάσταση της ΝΑ, ενώ η μειωμένη επίδοση στην αποκριτική κατονομασία υπέδειξε το προχωρημένο στάδιό της. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής θέτουν τις βάσεις για την κατασκευή μιας ταχείας διαγνωστικής κλίμακας και ενισχύουν τη θεωρητική άποψη που υποστηρίζει ότι είναι μεταβλητή η φύση των σημασιολογικών διαταραχών σε ασθενείς με ΝΑ, εφόσον αρχικά χαρακτηρίζεται μόνο από προβλήματα πρόσβασης και ανάκλησης της αρμόζουσας λέξης από το νοερό λεξιλόγιο, δηλαδή προβλήματα παρόμοια με αυτά των υγιών ηλικιωμένων, ενώ σταδιακά εξελίσσεται σε πλήρη αποδιοργάνωση του λεξιλογίου.

*Λέξεις κλειδιά:* Γλώσσα, Κατονομασία, Νόσος Alzheimer.

*Διεύθυνση:* Αρετή Οκαλίδου, Ικονίου 1, β' όροφος, Νέα Σύμρνη, 171 23 Αθήνα. Τηλ.: 210-9353578

**Παναγής, Γ. Θ.**

Πανεπιστήμιο Κρήτης

#### **Βιοψυχολογία της ενίσχυσης:**

#### **Μελέτες ενδοκρανιακού αυτοερεθισμού και ο ρόλος της ντοπαμίνης**

**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(1), 92-115**

Οι γνώσεις μας αναφορικά με τους συμπεριφορικούς και νευρωνικούς μηχανισμούς της ενίσχυσης έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο μετά την ανακάλυψη ότι ο ηλεκτρικός ερεθισμός περιοχών του εγκεφάλου μπορεί να είναι ενισχυτικός. Αρκετές ενδείξεις που προέρχονται από ανατομικές μελέτες υποδεικνύουν το σημαντικό ρόλο της έσω τηλεγκεφαλικής δεσμίδας (ΕΤΔ), καθώς και περιοχών με τις οποίες συνδέεται, στην ενίσχυση του εγκεφαλικού ερεθισμού. Ψυχοφυσικές μελέτες έχουν δείξει ότι οι νευρώνες που διεγείρονται άμεσα είναι εμμέλαιοι με κύρια χαρακτηριστικά τη μικρή ανερέθιστη περίοδο και γρήγορη ταχύτητα αγωγής. Αυτό το νευρωνικό σύστημα προβάλλει με προσθιοπίσθια κατεύθυνση καταλήγοντας, εν μέρει, σε ντοπαμινεργικούς νευρώνες του κοιλιακού καλυπτρικού πεδίου. Τα δεδομένα αυτά αποκλείουν το ενδεχόμενο οι νευρώνες που διεγείρονται άμεσα ή νευρώνες 'πρώτου επιπέδου', όπως λέγονται, να είναι ντοπαμινεργικοί. Απ' την άλλη πλευρά, φαρμακολογικές μελέτες υποδεικνύουν ότι η ντοπαμίνη παίζει καθοριστικό ρόλο στις ενισχυτικές ιδιότητες του ερεθισμού. Παρ' όλα αυτά, σήμερα πιστεύουμε ότι ο ρόλος της ντοπαμίνης στην ενίσχυση δεν είναι άμεσος αλλά μάλλον ρυθμιστικός-τροποποιητικός. Η μελλοντική έρευνα ίσως πρέπει να λάβει υπόψη της και το γεγονός ότι οι ενισχυτές (και επομένως και ο ενισχυτικός εγκεφαλικός ερεθισμός) επηρεάζουν τη συμπεριφορά με τη δράση τους όχι μόνο σε μηχανισμούς που σχετίζονται με τη ηδονή αλλά και σ' αυτούς που σχετίζονται με διεργασίες μάθησης-μνήμης. Αυτό ίσως βοηθήσει προς μια πιο ολοκληρωμένη κατανόηση της φυσιολογικής βάσης της ενίσχυσης και γενικότερα των κινήτρων.

*Λέξεις κλειδιά:* Ανταμοιβή, Ενισχυτικός εγκεφαλικός ερεθισμός, Έσω τηλεγκεφαλική δεσμίδα.

*Διεύθυνση:* Γεώργιος Θ. Παναγής, Εργαστήριο Νευροεπιστημών και Συμπεριφοράς, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πανεπιστημιούπολη Γάλλου, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ.: 28310-77530, Fax: 28310-77578, E-mail: panagis@psy.soc.uoc.gr

**Παναγής, Γ. Θ.**

Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Γέφυρες προσέγγισης ανάμεσα στην ψυχολογία και τη φαρμακολογία**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(3), 396-407**

Η παρούσα ανασκόπηση επιχειρεί μια προσέγγιση στις σχέσεις που αναπτύχθηκαν ανάμεσα στις επιστήμες της ψυχολογίας και της φαρμακολογίας. Μεταξύ των θεμάτων που συζητούνται περιλαμβάνονται οι καταβολές της σύγχρονης θεραπείας με ψυχοτρόπα φάρμακα. οι πρώτες εμπειρικές μελέτες που οδήγησαν στη γέννηση της ψυχοφαρμακολογίας, η ανακάλυψη των πρώτων ψυχοφαρμάκων που άνοιξε νέους ορίζοντες στη θεραπεία των ψυχικών διαταραχών, και οι επιδράσεις που είχε η ανάπτυξη της ψυχοφαρμακολογίας στην επιστήμη της ψυχολογίας. Η παρουσίαση αυτή δεν αποσκοπεί στην εξαντλητική ανασκόπηση των σχέσεων ανάμεσα στην ψυχολογία και τη φαρμακολογία. Αντίθετα, φιλοδοξεί να δείξει ότι αυτές οι δύο επιστήμες, μολονότι έχουν διαφορετικές καταβολές, μπορούν να συνεργαστούν για έναν κοινό στόχο και να καταδείξει τα οφέλη που αποκόμισε η επιστήμη της ψυχολογίας από την ανάπτυξη της ψυχοφαρμακολογίας.

*Λέξεις κλειδιά:* Συμπεριφορά, Φαρμακολογία συμπεριφοράς, Ψυχοφαρμακολογία.

*Διεύθυνση:* Γεώργιος Θ. Παναγής, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Ψυχολογίας, Εργαστήριο Νευροεπιστημών και Συμπεριφοράς, Πανεπιστημιούπολη Γάλλου, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ.: 28310-77544, Fax: 28310-77548. E-mail: panagis@psy.soc.uoc.gr

**Πλατσιδου<sup>1</sup>, Μ., & Δημητρίου<sup>2</sup>, Α.**

<sup>1</sup>Πανεπιστήμιο Μακεδονίας & <sup>2</sup>Πανεπιστήμιο Κύπρου

**Μια μελέτη για τη δομή και την ανάπτυξη της εργαζόμενης μνήμης**  
**σε σχέση με το συμβολικό σύστημα και τη συνθετότητα των πληροφοριών**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(1), 114-133**

Στόχος της έρευνας ήταν να εξετάσουμε τη δομή και την ανάπτυξη της εργαζόμενης μνήμης, καθώς επεξεργάζεται πληροφορίες που ανήκουν σε διαφορετικά συμβολικά συστήματα και διακρίνονται ως προς τον τρόπο κωδικοποίησης (ακουστική, σημασιολογική, οπτική) και τη συνθετότητά τους (διαφοροποιούνται ως προς το μήκος των λέξεων και τη σημασία τους). Εξετάσαμε 120 παιδιά ηλικίας 8-14 χρόνων, με απλά και πιο σύνθετα έργα συγκράτησης και ανάκλησης πληροφοριών που προέρχονταν από το γλωσσικό, το αριθμητικό και το εικονικό συμβολικό σύστημα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η δομή της εργαζόμενης μνήμης περιγράφεται ικανοποιητικά από το μοντέλο των Baddeley και Hitch (1974). Στα απλά έργα η ανάκληση των πληροφοριών ήταν καλύτερη από ό,τι στα σύνθετα, με μια εξαίρεση. Τέλος, η αποτελεσματικότητα της εργαζόμενης μνήμης επηρεάζεται από παράγοντες όπως το μήκος των λέξεων των πληροφοριών, η σημασιολογική κωδικοποίηση και η απεικονιστική συνθετότητά τους.

*Λέξεις κλειδιά:* Επίδραση της σημασιολογικής κωδικοποίησης, Επίδραση του μήκους των λέξεων, Εργαζόμενη μνήμη.

*Διεύθυνση:* Μαρία Πλατσιδου, Τμήμα Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-891396. E-mail: platsidu@macedonia.uom.gr



**Πλατσίδου, Μ., & Μεταλλίδου, Π.**

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας & Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Αξιολόγηση ηρωικής συμπεριφοράς και προτιμήσεις προτύπων ρόλου  
από άτομα ηλικίας 10-19 ετών  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(4), 555-574**

Στόχος της έρευνας ήταν να μελετήσει πώς τα άτομα ηλικίας 10-19 ετών αξιολογούν την ηρωική συμπεριφορά διάσημων προσώπων, πώς επιλέγουν πιθανά πρότυπα ρόλου, και αν η εκτίμηση του ηρωισμού των προσώπων αποτελεί βασικό κριτήριο για την επιλογή αυτών των προτύπων ρόλου. Τετρακόσιοι είκοσι συμμετέχοντες εξετάστηκαν με ένα ερωτηματολόγιο στο οποίο παρουσιάζονταν 26 πρόσωπα που διέπρεψαν σε διάφορους τομείς δραστηριότητας (π.χ., επιστήμη, τέχνη). Οι συμμετέχοντες καλούνταν να εκτιμήσουν κατά πόσο το κάθε πρόσωπο έχει επιδείξει ηρωικά χαρακτηριστικά και να αναφέρουν δύο από αυτά τα πρόσωπα στα οποία θα ήθελαν να μοιάσουν, όταν μεγαλώσουν, και να εξηγήσουν την προτίμησή τους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα πρόσωπα που συγκέντρωσαν τα περισσότερα ηρωικά χαρακτηριστικά προέρχονταν κατά σειρά από τους τομείς: εθνικοί ήρωες, ιστορικά πρόσωπα, πρόσωπα που διακρίθηκαν για την κοινωνική προσφορά, Έλληνες καλλιτέχνες με διεθνή αναγνώριση, πρόσωπα από την επιστήμη και την κλασική τέχνη, αθλητές και πρόσωπα της καλλιτεχνικής επικαιρότητας. Τα αποτελέσματα μιας σειράς αναλύσεων διακύμανσης έδειξαν ότι η επίδραση της ηλικίας και του φύλου των συμμετεχόντων ήταν σημαντική. Ως πρότυπα ρόλου επιλέχθηκαν πρόσωπα που προέρχονταν, κατά σειρά, από τις κατηγορίες: καλλιτεχνική επικαιρότητα, Έλληνες διεθνείς καλλιτέχνες με διεθνή αναγνώριση, κοινωνική προσφορά, επιστήμη και κλασική τέχνη, εθνικοί ήρωες, αθλητές και ιστορικά πρόσωπα. Οι αιτιολογήσεις των επιλογών των προτύπων ρόλου ταξινομήθηκαν σε κατηγορίες και τα αποτελέσματα συζητήθηκαν σε σχέση με την ηλικία και το φύλο των συμμετεχόντων.

*Λέξεις κλειδιά:* Εφηβική ηλικία, Θετική κοινωνική συμπεριφορά, Πρότυπο ρόλου.

*Διεύθυνση:* Μαρία Πλατσίδου, Τμήμα Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-891384, E-mail: platsidu@uom.gr

---

**Ποταμιάνου, Α.**

Ελληνική Ψυχαναλυτική Εταιρεία, Αθήνα

**Σκέψεις και προτάσεις για την αρνητική θεραπευτική αντίδραση  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001 8(2), 145-152**

Η εργασία αυτή αφορά την αρνητική θεραπευτική αντίδραση. Κατά τον Freud, η αρνητική θεραπευτική αντίδραση προσδιορίζεται από επιβάρυνση των συμπτωμάτων, ή/και της γενικότερης συναισθηματικής διάθεσης του θεραπευομένου, σε στιγμές που ο ίδιος ο θεραπευόμενος αισθάνεται καλύτερα ή ο θεραπευτής του επισημαίνει κάποια βελτίωση, μη ελέγχοντας ίσως τις αντιμεταβιβαστικές του κινήσεις. Παρατίθενται οι απόψεις διάφορων αναλυτών που μετά τον Freud ασχολήθηκαν με το θέμα. Σ' αυτές η συγγραφέας προσθέτει την άποψη ότι η συνεργασία του ψυχαναλυτικού ζεύγους θέτει τον αναλυόμενο εμπρός στην κίνηση μιας πρωταρχικής σκηνής που διαταράσσει την ως τότε συντηρούμενη ψυχική του ισορροπία. Ως εκ τούτου ο αναλυόμενος επιχειρεί να ακυρώσει το

αποτέλεσμα αυτό, ακινητοποιώντας τη διαδικασία. Εξετάζεται η σχέση της αρνητικής θεραπευτικής αντίδρασης με την ενόρμηση θανάτου και περιγράφονται τέσσερις μορφές της. Έτσι αναδεικνύεται το πολύπλοκο του φαινομένου και προσδιορίζεται η διαφορά από άλλους τύπους αντίστασης.

*Λέξεις κλειδιά:* Αλλαγή, Αντίσταση, Μαζοχισμός.

*Διεύθυνση:* Άννα Ποταμιάνου, Άρνης 3, 115 28 Αθήνα. Τηλ. & Fax: 210-7214662, E-mail: helpsyco@otenet.gr

**Ρήγα, Α-Β., & Τριανταφυλλίδου, Σ. Σ.**

Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Η χρήση ναρκωτικών από την οπτική γωνία των λέξεων ταυτότητας:  
Η εγω-οικολογική προσέγγιση της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας του χρήστη  
(Μελέτη περιπτώσεων)**

**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ**, 2002, 9(1), 116-137

Η ιδέα της ετερογένειας του φαινομένου της χρήσης ναρκωτικών έχει παραμείνει για πολύ στον ψυχολογικό χώρο ως διαπίστωση θεωρητικού επιπέδου. Ωστόσο οι νοητικοί-συναισθηματικοί μηχανισμοί μέσω των οποίων τα άτομα προσανατολίζονται απέναντι στον κόσμο και δρουν μέσα σε αυτόν είναι αρκετά σύνθετοι για να προσεγγιστούν στη βάση ευρέων κατηγοριοποιήσεων και αριθμητικών δεδομένων. Το βασικό ερώτημα που θέτει η παρούσα μελέτη περιπτώσεων αφορά τους τρόπους με τους οποίους τα άτομα ενσωματώνουν στο χώρο των ψυχοκοινωνικών τους ταυτοτήτων το γεγονός της χρήσης ναρκωτικών. Η Εγω-Οικολογική μεθοδολογία (Zavalloni & Louis-Guerin, 1984/1996), επιτρέπει να φέρουμε στο φως ορισμένες σημαντικές όψεις της “νοητικής αρχιτεκτονικής” των συμμετεχόντων και να διερευνήσουμε ποιες από αυτές τις όψεις, και μέσω ποιων νοητικών-συναισθηματικών μηχανισμών, κινητοποιούν προς τη χρήση ή την αποφυγή ουσιών. Παρουσιάζεται η ανάλυση δύο μεμονωμένων πρωτοκόλλων, μιας περίπτωσης χρήστη ecstasy και χαρίς και μιας περίπτωσης μη-χρήστη, οι ταυτότητες των οποίων αναλύθηκαν μέσω της Εγω-Οικολογικής μεθόδου, προκειμένου να δειχθεί η ιδιαίτερη δυναμική των συστημάτων ταυτότητας στα οποία εγγράφεται η χρήση, ως συμβατή ή ασύμβατη με τους προσανατολισμούς του εαυτού.

*Λέξεις κλειδιά:* Εγω-Οικολογία, Χρήση ναρκωτικών, Ψυχοκοινωνική ταυτότητα.

*Διεύθυνση:* Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, Τμήμα Ψυχολογίας, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πανεπιστημιούπολη Γάλλου, 741 00 Ρέθυμνο, Κρήτη. Τηλ.: 28310-77541

**<sup>1</sup>Ρούσση, Π., <sup>1</sup>Αυδή, Ε., & <sup>2</sup>Τριλίβα, Σ.**

<sup>1</sup>Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης & <sup>2</sup>Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Ψυχοδυναμική και γνωστική-συμπεριφορική συμβουλευτική για άτομα με προβλήματα υγείας:  
Σημεία σύγκλισης και απόκλισης**

**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ**, 2003, 10(2 και 3), 378-398

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η συγκριτική παρουσίαση στοιχείων της ψυχοδυναμικής και της γνωστικής-συμπεριφορικής προσέγγισης σε προβλήματα σωματικής υγείας. Στην πρώτη ενό-

τητα γίνεται σύντομη ιστορική ανασκόπηση της εξέλιξης των ψυχολογικών θεωριών για τη σωματική υγεία. Στη δεύτερη περιγράφονται οι σύγχρονες ψυχαναλυτικές και γνωστικές-συμπεριφορικές θεραπευτικές προσεγγίσεις στο χώρο της σωματικής υγείας. Σε αυτή την ενότητα συμπεριλαμβάνονται οι σύγχρονες ψυχαναλυτικές θεωρήσεις για την ψυχοσωματική λειτουργία. Τονίζεται η σημασία των αντικειμενότροπων σχέσεων και ο αντίκτυπος που έχουν οι δυσκολίες της συναισθηματικής αυτορρύθμισης στην υγεία. Αναλύεται η συμβολή της ψυχοδυναμικής θεραπείας σε θέματα υγείας και τονίζεται η σημασία της διερεύνησης της νοηματοδότησης της εμπειρίας της ασθένειας. Μετά, εξετάζεται η συμβολή της γνωστικής-συμπεριφορικής θεραπείας σε θέματα υγείας. Παρουσιάζονται τεχνικές που αποσκοπούν στην απόκτηση δεξιοτήτων για την επίλυση προβλημάτων και στη ρύθμιση των συναισθημάτων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε δεδομένα που υποδηλώνουν πως συχνά μια σοβαρή ασθένεια υποκινεί εσωτερικές διεργασίες οι οποίες οδηγούν στη θετική νοηματοδότηση της εμπειρίας. Συζητούνται οι επιπτώσεις των ευρημάτων για τη θεραπεία. Στην τελευταία ενότητα επιχειρείται ο εντοπισμός των σημείων σύγκλισης και απόκλισης των δύο προσεγγίσεων. Συμπεραίνουμε πως συγκλίνουν ως προς την έμφαση που δίνουν στην ικανότητα συναισθηματικής αυτορρύθμισης και στη σημασία της νοηματοδότησης της εμπειρίας της σωματικής ασθένειας και ότι διαφέρουν ως προς την έμφασή τους στη θεωρία, στην έρευνα και στην εφαρμογή.

*Λέξεις κλειδιά:* Γνωστική-συμπεριφορική θεραπεία, Ψυχοδυναμική θεραπεία, Ψυχολογία υγείας.

*Διεύθυνση:* Παγώνα Ρούσση, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη, Τηλ.: 2310-997360, Fax: 2310-997384, E-mail: roussi@psy.auth.gr

**Σέρογλου, Φ., Κουμαράς, Π., & Χατζηπαντελής, Θ.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Κριτήρια με τα οποία μη ειδικοί αποφασίζουν αν διάφορα φυσικά φαινόμενα  
έχουν κοινή επιστημονική ερμηνεία  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(1), 71-88**

Η έρευνά μας εστιάζεται στην αναζήτηση των λόγων που οδηγούν πληθυσμούς που δεν έχουν σπουδάσει ειδικά φυσική να αποφασίζουν αν φυσικά φαινόμενα έχουν κοινή επιστημονική ερμηνεία. Στην έρευνα συμμετείχαν μαθητές Α΄ Γυμνασίου και φοιτητές Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη φάση έγιναν ατομικές σε βάθος συνεντεύξεις με 5 μαθητές και 5 φοιτητές. Οι συνεντεύξεις οδήγησαν στη δημιουργία ερωτηματολογίου, το οποίο χρησιμοποιήθηκε στη δεύτερη φάση της έρευνας σε γραπτή μορφή. Στη φάση αυτή συμμετείχαν 109 μαθητές και 148 φοιτητές. Η τρίτη φάση έγινε μετά την ανάλυση των γραπτών απαντήσεων και περιλάμβανε 10 ατομικές σε βάθος συνεντεύξεις με στόχο την αποσαφήνιση καταγραμμένων αντιπροσωπευτικών απόψεων. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση των αντιστοιχιών ώστε να ελεγχθούν ενδεχόμενες διαφορές μεταξύ μαθητών και φοιτητών. Από την έρευνα προέκυψε ότι η πλειοψηφία μαθητών και φοιτητών, όταν τους δίνεται αριθμός φαινομένων και τους ζητείται να τα ομαδοποιήσουν έτσι ώστε τα φαινόμενα που ανήκουν στην ίδια ομάδα να έχουν κοινή επιστημονική ερμηνεία, σχηματίζουν τις ομαδοποιήσεις με βάση κυρίως την πεποίθηση ότι τα κοινά αποτελέσματα ή οι κοινές διαδικασίες που παρατηρούν στα φαινόμενα συνεπάγονται τη χρήση κοινών ερμηνευτικών εννοιών. Προέκυψαν χαρακτηριστικές ομαδοποιήσεις φαινομένων για τους μαθητές και φοιτητές, αλλά και όταν ακόμη διαμορφώνουν παρόμοιες ομαδοποιήσεις φαινομένων χρησιμοποιούν διαφορετικά κριτήρια.

Λέξεις κλειδιά: Ερμηνεία φυσικών φαινομένων, Κριτήρια κατηγοριοποίησης, Μη ειδικοί.

Διεύθυνση: Κουμαράς Παναγιώτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-991215, Fax: 2310-991211, E-mail: koumaras@eled.auth.gr

**Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Επαγγελματική συμβουλευτική και πολιτισμική διαφορετικότητα  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(2 και 3), 399-413**

Στις δυτικές κοινωνίες υπάρχουν διάφορες πολιτισμικές και εθνικές ομάδες. Στην Ελλάδα, στις πολιτισμικά διαφορετικές ομάδες περιλαμβάνονται οι Έλληνες που παλιννόστησαν από τις ευρωπαϊκές και άλλες χώρες, οι νόμιμοι και παράνομοι μετανάστες, οι τσιγγάνοι και οι μουσουλμάνοι. Τα περισσότερα μέλη των πολιτισμικών μειονοτήτων συγκεντρώνονται σε ένα περιορισμένο φάσμα επαγγελμάτων και συνήθως υποφέρουν από ανεργία, έχουν χαμηλές αμοιβές και, κατά συνέπεια, ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού χρειάζεται να κατανοήσουν τι σημαίνει πολιτισμική διαφορετικότητα και να στρέψουν την προσοχή τους στις ανάγκες των μελών των πολιτισμικών μειονοτήτων, που συνήθως έχουν να ξεπεράσουν γλωσσικά και εκπαιδευτικά εμπόδια και αντιμετωπίζουν την κοινωνική προκατάληψη. Δυστυχώς, η γνώση μας γύρω από την επαγγελματική ανάπτυξη των πολιτισμικών μειονοτήτων είναι προς το παρόν περιορισμένη και απαιτείται εκτεταμένη έρευνα σ' αυτό το χώρο, η οποία θα βοηθήσει στη διατύπωση θεωριών που θα λαμβάνουν υπόψη τις πολιτισμικές διαφορές. Οι αξίες και πεποιθήσεις των διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων πρέπει να επηρεάζουν τον τρόπο παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής συμβουλευτικής και η συμβουλευτική διαδικασία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη πολιτισμικά. Ο σύμβουλος που θα εργαστεί με πολιτισμικά διαφορετικούς πελάτες πρέπει να συνευνοηθεί τις προσωπικές του προκαταλήψεις και στερεότυπα και να μάθει να προσεγγίζει με σεβασμό τη διαφορετικότητα.

Λέξεις κλειδιά: Επαγγελματική συμβουλευτική, Μειονότητες, Πολιτισμική διαφορετικότητα.

Διεύθυνση: Δέσποινα Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολις, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ. & Fax: 210-7277571, E-mail: dsidirop@cc.uoa.gr

**Σίμος, Π., & Παπανικολάου, Α.**

University of Texas-Houston, U.S.A.

**Εφαρμογές μαγνητοεγκεφαλογραφίας στην απεικόνιση εγκεφαλικής  
ενεργοποίησης σχετιζόμενης με γλωσσικές λειτουργίες  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(2), 239-255**

Με την εργασία αυτή επιχειρείται μια ανασκόπηση μελετών που αποσκοπούν στον προσδιορισμό της αξιοπιστίας και εγκυρότητας εφαρμογών της Μαγνητοεγκεφαλογραφίας (ΜΕΓ) για τη χαρτογράφηση περιοχών του εγκεφάλου που συμμετέχουν στις λειτουργίες κατανόησης του

λόγου. Τα αποτελέσματα τεσσάρων μελετών στις οποίες ένας μεγάλος αριθμός εθελοντών εξετάστηκε σε δοκιμασίες αναγνώρισης λέξεων και σε δύο δοκιμασίες ελέγχου έδειξαν ότι: (1) λεκτικές δοκιμασίες συνοδεύονται από μεγαλύτερης διάρκειας ενεργοποίηση του αριστερού ημισφαιρίου σε σύγκριση με μη λεκτικές δοκιμασίες, (2) κατά την εκτέλεση λεκτικών δοκιμασιών η ενεργοποίηση επικεντρώνεται σε περιοχές εξειδικευμένες για λειτουργίες κατανόησης του λόγου, και (3) η ενεργοποίηση αυτών των περιοχών παρουσιάζει υψηλή σταθερότητα μεταξύ διαδοχικών εξετάσεων του ίδιου ατόμου. Συμπερασματικά, η τεχνική της ΜΕΓ είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση ημισφαιρικής επικράτησης και τον προσδιορισμό περιοχών εξειδικευμένων για την κατανόηση του λόγου σε ατομική βάση, δεδομένου ότι τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ΜΕΓ εξέταση συμφωνούν με εκείνα που προκύπτουν από την εφαρμογή επεμβατικών μεθόδων όπως η δοκιμασία της Αμυτάλης και η διεγχειρητική δοκιμασία ηλεκτρικού ερεθισμού του φλοιού.

*Λέξεις κλειδιά:* Κροταφικός λοβός, Λειτουργική απεικόνιση, Πρόσληψη του λόγου.

*Διεύθυνση:* Panagiotis G. Simos, Department of Neurosurgery, University of Texas Medical School, 6431 Fannin Suite 7.148, Houston, Texas 77030, U.S.A. Tel.: ++1-713-5006128, Fax: ++1-713-5007787, E-mail: asimos@heart.med.uth.tmc.edu

---

## **Σταλίκας, Α.**

Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

### **Η κατασκευή της Κλίμακας Ισχύος του Συναισθήματος και οι εφαρμογές της στην έρευνα της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(2), 189-201**

Η σπουδαιότητα της συναισθηματικής έκφρασης στην ψυχοθεραπευτική διεργασία και πρόοδο έχει παρουσιαστεί τόσο από θεωρητικούς όσο και από ψυχοθεραπευτές. Παρ' όλα αυτά, από ερευνητική σκοπιά, υπάρχει έλλειψη εργασιών που να διερευνούν τη σπουδαιότητα της συναισθηματικής έκφρασης και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτή να συνδέεται με την πλέον αποτελεσματική θεραπευτική διαδικασία και την τελική αποθεραπεία. Ένας από τους λόγους απουσίας τέτοιων ερευνών είναι και η έλλειψη μιας κλίμακας που να μπορεί αξιόπιστα να μετρήσει την ισχύ του συναισθήματος του ασθενή. Σ' αυτό το άρθρο παρουσιάζουμε μία ανασκόπηση της κατασκευής της *Κλίμακας Ισχύος του Συναισθήματος*, όπως και τα αποτελέσματα ερευνών που έγιναν για να καθορίσουν τις ψυχομετρικές της ιδιότητες. Επιπρόσθετα, παρουσιάζουμε τις έρευνες που χρησιμοποίησαν αυτή την κλίμακα και κάνουμε μία ανασκόπηση των αποτελεσμάτων αυτών των ερευνών. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι: (α) η κλίμακα είναι αξιόπιστη και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε έρευνες ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας, (β) υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα σε αυξήσεις της ισχύος του συναισθήματος και στο βαθμό εμφάνισης θεραπευτικών φαινομένων στο πλαίσιο της συνεδρίας, (γ) διαφορετικές θεραπείες χρησιμοποιούν διαφορετικούς βαθμούς ισχύος του συναισθήματος για να επιτύχουν θεραπευτική πρόοδο, και (δ) η αύξηση της ισχύος του συναισθήματος μπορεί να μην είναι θεραπευτική από μόνη της αλλά μέσα από τη διευκόλυνση που προσφέρει για την εμφάνιση διάφορων θεραπευτικών φαινομένων στα πλαίσια της συνεδρίας. Τέλος, συζητούνται οι συνέπειες αυτών των αποτελεσμάτων για την κλινική και ερευνητική πρακτική.

*Λέξεις κλειδιά:* Έρευνα στην ψυχοθεραπευτική διαδικασία, Θεραπευτικά φαινόμενα στα πλαίσια της συνεδρίας, Ισχύς του συναισθήματος.

Διεύθυνση: Αναστάσιος Σταλίκας, Τμήμα Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Λ. Συγγρού 136, 176 71 Αθήνα.

**Στεφάνου, Γ.**

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης

**Η επίδραση των προσδοκιών επίδοσης στη διαμόρφωση της απόδοσης αιτίων και των συναισθημάτων για ακαδημαϊκή επίδοση σε πραγματικές συνθήκες επίτευξης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(1), 159-179**

Η έρευνα αυτή αποσκοπούσε στη διερεύνηση: (α) της απόδοσης αιτίων και των συναισθημάτων που ακολουθούν την εκτιμώμενη αποτυχημένη ή επιτυχημένη επίδοση σε εξετάσεις, και (β) το ρόλο των προσδοκιών επίδοσης στη διαμόρφωση της απόδοσης αιτίων, των συναισθημάτων και της σχέσης της απόδοσης αιτίων με τα συναισθήματα για τη συγκεκριμένη επίδοση. Το δείγμα αποτέλεσαν 120 σπουδαστές και σπουδάστριες (ηλικίας 20 – 23 ετών, 63 εκτίμησαν την επίδοσή τους ως επιτυχημένη και 57 ως αποτυχημένη) του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος της Θεσσαλονίκης, οι οποίοι συμμετείχαν σε τελικές εξαμηνιαίες εξετάσεις μαθήματος ψυχολογίας. Όλοι οι συμμετέχοντες, μέσα σε δέκα λεπτά από την έναρξη των εξετάσεων, συμπλήρωσαν τις κλίμακες των προσδοκιών της επίδοσής τους στη συγκεκριμένη δοκιμασία και της αποδιδόμενης σπουδαιότητας στην καλή επίδοση. Αμέσως μετά το τέλος των εξετάσεων, συμπλήρωσαν μια κλίμακα συναισθημάτων, την κλίμακα της εκτιμώμενης επίδοσής τους, και την κλίμακα απόδοσης αιτίων. Βρέθηκε ότι: (α) οι σπουδαστές απέδωσαν την επιτυχία σε εσωτερικούς, προσωπικά ελεγχόμενους, σταθερούς και μη εξωτερικά ελεγχόμενους παράγοντες, ενώ απέδωσαν την αποτυχία σε εξωτερικούς, ασταθείς, προσωπικά ελεγχόμενους, και εξωτερικά ελεγχόμενους παράγοντες, (β) βίωσαν θετικά συναισθήματα για την επιτυχία και αρνητικά για την αποτυχία, και (γ) οι προσδοκίες επίδοσης ήταν σημαντικός διαμορφωτής της απόδοσης αιτίων της επίδοσης, των συναισθημάτων και της σχέσης μεταξύ της απόδοσης αιτίων της επίδοσης και των συναισθημάτων αυτής (κύρια στην επιτυχία). Η σπουδαιότητα της καλής επίδοσης, το εκπαιδευτικό επίπεδο του συμμετεχόντων και η φύση της έρευνας ήταν αποφασιστικοί παράγοντες των ευρημάτων.

Λέξεις κλειδιά: Απόδοση αιτίας, Προσδοκίες επίδοσης, Συναισθήματα.

Διεύθυνση: Γεωργία Στεφάνου, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, Σίνδος, 541 01 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-249656, Email: egokesy1@otenet.gr

**Σωτηρίου, Α., & Ζαφειροπούλου, Μ.**

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Αλλαγές στην έννοια του εαυτού των παιδιών κατά τη μετάβασή τους από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(1), 96-118**

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τις αλλαγές που παρατηρούνται στην έννοια του εαυτού των παιδιών κατά τη μετάβασή τους από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο.

Επίσης, να εξετάσει τη σχέση της έννοιας του εαυτού με την προσαρμογή των μαθητών στο δημοτικό σχολείο. Στη διαχρονική έρευνα που διεξήχθη για τους σκοπούς αυτούς έλαβαν μέρος 336 παιδιά. Για την αξιολόγηση της έννοιας του εαυτού χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Περιγραφής του Εαυτού (Marsh, 1990), το οποίο απαντήθηκε ως ατομική συνέντευξη. Η προσαρμογή των μαθητών στο σχολείο εκτιμήθηκε με βάση την ανταπόκριση των παιδιών στις ακαδημαϊκές, συμπεριφορικές και κοινωνικο-συναισθηματικές απαιτήσεις του σχολείου με βάση ειδικά ερωτηματολόγια. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η έννοια του εαυτού κατά την περίοδο αυτή παρουσιάζει σχετική σταθερότητα ως προς τη δομή της, ενώ το επίπεδο των αυτο-αναφορών παρουσιάζει κάμψη. Από την ανάλυση διαδρομών βρέθηκε ότι η προσαρμογή των μαθητών στο σχολείο επηρεάζει, κυρίως, τις ακαδημαϊκές συνιστώσες της έννοιας του εαυτού.

*Λέξεις κλειδιά:* Αυτοαντίληψη, Έννοια του εαυτού, Σχολική προσαρμογή.

*Διεύθυνση:* Μαρία Ζαφειροπούλου, Εργαστήριο Εξελικτικής Ψυχολογίας & Ψυχοπαθολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Αργοναυτών & Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος. Τηλ./Fax: 210-8075978 & 24210-74736, E-mail: [mzafirop@uth.gr](mailto:mzafirop@uth.gr) & [zafirop@groovy.gr](mailto:zafirop@groovy.gr)

**Τριλίβα<sup>1</sup>, Σ., & Chimienti<sup>2</sup>, G.**

<sup>1</sup>Πανεπιστήμιο Κρήτης & <sup>2</sup>Isik University, Turkey

**Ανομοιογένεια στις συμπεριφορές παιδιών που ανήκουν σε ομάδες διάφορων επιπέδων αποδοχής εκ μέρους των συνομηλίκων τους**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2000, 7(1), 134-119**

Σε αυτή τη μελέτη επιχειρήσαμε να αξιολογήσουμε τις θετικές κοινωνικές και τις αντικοινωνικές μορφές συμπεριφοράς των παιδιών, έτσι όπως εκφράζονται στα πλαίσια της ομάδας των συνομηλίκων. Το δείγμα μας συνιστούσαν 105 αγόρια και κορίτσια της Γ' και Δ' τάξης του Δημοτικού σχολείου, στην Κρήτη. Η βασική μας υπόθεση ήταν ότι στα πλαίσια της ομάδας συνομηλίκων, οι ομάδες παιδιών (απορριπτόμενα, αγνοημένα παιδιά, παιδιά που προκαλούν αντιφατικά συναισθήματα, παιδιά μέσης αποδοχής, και δημοφιλή παιδιά) δεν παρουσιάζουν ομοιογένεια ως προς τη συμπεριφορά τους. Χρησιμοποιήθηκαν οι κρίσεις των συνομηλίκων για τους συμμαθητές τους για να αξιολογηθεί η συμπεριφορά των παιδιών. Η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από το σύνολο του δείγματος έγινε με βάση την Ιεραρχική Ανάλυση Συστάδων για να εντοπισθούν υπο-ομάδες παιδιών, ανάλογα με τις συμπεριφορές που εμφανίζονται, μέσα στις ομάδες των συνομηλίκων. Τα πορίσματα επιβεβαίωσαν τη βασική υπόθεση: Βρέθηκαν ενδείξεις ανομοιογένειας μέσα στις ακόλουθες ομάδες: (α) Στην ομάδα των απορριπτόμενων παιδιών μία υπο-ομάδα (61%) δε διέφερε από την ομάδα μέτριας αποδοχής ως προς την επιθετική και την αντικοινωνική συμπεριφορά, αλλά είχε σαφώς χαμηλότερη συχνότητα εμφάνισης συμπεριφορών που αποτελούν ενδείξεις θετικής κοινωνικής συμπεριφοράς (β) στην ομάδα των αγνοούμενων από τους συνομηλίκους παιδιών οι υπο-ομάδες δε διέφεραν από την ομάδα μέτριας αποδοχής ως προς την επιθετική και την αντικοινωνική συμπεριφορά. Μια υπο-ομάδα (31%) είχε σαφώς χαμηλότερη βαθμολογία από την ομάδα μέτριας αποδοχής σε ό,τι αφορά μορφές θετικής κοινωνικής συμπεριφοράς. Τα ευρήματα αυτά ενισχύουν την άποψη ότι (α) η άσκηση κοινωνικών δεξιοτήτων μπορεί να βοηθήσει διάφορες υπο-ομάδες παιδιών μέσα σε μια σχολική τάξη και όχι μόνο τα απορριπτόμενα παιδιά και (β) η εστίαση στις θετικές

κοινωνικές συμπεριφορές μπορεί να είναι καθοριστική για τη βελτίωση των σχέσεων με τους συνομηλίκους και των συμπεριφορών που έχουν σχέση με τη σχολική ζωή καθώς και για τη μείωση του ενδεχόμενου μεταγενέστερων αρνητικών επιπτώσεων.

**Λέξεις κλειδιά:** Ανομοιογένεια συμπεριφορών, Επίπεδο αποδοχής στην ομάδα συνομηλίκων, Κοινωνική συμπεριφορά.

**Διεύθυνση:** Σοφία Τριλίβα, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 741 00 Ρέθυμνο, Κρήτη. E-mail: triliva@fortezza.cc.ucri.gr

### **Τσακαλίδου, Α.**

Prague Psychiatric Hospital, Czech Republic

#### **Διαγνωστική μέθοδος σεξουαλικού προσανατολισμού με βάση τον υποκειμενικό χαρακτήρα των ατομικών οπτικών αντιλήψεων ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(1), 89-102**

Στην παρούσα έρευνα ασχοληθήκαμε με τις δυνατότητες διάγνωσης σεξουαλικού προσανατολισμού. Εξετάσαμε τέσσερις ομάδες ατόμων: εγω-δυστονικούς ομοφυλόφιλους ( $N = 16$ ), εγω-συντονικούς ομοφυλόφιλους ( $N = 15$ ), ετεροφυλόφιλους φοιτητές ( $N = 24$ ) και, τέλος, ετεροφυλόφιλους άντρες με κάποιες διαταραχές σεξουαλικής προτίμησης ( $N = 21$ ). Τα άτομα τα εξετάσαμε με τη βοήθεια του ταχιστοσκοπικού μπινοκουλαροσκόπιου, το οποίο επιτρέπει τη σύγχρονη προβολή δύο διαφορετικών διαφανειών στο κάθε μάτι. Χρησιμοποιήσαμε διαφάνειες γυμνών αντρών, γυμνών γυναικών και διαφάνειες με ουδέτερο περιεχόμενο, συνολικά σε 30 συνδυασμούς. Ο χρόνος προβολής των διαφανειών ανερχόταν σε 76ms. Τα αποτελέσματα της εξέτασης τα αναλύσαμε με ανάλυση διακύμανσης. Τα άτομα τα εξετάσαμε επίσης με το Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας του Freiburg. Οι ομάδες των ετεροφυλόφιλων φοιτητών και ετεροφυλόφιλων αντρών με διαταραχές σεξουαλικής προτίμησης ανέφεραν στις απαντήσεις τους πιο συχνά γυναίκες. Οι εγω-συντονικοί ομοφυλόφιλοι και μερικές φορές οι εγω-δυστονικοί ομοφυλόφιλοι ανέφεραν πιο συχνά τους άντρες. Δώσαμε πίνακα με στατιστικά κριτήρια που επιτρέπει στον ψυχολόγο να διαγνώσει εγω-συντονική ομοφυλοφιλία, ετεροφυλοφιλία με ή χωρίς διαταραχές σεξουαλικής προτίμησης, εγω-δυστονική ομοφυλοφιλία. Φάνηκε ότι η οπτική αντίληψη του ατόμου επηρεάζεται σημαντικά από τη σεξουαλικότητά του.

**Λέξεις κλειδιά:** Εκλεκτικότητα της αντίληψης, Σεξουαλικός προσανατολισμός, Ταχιστοσκοπικό μπινοκουλαροσκόπιο.

**Διεύθυνση:** Άννα Τσακαλίδου, Εγνατίας 30, 546 26 Θεσσαλονίκη. Τηλ : 2310-553540 (Γρ.), 2310-445673 (Οικ.)



**Τσιάμης, Γ.**

Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

**Η επίδραση της ηθικοποίησης στη μειονοτική επιρροή:  
Παράγοντας αντίστασης ή διευκόλυνσης;  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(1), 103-121**

Στο άρθρο εξετάζονται οι επιπτώσεις που έχει στην κοινωνική επιρροή η ενεργοποίηση του ηθικού φίλτρου πρόσληψης της κοινωνικής πραγματικότητας. Διατυπώθηκε η υπόθεση ότι το ηθικό φίλτρο δεν αποτελεί ένα κριτήριο ιδιαίτερης βαρύτητας για την κατανόηση και την αξιολόγηση των δημόσιων παρεμβάσεων των πηγών επιρροής. Για τη διερεύνηση των υποθέσεων μας προχωρήσαμε στη διεξαγωγή δύο πειραματικών σχεδιασμών που βασίζονται στο πειραματικό υπόδειγμα «μόλυνση της ατμόσφαιρας». Στο πρώτο πείραμα, όπου έλαβαν μέρος 180 συμμετέχοντες, διασταυρώσαμε δύο μεταβλητές, τη μεταβλητή της έντασης της ενεργοποίησης του ηθικού προβληματισμού (παρουσία-απουσία ερωτηματολογίου με ηθικά θέματα) με την ηθικοποίηση. Στο δεύτερο πείραμα, όπου έλαβαν μέρος 173 συμμετέχοντες, διασταυρώσαμε τη μεταβλητή του τύπου της πηγής (μειονότητα / πλειονότητα) με τη μεταβλητή του φίλτρου πρόσληψης (ηθικοποίηση / ψυχολογιοποίηση) με στόχο να εντοπίσουμε τις τυχόν διαφορικές επιδράσεις που θα έχει η ηθικοποίηση και η ψυχολογιοποίηση στην άσκηση επιρροής από τους δύο διαφορετικούς τύπους πηγών. Η αρχική υπόθεση επιβεβαιώθηκε όσον αφορά στη μειονοτική επιρροή. Η ενεργοποίηση του ηθικού φίλτρου δεν επιφέρει σημαντικές τροποποιήσεις στο συνήθη τρόπο που επιδρά η μειονότητα και η πλειονότητα. Η ενεργοποίηση του ηθικού φίλτρου δεν επηρεάζει με κάποιο ιδιαίτερο τρόπο την αναπαράσταση της εικόνας ούτε της μειονοτικής ούτε της πλειονοτικής πηγής.

*Λέξεις κλειδιά:* Ηθικοποίηση, Μειονότητα, Ψυχολογιοποίηση.

*Διεύθυνση:* Γεώργιος Τσιάμης, Κωνσταντινουπόλεως 117Β', 542 49 Θεσσαλονίκη. Τηλ. 2310-313653

---

**Τσορμπατζούδης, Χ., Μπαρκούκης, Β., & Γρούιος, Γ.**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Προκαταρκτική μελέτη των ψυχομετρικών χαρακτηριστικών  
της Κλίμακας Ακαδημαϊκών Κινήτρων  
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(4), 526-537**

Το πλαίσιο της θεωρίας της γνωστικής αξιολόγησης προσφέρεται για την πληρέστερη κατανόηση των κινήτρων στο σχολικό και ακαδημαϊκό χώρο. Στη θεωρία αυτή γίνεται διάκριση των κινήτρων σε εσωτερικά και εξωτερικά. Παράλληλα αναγνωρίζεται και η διάσταση της έλλειψης κινήτρων. Στα εσωτερικά κίνητρα αναγνωρίζονται ως σημαντικές πτυχές τα κίνητρα για απόκτηση γνώσης, για επίτευξη και για βίωση διέγερσης, ενώ στα εξωτερικά κίνητρα αναγνωρίζονται η εξωτερική ρύθμιση, η ενδοπροβαλλόμενη ρύθμιση και η ταύτιση. Για την εκτίμηση των έξι διαστάσεων των εσωτερικών και εξωτερικών κινήτρων και της διάστασης της έλλειψης κινήτρων δημιουργήθηκε από τον Vallerand et al. (1992) η Κλίμακα Ακαδημαϊκών Κινήτρων (Κ.Α.Κ.). Η μετάφραση και η προσαρμογή της κλίμακας στην ελληνική γλώσσα καθώς και η εξέταση των ψυχομετρικών της χαρακτηριστικών αποτέλεσε το σκοπό της παρούσας έρευνας. Στην έρευνα συμμετείχαν 226 μαθητές με

μέσο όρο ηλικίας 13.7 χρόνια και τυπική απόκλιση 1.02. Τα αποτελέσματα της έρευνας μέσα από τη χρήση επιβεβαιωτικής ανάλυσης παραγόντων υποστήριξαν την ύπαρξη και των επτά διαστάσεων των κινήτρων, όπως αυτές υποστηρίζονται στην πρωτότυπη έκδοση. Η κλίμακα εμφάνισε ικανοποιητικά επίπεδα εσωτερικής συνοχής και συσχέτισης ανάμεσα στην αρχική και επαναληπτική μέτρηση. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας πιστοποιούν τη δυνατότητα χρήσης της ελληνικής έκδοσης της Κ.Α.Κ. για την εκτίμηση των εσωτερικών και εξωτερικών κινήτρων καθώς και της έλλειψης κινήτρων.

**Λέξεις κλειδιά:** Έλλειψη κινήτρων, Εξωτερικά κίνητρα, Εσωτερικά κίνητρα.

**Διεύθυνση:** Χαράλαμπος Τσορμπατζούδης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 541 24 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 2310-992212, E-mail: lambo@phed.auth.gr

---

### **Vanger, Ph.**

Center for Psychotherapy Research, Stuttgart, Germany

**Ευθυμίου, Κ.** (Μετάφ.)

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς, Αθήνα

### **Η ένταξη της βιντεοσκόπησης στη θεραπεία ασθενών με διαταραχές διατροφής ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(2), 202-220**

Αυτή η εργασία περιγράφει την κλινική εφαρμογή της βιντεοσκόπησης στα πλαίσια της ψυχοθεραπείας των διαταραχών διατροφής. Κατ' αρχάς παρουσιάζεται η ανάπτυξη αυτής της τεχνικής που βασίζεται στη βιντεοσκόπηση μιας δομημένης συνέντευξης σε διαφορετικά χρονικά σημεία κατά τη διάρκεια της θεραπείας. Ασθενείς με διαταραχές διατροφής υποβλήθηκαν στη δομημένη συνέντευξη και ταυτόχρονα βιντεοσκοπήθηκαν αμέσως μετά την εισαγωγή τους και λίγο πριν το πέρας της θεραπείας τους. Πριν το τέλος της θεραπείας οι ασθενείς είχαν τη δυνατότητα να δείξουν στη θεραπευτική ομάδα τη βιντεοσκόπηση της συνέντευξης εισαγωγής στην κλινική, η οποία είχε λάβει χώρα πριν από 6 μήνες περίπου. Στο προστατευμένο περιβάλλον της ομαδικής θεραπείας, οι ασθενείς βλέποντας τη βιντεοσκόπηση μπόρεσαν να συγκρίνουν τους εαυτούς τους καθώς και την αλλαγή που επήλθε κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην κλινική παίρνοντας ανατροφοδότηση και από τα άλλα μέλη της ομάδας. Σε σύγκριση με προηγούμενες εφαρμογές της βιντεοσκόπησης στη θεραπεία ασθενών με διαταραχές διατροφής, όπου η ασθενής είχε τη δυνατότητα να αντιληφθεί διαφορές που αφορούσαν το εξωτερικό της εμφάνισής της, στην παρούσα εφαρμογή η ασθενής έχει την ευκαιρία να μην επικεντρωθεί μόνο σε μέρη του σώματός της αλλά και σε αλλαγές που αφορούν γνωστικές διαδικασίες και τη λεκτική συμπεριφορά. Επιπλέον η θεραπευτική ομάδα κερδίζει από την εμπειρία της συγκεκριμένης ασθενούς που προξενεί ανάλογες διεργασίες σε άλλα μέλη της ομάδας.

**Λέξεις κλειδιά:** Βιντεοσκόπηση, Διαταραχές διατροφής, Ψυχοθεραπεία.

**Διεύθυνση:** Philippos Vanger, Center for Psychotherapy Research, Christian-Belser-Strasse 79a, D-70597 Stuttgart, Germany.

---

**Φερεντίνος, Σ.**

Πάντειο Πανεπιστήμιο

**Μαθηματικά και δομή της προσωπικότητας των καθηγητών μαθηματικών:**

**Μια ψυχαναλυτική προσέγγιση**

**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2002, 9(3), 408-430**

Στόχος του άρθρου είναι η διερεύνηση ορισμένων από τις λειτουργίες των μαθηματικών που συνδέονται με τη δομή της προσωπικότητας των καθηγητών μαθηματικών. Στην εισαγωγή της μελέτης γίνεται αναφορά στη χρησιμότητα της εξέτασης των μαθηματικών μέσα από το ψυχαναλυτικό πρίσμα. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στη σχέση μεταξύ των μαθηματικών και της δομής της προσωπικότητας των καθηγητών μαθηματικών, όπως περιγράφεται από τον Nimier (1988). Τέλος, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 372 καθηγητών μαθηματικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

*Λέξεις κλειδιά:* Δομή της προσωπικότητας, Μαθηματικά, Ψυχανάλυση.

*Διεύθυνση:* Σπύρος Φερεντίνος, Αιτωλίας 9, Χαλάνδρι, 152 31 Αθήνα. Τηλ.: 210-6778056, E-mail: sferen@panteion.gr

---

**Χατζηχρήστου, Χ.**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Ψυχολογική διαλεκτική συμβουλευτική στο σχολικό πλαίσιο**

**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(2 και 3), 343-361**

Στο άρθρο αυτό παρουσιάζεται ένα εννοιολογικό πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει τους βασικούς τομείς που αφορούν την ψυχολογική διαλεκτική συμβουλευτική που έχει ως βάση το σχολείο, βασιζόμενο στην εκτεταμένη ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας και με στόχο την κάλυψη ενός σημαντικού κενού στη σχετική ελληνική βιβλιογραφία. Συγκεκριμένα, περιγράφονται οι κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις, τα στάδια της διαδικασίας της διαλεκτικής συμβουλευτικής, και τα διάφορα μοντέλα της ψυχολογικής διαλεκτικής συμβουλευτικής που έχει ως βάση το σχολείο. Η διαλεκτική συμβουλευτική που έχει ως βάση το σχολείο έχει αναδειχθεί ως ο πιο επιθυμητός ρόλος του σχολικού ψυχολόγου, που περιλαμβάνει μία σχέση επαγγελματιών (σχολικών ψυχολόγων – εκπαιδευτικών) εθελοντική, μη ιεραρχική με σκοπό την επίλυση ενός προβλήματος που σχετίζεται με την εργασία τους. Η νέα αυτή προσέγγιση που προβλέπεται για τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας στο πλαίσιο ενός μοντέλου έμμεσης παροχής υπηρεσιών στο σχολικό περιβάλλον απαιτεί ειδικές γνώσεις, άσκηση, και δεξιότητες. Επισημαίνεται η ανάγκη πρακτικής εφαρμογής της διαλεκτικής συμβουλευτικής στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

*Λέξεις κλειδιά:* Διαλεκτική συμβουλευτική, Μοντέλα ψυχολογικής διαλεκτικής συμβουλευτικής, Σχολικό πλαίσιο.

*Διεύθυνση:* Χρυσή Χατζηχρήστου, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 210-7277528, Fax: 210-7277534, E-mail: hatzichr@psych.uoa.gr

---

**Χατζηχρήστου, Χ.**  
Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Η σχολική ψυχολογία ως επιστήμη και επάγγελμα:  
Σύγχρονες τάσεις και μελλοντικές προοπτικές στο διεθνή και ελληνικό χώρο**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2003, 10(4), 415-436**

Η εξέλιξη της σχολικής ψυχολογίας σε διάφορες χώρες βασίζεται στην αλληλεπίδραση βασικών τομέων, οι οποίοι αφορούν την οριοθέτηση του ρόλου και της επαγγελματικής απασχόλησης, την εκπαίδευση/προετοιμασία, την πιστοποίηση, το νομοθετικό πλαίσιο, την επιστημονική θεμελίωση της άσκησης του επαγγέλματος, και τα επιστημονικά και επαγγελματικά σωματεία. Προτείνεται ένα εννοιολογικό πλαίσιο στο οποίο οι έξι αυτοί αλληλεπιδρώντες τομείς εξετάζονται υπό το πρίσμα της εξέλιξης της σχολικής ψυχολογίας στην Ελλάδα και σε διάφορες χώρες. Το εννοιολογικό πλαίσιο επιδιώκει να προσφέρει κατευθυντήριες γραμμές που επιτρέπουν μια βαθύτερη κατανόηση των κοινών φάσεων εξέλιξης που παρουσιάζουν οι αλληλεπιδρώντες τομείς σε διεθνές επίπεδο. Μέσα από το συνδυασμό καινοτόμων προοπτικών και απόψεων για το επάγγελμα διεθνώς συζητούνται οι μελλοντικές προοπτικές της σχολικής ψυχολογίας.

*Λέξεις κλειδιά:* Σχολική ψυχολογία, Σχολικός ψυχολόγος, Τομείς σχολικής ψυχολογίας.

*Διεύθυνση:* Χρυσή Χατζηχρήστου, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 210-7277528, Fax: 210-7277534, E-mail: hatzichr@psych.uoa.gr

**Χριστοπούλου, Ά.**  
Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Θέματα ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπείας με εκπατρισθέντες**  
**ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 2001, 8(2), 173-168**

Το θέμα της ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπείας με εκπατρισθέντες – με άτομα δηλαδή που ζουν προσωρινώς ή μόνιμως σε μια χώρα διαφορετική από τη δική τους λόγω προσωπικής τους επιλογής – έχει προσελκύσει μικρό θεωρητικό ή κλινικό ενδιαφέρον μέχρι σήμερα. Το άρθρο αυτό επικεντρώνεται σε δύο γενικούς τομείς μείζονος σημασίας στην ψυχοθεραπευτική εργασία με εκπατρισθέντες. Ο πρώτος τομέας αφορά στους ενδοψυχικούς παράγοντες που ενδεχομένως αποτελούν βασικά κίνητρα στην απόφαση του εκπατρισμού και που συνήθως εκδηλώνονται ως προσπάθειες επίλυσης εσωτερικών δυσκολιών μέσω εξωτερικών αλλαγών, όπως η μετοίκηση. Για παράδειγμα, η προσπάθεια να επαναδιαπραγματευτούν όλα τα θέματα αποχωρισμού-εξατομίκευσης, να υπερνικηθούν ναρκισσιστικά πλήγματα ή να αντιμετωπιστούν δυσκολίες που σχετίζονται με εξελικτικούς στόχους της ενηλικίωσης. Ο δεύτερος τομέας αφορά σε σημαντικά ζητήματα της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας, όπως τους λόγους που διαμόρφωσαν το αίτημα για θεραπεία, καθώς και τα εξέχοντα δυναμικά που εμφανίζονται στη θεραπεία, με ιδιαίτερη έμφαση στις εκδηλώσεις μεταβίβασης-αντιμεταβίβασης.

*Λέξεις κλειδιά:* Εκπατρισθείς, Κίνητρα, Ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία.

*Διεύθυνση:* Άννα Χριστοπούλου, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια 157 84, Αθήνα.

## Ευρετήριο θεμάτων

### Άγχος

Γνωστική ιδιαιτερότητα κατάθλιψης και άγχους: Μεθοδολογικά θέματα και ερευνητικά δεδομένα

*Κλεφτάρας, Γ., 7(1), 46-62*

Το νευροφυσιολογικό υπόβαθρο του άγχους: Ο ρόλος του GABAεργικού συστήματος

*Μαζαράκης, Ν. Κ., & Νέστορος, Ι. Ν., 8(1), 40-59*

Στοιχεία ψυχοπαθολογίας στη μητέρα ως παράγοντες κινδύνου για ανάπτυξη αρνητικής έννοιας του εαυτού και καταθλιπτικής συμπτωματολογίας στο παιδί

*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 10(1), 136-158*

### Αθλητική ψυχολογία

Εισαγωγή: Θέματα ψυχολογίας της άσκησης και του αθλητισμού

*Γούδας, Μ., 9(4), 433-438*

### Αίσθημα βεβαιότητας

Τα αισθήματα δυσκολίας και βεβαιότητας κατά την προσχολική και την πρώτη σχολική ηλικία: Σχέσεις με την επίδοση και την εικόνα του γνωστικού εαυτού

*Γωνίδα, Ε., Ευκλείδη, Α., & Κιοσέογλου, Γ., 10(4), 515-537*

### Αίσθημα δυσκολίας

Τα αισθήματα δυσκολίας και βεβαιότητας κατά την προσχολική και την πρώτη σχολική ηλικία: Σχέσεις με την επίδοση και την εικόνα του γνωστικού εαυτού

*Γωνίδα, Ε., Ευκλείδη, Α., & Κιοσέογλου, Γ., 10(4), 515-537*

### Αίσθημα οικειότητας

Παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του αισθήματος οικειότητας λέξεων

*Ευκλείδη, Α., Πανταζή, Μ., & Γιαζκουλίδου, Α., 7(2), 207-222*

### Αιτιακή απόδοση

Αιτιακή απόδοση της επίδοσης από τους γονείς, εμπλοκή των γονέων και επίδοση του παιδιού

*Γεωργίου, Σ. Ν., 7(2), 191-206*

### Ακοολογικά ευρήματα

Χαρακτηριστικά προσωπικότητας και ακοολογικά ευρήματα σε ασθενείς με εμβοές ώτων

*Βαλλιανάτου, Ν. Γ., Χριστοδούλου, Π., Νέστορος, Ι. Ν., & Χελιδόνης, Ε., 7(2), 161-176*

### Αλλαγή

Σκέψεις και προτάσεις για την αρνητική θεραπευτική αντίδραση

*Ποταμιάνου, Ά., 8(2), 145-152*

### Ανάγκες των παιδιών

Γονεϊκή ψυχική ασθένεια και ανάγκες των παιδιών: Προϋποθέσεις συνεργασίας του σχολείου με την οικογένεια

*Μπίμπου-Νάκου, Ι., 10(4), 497-514*

### Άνευ όρων αποδοχή

Είδη κοινωνικής στήριξης και ο ρόλος της άνευ όρων αποδοχής στη διαμόρφωση θετικής αυτοεκτίμησης

Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 8(4), 499-505

### **Ανταμοιβή**

Βιοψυχολογία της ενίσχυσης: Μελέτες ενδοκρανιακού αυτοερεθισμού και ο ρόλος της ντοπαμίνης

Παναγής, Γ. Θ., 9(1), 92-115

### **Αντιστάθμιση**

Η ατελής αρχιτεκτονική της ανθρώπινης οντογένεσης: Επιλογή, βελτιστοποίηση και αντιστάθμιση ως θεμέλια της αναπτυξιακής θεωρίας

Baltes, P. B., 9(2), 252-279

### **Ανομοιογένεια συμπεριφορών**

Ανομοιογένεια στις συμπεριφορές παιδιών που ανήκουν σε ομάδες διάφορων επιπέδων αποδοχής εκ μέρους των συνομηλίκων τους

Τριλίβα, Σ., & Chimienti, G., 7(1), 134-149

### **Αντίσταση**

Σκέψεις και προτάσεις για την αρνητική θεραπευτική αντίδραση

Ποταμιάνου, Α., 8(2), 145-152

### **Αντιστοιχία πληροφοριοδοτών**

Δυνατότητες και δυσκολίες παιδιών σχολικής ηλικίας στο οικογενειακό και σχολικό πλαίσιο

Μπίμπου-Νάκου, Ι., Κιοσέογλου, Γ., & Στογιαννίδου, Α., 8(4), 506-525

### **Αξιοπιστία**

Αξιοπιστία και εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου Προσωπικότητας για Ενηλίκους (EPQ-A) του Eysenck στην Ελλάδα

Αλεξόπουλος, Σ. Δ., 9(3), 295-315

Αξιοπιστία και εγκυρότητα του WISC-R για παιδιά ηλικίας έξι έως ένδεκα ετών στην Ελλάδα

Δημήτριος Αλεξόπουλος, Μίκα Χαρίτου-Φατούρου, Δέσποινα Σακκά, Ανδρέας Σκαλτσάς, & Όλγα Βλάχου, 7(1), 35-45

### **Απόδοση αιτίας**

Η επίδραση των προσδοκιών επίδοσης στη διαμόρφωση της απόδοσης αιτίων και των συναισθημάτων για ακαδημαϊκή επίδοση σε πραγματικές συνθήκες επίτευξης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Στεφάνου, Γ., 10(1), 159-179

### **Αρχικά βιώματα αλληλεπίδρασης**

Η θεωρία της προσκόλλησης και ο ρόλος της στη μελέτη της ανθρώπινης ανάπτυξης

Λεονταρή, Α., 7(1), 63-87

### **Αυτισμός**

Προγράμματα ένταξης παιδιών με αυτισμό στο νηπιαγωγείο και στην πρώτη δημοτικού βάσει κανονιστικών δεδομένων

Γενά, Α., 8(2), 221-248

### **Αυτοαντίληψη**

Σχέση συναισθηματικών παραγόντων με την έννοια του εαυτού κατά την εφηβεία

Δασκάλου, Β., & Συγκολλίτου, Έ., 10(4), 462-480

Αλλαγές στην έννοια του εαυτού των παιδιών κατά τη μετάβασή τους από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο

Σωτηρίου, Α., & Ζαφειροπούλου, Μ., 10(1), 96-118

### **Αυτοαξία**

Σχέση συναισθηματικών παραγόντων με την έννοια του εαυτού κατά την εφηβεία  
*Δασκάλου, Β., & Συγκολλίτου, Έ., 10(4), 462-480*

### **Αυτο-αποτελεσματικότητα**

Η σχέση μεταξύ γεγονότων ζωής και καθημερινών προστριβών, προσδοκιών αυτο-αποτελεσματικότητας, στρατηγικών αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων και ψυχοσωματικής υγείας  
*Καραδήμας, Ε. Χ., & Καλαντζή-Αζίζι, Α., 9(1), 75-91*

### **Αυτοεκτίμηση**

Η αυτοεκτίμηση του δασκάλου και η επίδρασή της στη διαμόρφωση του ψυχολογικού κλίματος της τάξης και της αυτοεκτίμησης των μαθητών  
*Ζαφειροπούλου, Μ., & Ματή-Ζήση, Ε., 8(4), 451-468*

Η σπουδαιότητα των επιμέρους τομέων αυτοαντίληψης ως παράγοντας διαφοροποίησης της συνάφειάς τους με την αυτοεκτίμηση  
*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 7(2), 223-238*

Είδη κοινωνικής στήριξης και ο ρόλος της άνευ όρων αποδοχής στη διαμόρφωση θετικής αυτοεκτίμησης  
*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 8(4), 488-505*

### **Βελτιστοποίηση**

Η ατελής αρχιτεκτονική της ανθρώπινης οντογένεσης: Επιλογή, βελτιστοποίηση και αντιστάθμιση ως θεμέλια της αναπτυξιακής θεωρίας  
*Baltes, P. B., 9(2), 252-279*

### **Βενζοδιαζεπίνες**

Το νευροφυσιολογικό υπόβαθρο του άγχους: Ο ρόλος του GABAεργικού συστήματος  
*Μαζαράκης, Ν. Κ., & Νέστορος, Ι. Ν., 8(1), 40-59*

### **Βιντεοσκόπηση**

Η ένταξη της βιντεοσκόπησης στη θεραπεία ασθενών με διαταραχές διατροφής  
*Vanger, Ph., 8(2), 202-220*

### **Βιολογική ετοιμότητα**

Ο ρόλος της βιολογικής ετοιμότητας και του κοινωνικού περιβάλλοντος στην εγκατάσταση κοινωνικής φοβίας  
*Ζαφειροπούλου, Μ., & Παππά, Ε., 9(3), 365-377*

### **Γλώσσα**

Διαταραχές της ικανότητας κατονομασίας που εμφανίζουν ασθενείς με νόσο Alzheimer  
*Οκαλίδου, Α., Τσολάκη, Μ., Σαραφίδου, Γ., & Κάζης, Α., 8(1), 60-70*

### **Γλωσσική επίδοση**

Η έννοια του εαυτού και οι σχέσεις της με γνωστικούς και μεταγνωστικούς παράγοντες που αφορούν επιδόσεις σε ειδικούς τομείς γνώσης  
*Δερμιτζάκη, Ε., & Ευκλείδη, Α., 7(3), 354-368*

Κίνητρα, γλωσσική επίδοση, και μεταγνωστικές εμπειρίες σε ένα έργο κατανόησης κειμένου  
*Μεταλλίδου, Π., 10(4), 538-555*

### **Γνωσιακή-συμπεριφορική παρέμβαση**

Ένα πιλοτικό πρόγραμμα για ομαδική διαχείριση του φοιτητικού στρες: Περιγραφή και προκαταρκτικά ευρήματα  
*Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Καραδήμας, Ε. Χ., 10(2 και 3), 330-342*

**Γνωσιακή-συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία**

Η ψυχοθεραπεία ως σύστημα και η αναγκαιότητα ενός «ανοίγματος»: Παραδείγματα της συστημικής οπτικής στη γνωσιακή-συμπεριφοριστική Ψυχοθεραπεία

*Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Γαλανάκη, Ε., 8(2), 153-172*

**Γνωστικά προκλητά δυναμικά**

Ηλεκτροφυσιολογικές προσεγγίσεις στην κλινική νευροψυχολογία: Τα προκλητά δυναμικά

*Βαλλιανάτου, Ν. Γ., 9(3), 316-335*

**Γνωστικά σχήματα**

Μια πρόταση για ένα συμβουλευτικό μοντέλο επίλυσης προβλημάτων προσωπικών διλημμάτων και συγκρούσεων

*Μαρούδα-Χατζούλη, Α., 10(2 και 3), 310-329*

**Γνωστική ιδιαιτερότητα**

Γνωστική ιδιαιτερότητα κατάθλιψης και άγχους: Μεθοδολογικά θέματα και ερευνητικά δεδομένα

*Κλεφτάρας, Γ., 7(1), 46-62*

**Γνωστική ικανότητα**

Η δομή γνωστικών και θυμικών παραγόντων που συνδέονται με τη γνωστική επίδοση στη γλώσσα και στα μαθηματικά

*Δερμιτζάκη, Ε., & Ευκλείδη, Α., 9(1), 58-74*

**Γνωστική-συμπεριφορική θεραπεία**

Ψυχοδυναμική και γνωστική-συμπεριφορική συμβουλευτική για άτομα με προβλήματα υγείας: Σημεία σύγκλισης και απόκλισης

*Ρούσση, Π., Αυδή, Ε., & Τριλίβα, Σ., 10(2 και 3), 378-398*

**Γονεϊκή εμπλοκή**

Αιτιακή απόδοση της επίδοσης από τους γονείς, εμπλοκή των γονέων και επίδοση του παιδιού

*Γεωργίου, Σ. Ν., 7(2), 191-206*

**Γονεϊκή ψυχική ασθένεια**

Γονεϊκή ψυχική ασθένεια και ανάγκες των παιδιών: Προϋποθέσεις συνεργασίας του σχολείου με την οικογένεια

*Μπίμπου-Νάκου, Ι., 10(4), 497-514*

**Δάσκαλος**

Η αυτοεκτίμηση του δασκάλου και η επίδρασή της στη διαμόρφωση του ψυχολογικού κλίματος της τάξης και της αυτοεκτίμησης των μαθητών

*Ζαφειροπούλου, Μ., & Ματή-Ζήση, Ε., 8(4), 451-468*

**Δεξιότητες επικοινωνίας**

Αντιλήψεις νηπιαγών που εκπαιδεύτηκαν σε δεξιότητες επικοινωνίας και συμβουλευτικής για τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών τους

*Μαλικιώση-Λοϊζου, Μ., 10(4), 481-496*

**Δεξιότητες συμβουλευτικής**

Αντιλήψεις νηπιαγών που εκπαιδεύτηκαν σε δεξιότητες επικοινωνίας και συμβουλευτικής για τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών τους

*Μαλικιώση-Λοϊζου, Μ., 10(4), 481-496*

**Διά βίου ανάπτυξη**

Η ατελής αρχιτεκτονική της ανθρώπινης οντογένεσης: Επιλογή, βελτιστοποίηση και αντιστάθ-



μηση ως θεμέλια της αναπτυξιακής θεωρίας

*Baltes, P. B., 9(2), 252-279*

### **Διαλεκτική συμβουλευτική**

Ψυχολογική διαλεκτική συμβουλευτική στο σχολικό πλαίσιο

*Χατζηχρήστου, Χ., 10(2 και 3), 343-361*

### **Διαστάσεις διαπροσωπικού προσανατολισμού**

Αξιοπιστία και εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου "Διαστάσεις του Διαπροσωπικού Προσανατολισμού για Νέους" στην Ελλάδα

*Αλεξόπουλος, Δ. Σ., Silva, F., & Martinez-Arias, R., 9(2), 185-202*

### **Διαταραχές διατροφής**

Η ένταξη της βιντεοσκόπησης στη θεραπεία ασθενών με διαταραχές διατροφής

*Vanger, Ph., 8(2), 202-220*

### **Διαχείριση του στρες**

Ένα πιλοτικό πρόγραμμα για ομαδική διαχείριση του φοιτητικού στρες: Περιγραφή και προκαταρκτικά ευρήματα

*Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Καραδήμας, Ε. Χ., 10(2 και 3), 330-342*

### **Δομή της προσωπικότητας**

Μαθηματικά και δομή της προσωπικότητας των καθηγητών μαθηματικών: Μια ψυχαναλυτική προσέγγιση

*Φερεντίνος, Σ., 9(3), 408-430*

### **Δυσλειτουργία**

Η σημασία των πολιτισμικών παραγόντων στη συμβουλευτική ατόμων με σωματικές ή νοητικές δυσλειτουργίες

*Κλεφτάρας, Γ., 10(2 και 3), 362-377*

### **Εγκυρότητα**

Αξιοπιστία και εγκυρότητα του WISC-R για παιδιά ηλικίας έξι έως ένδεκα ετών στην Ελλάδα

*Αλεξόπουλος, Δ., Χαρίτου-Φατούρου, Μ., Σακκά, Δ., Σκαλτσάς, Α., & Βλάχου, Ο., 7(1), 35-45*

### **Εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής**

Αξιοπιστία και εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου Προσωπικότητας για Ενηλίκους (EPQ-A) του Eysenck στην Ελλάδα

*Αλεξόπουλος, Σ. Δ., 9(3), 295-315*

### **Εγω-Οικολογία**

Η χρήση ναρκωτικών από την οπτική γωνία των λέξεων ταυτότητας: Η εγω-οικολογική προσέγγιση της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας του χρήστη (Μελέτη περιπτώσεων)

*Ρήγα, Α-Β., & Τριανταφυλλίδου, Σ. Σ., 9(1), 116-137*

### **Εγωκεντρισμός**

Το "φανταστικό ακροατήριο" και ο "προσωπικός μύθος" των εφήβων σε σχέση με τη ριψοκίνδυνη συμπεριφορά και την αντίληψη του κινδύνου

*Γαλανάκη, Ε., 8(4), 411-430*

### **Εικόνα γνωστικού εαυτού**

Τα αισθήματα δυσκολίας και βεβαιότητας κατά την προσχολική και την πρώτη σχολική ηλικία: Σχέσεις με την επίδοση και την εικόνα του γνωστικού εαυτού

*Γωνίδα, Ε., Ευκλείδη, Α., & Κιοσέογλου, Γ., 10(4), 515-537*

### **Εικόνα εαυτού**

Η έννοια του εαυτού και οι σχέσεις της με γνωστικούς και μεταγνωστικούς παράγοντες που αφορούν επιδόσεις σε ειδικούς τομείς γνώσης

*Δερμιτζάκη, Ε., & Ευκλείδη, Α., 7(3), 354-368*

### **Εκλεκτικότητα της αντίληψης**

Διαγνωστική μέθοδος σεξουαλικού προσανατολισμού με βάση τον υποκειμενικό χαρακτήρα των ατομικών οπτικών αντιλήψεων

*Τσακαλίδου, Α., 8(1), 71-88*

### **Εκπαίδευση**

Επαγγελματική ικανοποίηση και επαγγελματική εξουθένωση στην εκπαίδευση

*Κουστέλιος, Α., & Κουστέλιου, Ι., 8(1), 30-39*

### **Εκπαιδευτικές υπηρεσίες**

Γονεϊκή ψυχική ασθένεια και ανάγκες των παιδιών: Προϋποθέσεις συνεργασίας του σχολείου με την οικογένεια

*Μπίμπου-Νάκου, Ι., 10(4), 497-514*

### **Εκπατρισθείς**

Θέματα ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπείας με εκπατρισθέντες

*Χριστοπούλου, Α., 8(2), 173-188*

### **Εκτελεστικές λειτουργίες**

Η ελληνική δοκιμασία οπτικο-νοητικής ιχνηλάτησης: Προκαταρκτικές νόρμες για κλινική και ερευνητική εφαρμογή

*Βλάχου, Χ.-Ε., & Κοσμίδου, Μ.-Ε., 9(3), 336-352*

### **Εκφράσεις προσώπου**

Ο ρόλος της βιολογικής ετοιμότητας και του κοινωνικού περιβάλλοντος στην εγκατάσταση κοινωνικής φοβίας

*Ζαφειροπούλου, Μ., & Παππά, Ε., 9(3), 365-377*

### **Έλλειψη κινήτρων**

Προκαταρκτική μελέτη των ψυχομετρικών χαρακτηριστικών της Κλίμακας Ακαδημαϊκών Κινήτρων

*Τσορμπατζούδης, Χ., Μπαρκούκης, Β., & Γρούσιος, Γ., 8(4), 526-537*

### **Εμβοές ώτων**

Χαρακτηριστικά προσωπικότητας και ακοολογικά ευρήματα σε ασθενείς με εμβοές ώτων

*Βαλλιανάτου, Ν. Γ., Χριστοδούλου, Π., Νέστορος, Ι. Ν., & Χελιδόνης, Ε., 7(2), 161-176*

### **Εναλλακτικές αντιλήψεις**

Κατανόηση διάφορων μετασχηματισμών της ύλης από υποψήφιας εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

*Βαλανίδης, Ν., 9(1), 37-57*

### **Ενισχυτικός εγκεφαλικός ερεθισμός**

Βιοψυχολογία της ενίσχυσης: Μελέτες ενδοκρανιακού αυτοερεθισμού και ο ρόλος της ντοπαμίνης

*Παναγής, Γ. Θ., 9(1), 92-115*

### **Έννοια του εαυτού**

Η έννοια του εαυτού εφήβων και οι σημαντικοί άλλοι

*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 7(1), 88-113*

Η σπουδαιότητα των επιμέρους τομέων αυτοαντίληψης ως παράγοντας διαφοροποίησης της συνάφειάς τους με την αυτοεκτίμηση

*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 7(2), 223-238*

Στοιχεία ψυχοπαθολογίας στη μητέρα ως παράγοντες κινδύνου για ανάπτυξη αρνητικής έννοιας του εαυτού και καταθλιπτικής συμπτωματολογίας στο παιδί

*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 10(1), 136-158*

Αλλαγές στην έννοια του εαυτού των παιδιών κατά τη μετάβασή τους από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο

*Σωτηρίου, Α., & Ζαφειροπούλου, Μ., 10(1), 96-118*

### **Εννοιολογική αλλαγή**

Κατανόηση διάφορων μετασχηματισμών της ύλης από υποψήφιος εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

*Βαλανίδης, Ν., 9(1), 37-57*

### **Ενσυναίσθηση**

Μια κριτική ματιά στην ενσυναίσθηση

*Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., 10(2 και 3), 295-309*

### **Ένταξη**

Προγράμματα ένταξης παιδιών με αυτισμό στο νηπιαγωγείο και στην πρώτη δημοτικού βάσει κανονιστικών δεδομένων

*Γενά, Α., 8(2), 221-248*

### **Εξωτερικά κίνητρα**

Προκαταρκτική μελέτη των ψυχομετρικών χαρακτηριστικών της Κλίμακας Ακαδημαϊκών Κινήτρων

*Τσορμπατζούδης, Χ., Μπαρκούκης, Β., & Γρούιος, Γ., 8(4), 526-537*

### **Επαγγελματική εξουθένωση**

Επαγγελματική ικανοποίηση και επαγγελματική εξουθένωση στην εκπαίδευση

*Κουστέλιος, Α., & Κουστέλιου, Ι., 8(1), 30-39*

### **Επαγγελματική ικανοποίηση**

Επαγγελματική ικανοποίηση και επαγγελματική εξουθένωση στην εκπαίδευση

*Κουστέλιος, Α., & Κουστέλιου, Ι., 8(1), 30-39*

### **Επαγγελματική συμβουλευτική**

Επαγγελματική συμβουλευτική και πολιτισμική διαφορετικότητα

*Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ., 10(2 και 3), 399-413*

### **Επίδραση της σημασιολογικής κωδικοποίησης**

Μια μελέτη για τη δομή και την ανάπτυξη της εργαζόμενης μνήμης σε σχέση με το συμβολικό σύστημα και τη συνθετότητα των πληροφοριών

*Πλατσίδου, Μ., & Δημητρίου, Α., 7(1), 114-133*

### **Επίδραση του μήκους των λέξεων**

Μια μελέτη για τη δομή και την ανάπτυξη της εργαζόμενης μνήμης σε σχέση με το συμβολικό σύστημα και τη συνθετότητα των πληροφοριών

*Πλατσίδου, Μ., & Δημητρίου, Α., 7(1), 114-133*

### **Επιθετικότητα**

Επιθετικότητα και θυματοποίηση ανάμεσα στους μαθητές των ελληνικών Δημοτικών σχολείων

*Boulton, M. J., Καρέλλου, Ι., Λανίτη, Ι., Μανούσου, Β., & Λεμονή, Ο., 8(1), 12-29*

### **Επικοινωνία**

Θεωρία του νου: Προπομποί, αναπτυξιακά ορόσημα και επικοινωνιακές προεκτάσεις

*Μακρής, Ν., 9(3), 378-395*

**Επιλογή**

Η ατελής αρχιτεκτονική της ανθρώπινης οντογένεσης: Επιλογή, βελτιστοποίηση και αντιστάθμιση ως θεμέλια της αναπτυξιακής θεωρίας

*Baltes, P. B., 9(2), 252-279*

**Επίλυση προβλημάτων**

Μια πρόταση για ένα συμβουλευτικό μοντέλο επίλυσης προβλημάτων προσωπικών διλημμάτων και συγκρούσεων

*Μαρούδα-Χατζούλη, Α., 10(2 και 3), 310-329*

**Επίπεδο αποδοχής στην ομάδα συνομηλίκων**

Ανομοιογένεια στις συμπεριφορές παιδιών που ανήκουν σε ομάδες διάφορων επιπέδων αποδοχής εκ μέρους των συνομηλίκων τους

*Τριλίβα, Σ., & Chimienti, G., 7(1), 134-149*

**Εργαζόμενη μνήμη**

Μια μελέτη για τη δομή και την ανάπτυξη της εργαζόμενης μνήμης σε σχέση με το συμβολικό σύστημα και τη συνθετότητα των πληροφοριών

*Πλασιδίου, Μ., & Δημητρίου, Α., 7(1), 114-133*

**Έρευνα στην ψυχοθεραπευτική διαδικασία**

Η κατασκευή της Κλίμακας Ισχύος του Συναισθήματος και οι εφαρμογές της στην έρευνα της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας

*Σταλίκας, Α., 8(2), 189-201*

**Ερμηνεία φυσικών φαινομένων**

Κριτήρια με τα οποία μη ειδικοί αποφασίζουν αν διάφορα φυσικά φαινόμενα έχουν κοινή επιστημονική ερμηνεία

*Σέρογλου, Φ., Κουμαράς, Π., & Χατζηπαντελής, Θ., 8(1), 71-88*

**Έσω τηλεγκεφαλική δεσμίδα**

Βιοψυχολογία της ενίσχυσης: Μελέτες ενδοκρανιακού αυτοερεθισμού και ο ρόλος της ντοπαμίνης

*Παναγής, Γ. Θ., 9(1), 92-115*

**Εσωτερικά κίνητρα**

Προκαταρκτική μελέτη των ψυχομετρικών χαρακτηριστικών της Κλίμακας Ακαδημαϊκών Κινήτρων

*Τσορμπατζούδης, Χ., Μπαρκούκης, Β., & Γρούσιος, Γ., 8(4), 526-537*

**Εσωτερική συγκρότηση**

Η λειτουργία της γονεϊκής οικογένειας ως συστήματος και η εσωτερική συγκρότηση του ατόμου ως παράγοντες ψυχικής και σωματικής υγείας

*Μπαφίτη, Τ. Β., 8(2), 249-266*

**Εφηβεία**

Ο ψυχολογικός επαρκής έφηβος: Αντιλήψεις των ειδικών της ψυχικής υγείας, των γονέων, και των εκπαιδευτικών

*Μόττη-Στεφανίδη, Φ., 10(4), 449-461*

**Εφηβική ηλικία**

Αξιολόγηση ηρωικής συμπεριφοράς και προτιμήσεις προτύπων ρόλου από άτομα ηλικίας 10-19 ετών

*Πλασιδίου, Μ., & Μεταλλίδου, Π., 10(4), 556-574*

### **GABA<sub>A</sub> υποδοχείς**

Το νευροφυσιολογικό υπόβαθρο του άγχους: Ο ρόλος του GABAεργικού συστήματος  
*Μαζαράκης, Ν. Κ., & Νέστορος, Ι. Ν., 8(1), 40-59*

### **Ηθικοποίηση**

Η επίδραση της ηθικοποίησης στη μειονοτική επιρροή: Παράγοντας αντίστασης ή διευκόλυνσης;

*Τσιάμης, Γ., 8(1), 71-88*

### **Θεραπευτικά φαινόμενα στα πλαίσια της συνεδρίας**

Η κατασκευή της Κλίμακας Ισχύος του Συναισθήματος και οι εφαρμογές της στην έρευνα της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας

*Σταλίκας, Α., 8(2), 189-201*

### **Θετική κοινωνική συμπεριφορά**

Αξιολόγηση ηρωικής συμπεριφοράς και προτιμήσεις προτύπων ρόλου από άτομα ηλικίας 10-19 ετών

*Πλατσίδου, Μ., & Μεταλλίδου, Π., 10(4), 556-574*

### **Θεωρία του νου**

Θεωρία του νου: Προπομποί, αναπτυξιακά ορόσημα και επικοινωνιακές προεκτάσεις

*Μακρής, Ν., 9(3), 378-395*

### **Θυματοποίηση**

Επιθετικότητα και θυματοποίηση ανάμεσα στους μαθητές των ελληνικών Δημοτικών σχολείων

*Boulton, M. J., Καρέλλου, Ι., Λανίτη, Ι., Μανούσου, Β., & Λεμονή, Ο., 8(1), 12-29*

### **Θυμικό**

Η δομή γνωστικών και θυμικών παραγόντων που συνδέονται με τη γνωστική επίδοση στη γλώσσα και στα μαθηματικά

*Δερμιτζάκη, Ε., & Ευκλείδη, Α., 9(1), 58-74*

### **Ιεραρχική κατηγοριοποίηση**

Οι όροι συγγένειας και η συναγωγή του μονο-πολυμερούς πολλαπλασιασμού τάξεων σε παιδιά ηλικίας 11½-12 ετών

*Ευθυμίου, Α., 9(3), 353-364*

### **Ισχύς του συναισθήματος**

Η κατασκευή της Κλίμακας Ισχύος του Συναισθήματος και οι εφαρμογές της στην έρευνα της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας

*Σταλίκας, Α., 8(2), 189-201*

### **Καθοδηγούμενη από συνομηλίκους παρέμβαση**

Πρόληψη του καπνίσματος στο χώρο του σχολείου: Παρατηρήσεις από την εφαρμογή ενός πιλοτικού προγράμματος

*Κουμή, Ι., & Τσιάντης, Ι., 8(4), 469-487*

### **Κανονιστικά δεδομένα**

Προγράμματα ένταξης παιδιών με αυτισμό στο νηπιαγωγείο και στην πρώτη δημοτικού βάσει κανονιστικών δεδομένων

*Γενά, Α., 8(2), 221-248*

**Κάπνισμα στην εφηβεία**

Πρόληψη του καπνίσματος στο χώρο του σχολείου: Παρατηρήσεις από την εφαρμογή ενός πιλοτικού προγράμματος

*Κουμή, Ι., & Τσιάντης, Ι., 8(4), 469-487*

**Κατάθλιψη**

Γνωστική ιδιαιτερότητα κατάθλιψης και άγχους: Μεθοδολογικά θέματα και ερευνητικά δεδομένα

*Κλεφτάρας, Γ., 7(1), 46-62*

Στοιχεία ψυχοπαθολογίας στη μητέρα ως παράγοντες κινδύνου για ανάπτυξη αρνητικής έννοιας του εαυτού και καταθλιπτικής συμπτωματολογίας στο παιδί

*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 10(1), 136-158*

**Κατονομασία**

Διαταραχές της ικανότητας κατονομασίας που εμφανίζουν ασθενείς με νόσο Alzheimer

*Οκαλίδου, Α., Τσολάκη, Μ., Σαραφίδου, Γ., & Κάζης, Α., 8(1), 60-70*

**Κίνητρα**

Θέματα ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπείας με εκπαιρισθέντες

*Χριστοπούλου, Α., 8(2), 173-188*

Κίνητρα, γλωσσική επίδοση, και μεταγνωστικές εμπειρίες σε ένα έργο κατανόησης κειμένου

*Μεταλλίδου, Π., 10(4), 538-555*

**Κοινωνική στήριξη**

Η έννοια του εαυτού εφήβων και οι σημαντικοί άλλοι

*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 7(1), 88-113*

Είδη κοινωνικής στήριξης και ο ρόλος της άνευ όρων αποδοχής στη διαμόρφωση θετικής αυτοεκτίμησης

*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 8(4), 488-505*

**Κοινωνική συμπεριφορά**

Αξιοπιστία και εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου "Διαστάσεις του Διαπροσωπικού Προσανατολισμού για Νέους" στην Ελλάδα

*Αλεξόπουλος, Δ. Σ., Silva, F., & Martinez-Arias, R., 9(2), 185-202*

Ανομοιογένεια στις συμπεριφορές παιδιών που ανήκουν σε ομάδες διάφορων επιπέδων αποδοχής εκ μέρους των συνομηλίκων τους

*Τριλιβα, Σ., & Chimienti, G., 7(1), 134-149*

**Κοινωνική φοβία**

Ο ρόλος της βιολογικής ετοιμότητας και του κοινωνικού περιβάλλοντος στην εγκατάσταση κοινωνικής φοβίας

*Ζαφειροπούλου, Μ., & Παππά, Ε., 9(3), 365-377*

**Κριτήρια κατηγοριοποίησης**

Κριτήρια με τα οποία μη ειδικοί αποφασίζουν αν διάφορα φυσικά φαινόμενα έχουν κοινή επισημονική ερμηνεία

*Σέρογλου, Φ., Κουμαράς, Π., & Χατζηπαντελής, Θ., 8(1), 71-88*

**Κροταφικός λοβός**

Εφαρμογές μαγνητοεγκεφαλογραφίας στην απεικόνιση εγκεφαλικής ενεργοποίησης σχετιζόμενης με γλωσσικές λειτουργίες

*Σίμος, Π., & Παπανικολάου, Α., 7(2), 239-255*

**Κυματομορφή Ρ300**

Ηλεκτροφυσιολογικές προσεγγίσεις στην κλινική νευροψυχολογία: Τα προκλητά δυναμικά  
*Βαλλιανάτου, Ν. Γ., 9(3), 316-335*

### **Λειτουργία της γονεϊκής οικογένειας**

Η λειτουργία της γονεϊκής οικογένειας ως συστήματος και η εσωτερική συγκρότηση του ατόμου ως παράγοντες ψυχικής και σωματικής υγείας

*Μπαφίτη, Τ. Β., 8(2), 249-266*

### **Λειτουργική απεικόνιση**

Εφαρμογές μαγνητοεγκεφαλογραφίας στην απεικόνιση εγκεφαλικής ενεργοποίησης σχετιζόμενης με γλωσσικές λειτουργίες

*Σίμος, Π., & Παπανικολάου, Α., 7(2), 239-255*

### **Μαζοχισμός**

Σκέψεις και προτάσεις για την αρνητική θεραπευτική αντίδραση

*Ποταμιάνου, Α., 8(2), 145-152*

### **Μαθηματικά**

Μαθηματικά και δομή της προσωπικότητας των καθηγητών μαθηματικών: Μια ψυχαναλυτική προσέγγιση

*Φερεντίνος, Σ., 9(3), 408-430*

### **Μαθητής**

Η αυτοεκτίμηση του δασκάλου και η επίδρασή της στη διαμόρφωση του ψυχολογικού κλίματος της τάξης και της αυτοεκτίμησης των μαθητών

*Ζαφειροπούλου, Μ., & Ματή-Ζήση, Ε., 8(4), 451-468*

### **Μειονότητα(ες)**

Επαγγελματική συμβουλευτική και πολιτισμική διαφορετικότητα

*Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ., 10(2 και 3), 399-413*

Η επίδραση της ηθικοποίησης στη μειονοτική επιρροή: Παράγοντας αντίστασης ή διευκόλυνσης;

*Τσιάμης, Γ., 8(1), 71-88*

### **Μερική απόκρυψη αντικειμένου**

Παράγοντες που διευκολύνουν τη σχεδίαση στα παιδιά: Το παράδειγμα της μερικής απόκρυψης αντικειμένου

*Μπονώτη, Φ., 10(1), 119-135*

### **Μεταγνώση**

Η έννοια του εαυτού και οι σχέσεις της με γνωστικούς και μεταγνωστικούς παράγοντες που αφορούν επιδόσεις σε ειδικούς τομείς γνώσης

*Δερμιτζάκη, Ε., & Ευκλείδη, Α., 7(3), 354-368*

Η δομή γνωστικών και θυμικών παραγόντων που συνδέονται με τη γνωστική επίδοση στη γλώσσα και στα μαθηματικά

*Δερμιτζάκη, Ε., & Ευκλείδη, Α., 9(1), 58-74*

### **Μεταγνωστικές εμπειρίες**

Κίνητρα, γλωσσική επίδοση, και μεταγνωστικές εμπειρίες σε ένα έργο κατανόησης κειμένου

*Μεταλλίδου, Π., 10(4), 538-555*

### **Μεταμνήμη**

Παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του αισθήματος οικειότητας λέξεων

Ευκλείδη, Α., Πανταζή, Μ., & Γιαζκουλίδου, Α., 7(2), 207-222

### **Μεταμοντέρνα προσέγγιση ψυχοθεραπείας**

Η ψυχοθεραπεία ως σύστημα και η αναγκαιότητα ενός «ανοίγματος»: Παραδείγματα της συστημικής οπτικής στη γνωσιακή-συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία

Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Γαλανάκη, Ε., 8(2), 153-172

### **Μη ειδικοί**

Κριτήρια με τα οποία μη ειδικοί αποφασίζουν αν διάφορα φυσικά φαινόμενα έχουν κοινή επισημονική ερμηνεία

Σέρογλου, Φ., Κουμαράς, Π., & Χατζηπαντελής, Θ., 8(1), 71-88

### **Μοναξιά**

Σχέση του ψυχωτισμού, νευρωτισμού και εσωστρέφειας-εξωστρέφειας με τη μοναξιά σε Έλληνες φοιτητές

Βασιλείου, Γ. Ε., 7(2), 177-190

### **Μοντέλα ψυχολογικής διαλεκτικής συμβουλευτικής**

Ψυχολογική διαλεκτική συμβουλευτική στο σχολικό πλαίσιο

Χατζηχρήστου, Χ., 10(2 και 3), 343-361

### **Νευροφυσιολογικό υπόστρωμα των γνωστικών λειτουργιών**

Ηλεκτροφυσιολογικές προσεγγίσεις στην κλινική νευροψυχολογία: Τα προκλητά δυναμικά

Βαλλιανάτου, Ν. Γ., 9(3), 316-335

### **Νευροψυχολογική δοκιμασία**

Η ελληνική δοκιμασία οπτικο-νοητικής ιχνηλάτησης: Προκαταρκτικές νόρμες για κλινική και ερευνητική εφαρμογή

Βλάχου, Χ.-Ε., & Κοσμίδου, Μ.-Ε., 9(3), 336-352

### **Νευρωτισμός**

Σχέση του ψυχωτισμού, νευρωτισμού και εσωστρέφειας-εξωστρέφειας με τη μοναξιά σε Έλληνες φοιτητές

Βασιλείου, Γ. Ε., 7(2), 177-190

### **Νοητικός ρεαλισμός**

Παράγοντες που διευκολύνουν τη σχεδίαση στα παιδιά: Το παράδειγμα της μερικής απόκρυψης αντικειμένου

Μπονώτη, Φ., 10(1), 119-135

### **Νόσος Alzheimer**

Διαταραχές της ικανότητας κατονομασίας που εμφανίζουν ασθενείς με νόσο Alzheimer

Οκαλίδου, Α., Τσολάκη, Μ., Σαραφίδου, Γ., & Κάζης, Α., 8(1), 60-70

### **Οικογενειακές αντιξοότητες**

Δυνατότητες και δυσκολίες παιδιών σχολικής ηλικίας στο οικογενειακό και σχολικό πλαίσιο

Μπίμπου-Νάκου, Ι., Κιοσέογλου, Γ., & Στογιαννίδου, Α., 8(4), 506-525

### **Οικοδόμηση της γνώσης**

Κατανόηση διάφορων μετασχηματισμών της ύλης από υποψήφιος εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Βαλανίδης, Ν., 9(1), 37-57

### **Ομαδική παρέμβαση γνωσιακής-συμπεριφοριστικής κατεύθυνσης**

Ένα πρόγραμμα γνωσιακής-συμπεριφοριστικής ομαδικής παρέμβασης σε φοιτητικό πληθυσμό



για την ενίσχυση των προσδοκιών αυτοαποτελεσματικότητας

*Καλαντζή-Azizi, A., Καραδήμας, Ε. Χ., & Σωτηροπούλου, Γ., 8(2), 267-280*

### **Οπτικο-κινητικός συντονισμός**

Η ελληνική δοκιμασία οπτικο-νοητικής ιχνηλάτησης: Προκαταρκτικές νόρμες για κλινική και ερευνητική εφαρμογή

*Βλάχου, Χ.-Ε., & Κοσμίδου, Μ.-Ε., 9(3), 336-352*

### **Οπτικός ρεαλισμός**

Παράγοντες που διευκολύνουν τη σχεδίαση στα παιδιά: Το παράδειγμα της μερικής απόκρυψης αντικειμένου

*Μπονώτη, Φ., 10(1), 119-135*

### **Όροι συγγένειας**

Οι όροι συγγένειας και η συναγωγή του μονο-πολυμερούς πολλαπλασιασμού τάξεων σε παιδιά ηλικίας 11½-12 ετών

*Ευθυμίου, Α., 9(3), 353-364*

### **Παιδικό σχέδιο**

Παράγοντες που διευκολύνουν τη σχεδίαση στα παιδιά: Το παράδειγμα της μερικής απόκρυψης αντικειμένου

*Μπονώτη, Φ., 10(1), 119-135*

### **Παιχνίδι προσποίησης**

Θεωρία του νου: Προπομποί, αναπτυξιακά ορόσημα και επικοινωνιακές προεκτάσεις

*Μακρής, Ν., 9(3), 378-395*

### **Πολιτισμική διαφορετικότητα**

Επαγγελματική συμβουλευτική και πολιτισμική διαφορετικότητα

*Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ., 10(2 και 3), 399-413*

### **Πολιτισμικοί παράγοντες**

Η σημασία των πολιτισμικών παραγόντων στη συμβουλευτική ατόμων με σωματικές ή νοητικές δυσλειτουργίες

*Κλεφτάρας, Γ., 10(2 και 3), 362-377*

### **Προβλήματα συμπεριφοράς**

Αντιλήψεις νηπιαγωγών που εκπαιδεύτηκαν σε δεξιότητες επικοινωνίας και συμβουλευτικής για τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών τους

*Μαλικιώση-Λοϊζου, Μ., 10(4), 481-496*

### **Πρόληψη του καπνίσματος**

Πρόληψη του καπνίσματος στο χώρο του σχολείου: Παρατηρήσεις από την εφαρμογή ενός πιλοτικού προγράμματος

*Κουμή, Ι., & Τσιάντης, Ι., 8(4), 469-487*

### **Προσανατολισμός στο εγώ**

Διαφορές των προφίλ στόχων επίτευξης σε ψυχο-φυσιολογικές καταστάσεις στο πλαίσιο συμμετοχής σε έντονη φυσική δραστηριότητα

*Βλαχόπουλος, Σ. Π., 9(4), 439-458*

### **Προσανατολισμός στο έργο**

Διαφορές των προφίλ στόχων επίτευξης σε ψυχο-φυσιολογικές καταστάσεις στο πλαίσιο συμμετοχής σε έντονη φυσική δραστηριότητα

*Βλαχόπουλος, Σ. Π., 9(4), 439-458*

**Προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας**

Ένα πρόγραμμα γνωσιακής-συμπεριφοριστικής ομαδικής παρέμβασης σε φοιτητικό πληθυσμό για την ενίσχυση των προσδοκιών αυτοαποτελεσματικότητας

*Καλαντζή-Azizi, A., Καραδήμας, E. X., & Σωτηροπούλου, Γ., 8(2), 267-280*

**Προσδοκίες επίδοσης**

Η επίδραση των προσδοκιών επίδοσης στη διαμόρφωση της απόδοσης αιτίων και των συναισθημάτων για ακαδημαϊκή επίδοση σε πραγματικές συνθήκες επίτευξης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

*Στεφάνου, Γ., 10(1), 159-179*

**Προσκόλληση**

Η θεωρία της προσκόλλησης και ο ρόλος της στη μελέτη της ανθρώπινης ανάπτυξης

*Λεονταρή, Α. 7(1), 63-87*

**Πρόσληψη του λόγου**

Εφαρμογές μαγνητοεγκεφαλογραφίας στην απεικόνιση εγκεφαλικής ενεργοποίησης σχετιζόμενης με γλωσσικές λειτουργίες

*Σίμος, Π., & Παπανικολάου, Α., 7(2), 239-255*

**Προσωπικός μύθος**

Το "φανταστικό ακροατήριο" και ο "προσωπικός μύθος" των εφήβων σε σχέση με τη ριψοκίνδυνη συμπεριφορά και την αντίληψη του κινδύνου

*Γαλανάκη, Ε., 8(4), 411-430*

**Προσωπικότητα**

Αξιοπιστία και εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου "Διαστάσεις του Διαπροσωπικού Προσανατολισμού για Νέους" στην Ελλάδα

*Αλεξόπουλος, Δ. Σ., Silva, F., & Martinez-Arias, R., 9(2), 185-202*

Η θεωρία της προσκόλλησης και ο ρόλος της στη μελέτη της ανθρώπινης ανάπτυξης

*Λεονταρή, Α. 7(1), 63-87*

Ο ψυχολογικά επαρκής έφηβος: Αντιλήψεις των ειδικών της ψυχικής υγείας, των γονέων, και των εκπαιδευτικών

*Μόττη-Στεφανίδη, Φ., 10(4), 449-461*

**Πρότυπα ρόλου**

Αξιολόγηση ηρωικής συμπεριφοράς και προτιμήσεις προτύπων ρόλου από άτομα ηλικίας 10-19 ετών

*Πλασιίδου, Μ., & Μεταλλίδου, Π., 10(4), 556-574*

**Ριψοκίνδυνη συμπεριφορά**

Το "φανταστικό ακροατήριο" και ο "προσωπικός μύθος" των εφήβων σε σχέση με τη ριψοκίνδυνη συμπεριφορά και την αντίληψη του κινδύνου

*Γαλανάκη, Ε., 8(4), 411-430*

**Σεξουαλικός προσανατολισμός**

Διαγνωστική μέθοδος σεξουαλικού προσανατολισμού με βάση τον υποκειμενικό χαρακτήρα των ατομικών οπτικών αντιλήψεων

*Τσακαλίδου, Α., 8(1), 71-88*

**Σημαντικοί άλλοι**

Η έννοια του εαυτού εφήβων και οι σημαντικοί άλλοι

*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 7(1), 88-113*

### **Στάσεις**

Επιθετικότητα και θυματοποίηση ανάμεσα στους μαθητές των ελληνικών δημοτικών σχολείων  
*Boulton, M. J., Καρέλλου, Ι., Λανίτη, Ι., Μανούσου, Β., & Λεμονή, Ο., 8(1), 12-29*

Το προφίλ μαθητών και μαθητριών με βάση υγιεινές και ανθυγιεινές συμπεριφορές: Σχέσεις με τον αθλητισμό

*Θεοδωράκης, Γ., & Παπαϊωάννου, Α., 9(4), 547-562*

### **Στρατηγικές αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων**

Η σχέση μεταξύ γεγονότων ζωής και καθημερινών προστριβών, προσδοκιών αυτο-αποτελεσματικότητας, στρατηγικών αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων και ψυχοσωματικής υγείας

*Καραδήμας, Ε. Χ., & Κаланτζή-Αζίζι, Α., 9(1), 75-91*

### **Στρες**

Η σχέση μεταξύ γεγονότων ζωής και καθημερινών προστριβών, προσδοκιών αυτο-αποτελεσματικότητας, στρατηγικών αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων και ψυχοσωματικής υγείας

*Καραδήμας, Ε. Χ., & Κаланτζή-Αζίζι, Α., 9(1), 75-91*

### **Συγχρονική εγκυρότητα**

Αξιολογία και εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου Προσωπικότητας για Ενηλίκους (EPQ-A) του Eysenck στην Ελλάδα

*Αλεξόπουλος, Σ. Δ., 9(3), 295-315*

### **Συμβουλευτική**

Η σημασία των πολιτισμικών παραγόντων στη συμβουλευτική ατόμων με σωματικές ή νοητικές δυσλειτουργίες

*Κλεφτάρας, Γ., 10(2 και 3), 362-377*

Μια κριτική ματιά στην ενσυναίσθηση

*Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., 10(2 και 3), 295-309*

Μια πρόταση για ένα συμβουλευτικό μοντέλο επίλυσης προβλημάτων προσωπικών διλημμάτων και συγκρούσεων

*Μαρούδα-Χατζούλη, Α., 10(2 και 3), 310-329*

### **Συμπεριφορά**

Γέφυρες προσέγγισης ανάμεσα στην ψυχολογία και τη φαρμακολογία

*Παναγής, Γ. Θ., 9(3), 396-407*

### **Συναγωγή μονο-πολυμερούς πολλαπλασιασμού**

Οι όροι συγγένειας και η συναγωγή του μονο-πολυμερούς πολλαπλασιασμού τάξεων σε παιδιά ηλικίας 11½-12 ετών

*Ευθυμίου, Α., 9(3), 353-364*

### **Συναίσθημα(τα)**

Σχέση συναισθηματικών παραγόντων με την έννοια του εαυτού κατά την εφηβεία

*Δασκάλου, Β., & Συγκολίτου, Ε., 10(4), 462-480*

Η επίδραση των προσδοκιών επίδοσης στη διαμόρφωση της απόδοσης αιτίων και των συναισθημάτων για ακαδημαϊκή επίδοση σε πραγματικές συνθήκες επίτευξης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

*Στεφάνου, Γ., 10(1), 159-179*

### **Συνειρμική αξία**

Παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του αισθήματος οικειότητας λέξεων

*Ευκλείδη, Α., Πανταζή, Μ., & Γιαζκουλίδου, Α., 7(2), 207-222*

**Συστημική ψυχοθεραπεία**

Η ψυχοθεραπεία ως σύστημα και η αναγκαιότητα ενός «ανοίγματος»: Παραδείγματα της συστημικής οπτικής στη γυνωιακή-συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία

*Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Γαλανάκη, Ε., 8(2), 153-172*

**Σχολική επίδοση**

Αιτιακή απόδοση της επίδοσης από τους γονείς, εμπλοκή των γονέων και επίδοση του παιδιού

*Γεωργίου, Σ. Ν., 7(2), 191-206*

Δυνατότητες και δυσκολίες παιδιών σχολικής ηλικίας στο οικογενειακό και σχολικό πλαίσιο

*Μπίμπου-Νάκου, Ι., Κιοσέογλου, Γ., & Στογιαννίδου, Α., 8(4), 506-525*

**Σχολική προσαρμογή**

Αλλαγές στην έννοια του εαυτού των παιδιών κατά τη μετάβασή τους από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο

*Σωτηρίου, Α., & Ζαφειροπούλου, Μ., 10(1), 96-118*

**Σχολική ψυχολογία**

Η σχολική ψυχολογία ως επιστήμη και επάγγελμα: Σύγχρονες τάσεις και μελλοντικές προοπτικές στο διεθνή και ελληνικό χώρο

*Χατζηχρήστου, Χ., 10(4), 415-436*

**Σχολικό πλαίσιο**

Ψυχολογική διαλεκτική συμβουλευτική στο σχολικό πλαίσιο

*Χατζηχρήστου, Χ., 10(2 και 3), 343-361*

**Σχολικός ψυχολόγος**

Η σχολική ψυχολογία ως επιστήμη και επάγγελμα: Σύγχρονες τάσεις και μελλοντικές προοπτικές στο διεθνή και ελληνικό χώρο

*Χατζηχρήστου, Χ., 10(4), 415-436*

**Ταχιστοσκοπικό μπινοκουλαροσκόπιο**

Διαγνωστική μέθοδος σεξουαλικού προσανατολισμού με βάση τον υποκειμενικό χαρακτήρα των ατομικών οπτικών αντιλήψεων

*Τσακαλίδου, Ά., 8(1), 71-88*

**Τομείς αυτοαντίληψης**

Η σπουδαιότητα των επιμέρους τομέων αυτοαντίληψης ως παράγοντας διαφοροποίησης της συνάφειάς τους με την αυτοεκτίμηση

*Μακρή-Μπότσαρη, Ε., 7(2), 223-238*

**Τομείς σχολικής ψυχολογίας**

Η σχολική ψυχολογία ως επιστήμη και επάγγελμα: Σύγχρονες τάσεις και μελλοντικές προοπτικές στο διεθνή και ελληνικό χώρο

*Χατζηχρήστου, Χ., 10(4), 415-436*

**Υγιεινή συμπεριφορά**

Το προφίλ μαθητών και μαθητριών με βάση υγιεινές και ανθυγιεινές συμπεριφορές: Σχέσεις με τον αθλητισμό

*Θεοδωράκης, Γ., & Παπαϊωάννου, Α., 9(4), 547-562*

**Φανταστικό ακροατήριο**

Το "φανταστικό ακροατήριο" και ο "προσωπικός μύθος" των εφήβων σε σχέση με τη ριψοκίν-

δυναμη συμπεριφορά και την αντίληψη του κινδύνου

Γαλανάκη, Ε., 8(4), 411-430

#### **Φαρμακολογία συμπεριφοράς**

Γέφυρες προσέγγισης ανάμεσα στην ψυχολογία και τη φαρμακολογία

Παναγής, Γ. Θ., 9(3), 396-407

#### **Φοιτητικό στρες**

Ένα πιλοτικό πρόγραμμα για ομαδική διαχείριση του φοιτητικού στρες: Περιγραφή και προκαταρκτικά ευρήματα

Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Καραδήμας, Ε. Χ., 10(2 και 3), 330-342

#### **Φυσική αγωγή**

Διαφορές των προφίλ στόχων επίτευξης σε ψυχο-φυσιολογικές καταστάσεις στο πλαίσιο συμμετοχής σε έντονη φυσική δραστηριότητα

Βλαχόπουλος, Σ. Π., 9(4), 439-458

#### **Φυσική δραστηριότητα**

Το προφίλ μαθητών και μαθητριών με βάση υγιεινές και ανθυγιεινές συμπεριφορές: Σχέσεις με τον αθλητισμό

Θεοδωράκης, Γ., & Παπαϊωάννου, Α., 9(4), 547-562

#### **Χαρακτηριστικά προσωπικότητας**

Χαρακτηριστικά προσωπικότητας και ακοολογικά ευρήματα σε ασθενείς με εμβοές ώτων

Βαλλιανάτου, Ν. Γ., Χριστοδούλου, Π., Νέστορος, Ι. Ν., & Χελιδόνης, Ε., 7(2), 161-176

#### **Χρήση ναρκωτικών**

Η χρήση ναρκωτικών από την οπτική γωνία των λέξεων ταυτότητας: Η εγω-οικολογική προσέγγιση της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας του χρήστη (Μελέτη περιπτώσεων)

Ρήγα, Α-Β., & Τριανταφυλλίδου, Σ. Σ., 9(1), 116-137

#### **Ψυχανάλυση**

Μαθηματικά και δομή της προσωπικότητας των καθηγητών μαθηματικών: Μια ψυχαναλυτική προσέγγιση

Φερεντίνος, Σ., 9(3), 408-430

#### **Ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία**

Θέματα ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπείας με εκπαιρισθέντες

Χριστοπούλου, Α., 8(2), 173-188

#### **Ψυχοδυναμική θεραπεία**

Ψυχοδυναμική και γνωστική-συμπεριφορική συμβουλευτική για άτομα με προβλήματα υγείας: Σημεία σύγκλισης και απόκλισης

Ρούσση, Π., Αυδή, Ε., & Τριλίβα, Σ., 10(2 και 3), 378-398

#### **Ψυχοθεραπεία**

Μια κριτική ματιά στην ενσυναίσθηση

Μαλικιώση-Λοϊζου, Μ., 10(2 και 3), 295-309

Η ένταξη της βιντεοσκόπησης στη θεραπεία ασθενών με διαταραχές διατροφής

Vanger, Ph., 8(2), 202-220

#### **Ψυχοκοινωνική ταυτότητα**

Η χρήση ναρκωτικών από την οπτική γωνία των λέξεων ταυτότητας: Η εγω-οικολογική προσέγγιση της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας του χρήστη (Μελέτη περιπτώσεων)

Ρήγα, Α-Β., & Τριανταφυλλίδου, Σ. Σ., 9(1), 116-137

### **Ψυχολογία υγείας**

Ψυχοδυναμική και γνωστική-συμπεριφορική συμβουλευτική για άτομα με προβλήματα υγείας: Σημεία σύγκλισης και απόκλισης

Ρούσση, Π., Αυδή, Ε., & Τριλίβα, Σ., 10(2 και 3), 378-398

### **Ψυχολογική επάρκεια**

Ο ψυχολογικά επαρκής έφηβος: Αντιλήψεις των ειδικών της ψυχικής υγείας, των γονέων, και των εκπαιδευτικών

Μόττη-Στεφανίδη, Φ., 10(4), 449-461

### **Ψυχολογικό κλίμα της τάξης**

Η αυτοεκτίμηση του δασκάλου και η επίδρασή της στη διαμόρφωση του ψυχολογικού κλίματος της τάξης και της αυτοεκτίμησης των μαθητών

Ζαφειροπούλου, Μ., & Ματή-Ζήση, Ε., 8(4), 451-468

### **Ψυχολογιοποίηση**

Η επίδραση της ηθικοποίησης στη μειονοτική επιρροή: Παράγοντας αντίστασης ή διευκόλυνσης;

Τσιάμης, Γ., 8(1), 71-88

### **Ψυχοσωματική υγεία**

Ένα πρόγραμμα γνωσιακής-συμπεριφοριστικής ομαδικής παρέμβασης σε φοιτητικό πληθυσμό για την ενίσχυση των προσδοκιών αυτοαποτελεσματικότητας

Καλαντζή-Azizi, Α., Καραδήμας, Ε. Χ., & Σωτηροπούλου, Γ., 8(2), 267-280

Η λειτουργία της γονεϊκής οικογένειας ως συστήματος και η εσωτερική συγκρότηση του ατόμου ως παράγοντες ψυχικής και σωματικής υγείας

Μπαφίτη, Τ. Β., 8(2), 249-266

### **Ψυχοφαρμακολογία**

Γέφυρες προσέγγισης ανάμεσα στην ψυχολογία και τη φαρμακολογία

Παναγής, Γ. Θ., 9(3), 396-407

### **Ψυχωτισμός**

Σχέση του ψυχωτισμού, νευρωτισμού και εσωστρέφειας-εξωστρέφειας με τη μοναξιά σε Έλληνες φοιτητές

Βασιλείου, Γ. Ε., 7(2), 177-190

### **WISC-R**

Αξιοπιστία και εγκυρότητα του WISC-R για παιδιά ηλικίας έξι έως ένδεκα ετών στην Ελλάδα

Δημήτριος Αλεξόπουλος, Μίκα Χαρίτου-Φατούρου, Δέσποινα Σακκά, Ανδρέας Σκαλτσάς, & Όλγα Βλάχου, 7(1), 35-45

## Κατάλογος κριτών 1997-2002

Η Διευθύντρια Σύνταξης θα ήθελε να εκφράσει την ευγνωμοσύνη και εκτίμησή της στα παρακάτω πρόσωπα, που υπήρξαν κριτές του περιοδικού ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: το Περιοδικό της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας κατά το διάστημα από τον Ιούλιο του 1996 μέχρι και το Δεκέμβριο 2002.

### Επώνυμο, Όνομα

Αλεξόπουλος, Δημήτριος  
 Αλευριάδου, Αναστασία  
 Αναγνωστοπούλου, Τάνια  
 Βαλασιάδης, Οδυσσέας  
 Βελλή, Θεώνη  
 Βορριά, Παναγιώτα  
 Γαγάτσης, Αθανάσιος  
 Γαλάνης, Γεώργιος  
 Γενά, Αγγελική  
 Γεώργας, Δημήτριος  
 Γούδας, Μάριος  
 Γρούσιος, Γεώργιος  
 Γωνίδα, Ελευθερία  
 Δεληγιάννη, Βασιλική  
 Δερμιτζάκη Ειρήνη  
 Δημητρίου, Ευάγγελος  
 Δικαίου, Μαρία  
 Δόικου, Μάρω  
 Ευκλείδη, Αναστασία  
 Feltham, Colin  
 Ζαφειροπούλου, Μαρία  
 Θεοδωράκης, Γιάννης  
 Ιορδανίδης, Πανταζής  
 Ιωαννίδης, Χρήστος  
 Κάζης, Αριστείδης  
 Καλαντζή-Αζίζι, Αναστασία  
 Καλπαζίδου, Σοφία  
 Κάντας, Αριστοτέλης  
 Καραπέτσας, Αργύρης  
 Καργόπουλος, Φίλιππος  
 Καστελλάκης, Ανδρέας  
 Κατάκη, Χάρις  
 Κιοσέογλου, Γρηγόρης

Kitsantas, Anastasia  
 Κλεφτάρας, Γιώργος  
 Κόκκας, Βασίλειος  
 Κορδούτης, Παναγιώτης  
 Κοσμίδου, Μαρία-Ελένη  
 Κουγιουμουτζάκης, Γιάννης  
 Λεονταρή, Αγγελική  
 Λυμπεράκης, Ευστάθιος  
 Mahler, Alvin  
 Μακρή-Μπότσαρη, Εύη  
 Μακρής, Νικόλαος  
 Μαλικιώση-Λοίζου, Μαρία  
 Μάνιου-Βακάλη, Μαίρη  
 Μαντόγλου, Άννα  
 Μαριδάκη-Κασσωτάκη, Αικα-  
 τερίνη  
 Μαρκουλής, Διομήδης  
 Ματσαγγούρας, Ηλίας  
 Mellon, Robert  
 Μεντενόπουλος, Γεώργιος  
 Μεταλλίδου, Παναγιώτα  
 Μόττη-Στεφανίδη, Φρόσω  
 Μπαγιάτης, Κωνσταντίνος  
 Μπαμπλέκου, Ζωή  
 Μπεζεβέγκης, Ηλίας  
 Μπίμπου-Νάκου, Ιωάννα  
 Μπόνη, Ειρήνη  
 Νατσόπουλος, Δημήτριος  
 Νέστορος, Ιωάννης  
 Niemivirta, Markku  
 Ξηρομερίτου, Αφροδίτη  
 Πανταζής, Πάυλος  
 Παπαγεωργίου, Βαϊτσα

Παπαδόπουλος, Νικόλαος  
 Παπαστυλιανού, Ντώνα  
 Πήτα, Γλυκερία  
 Πόρποδας, Κωνσταντίνος  
 Ποταμιάνος, Γρηγόρης  
 Ρήγα, Αναστασία-Βαλεντίνη  
 Ρούσση, Παγώνα  
 Σακκά, Δέσποινα  
 Σιδερίδης, Γιώργος  
 Σίμος, Παναγιώτης  
 Σταλίκας, Αναστάσιος  
 Στασινός Δημήτριος  
 Σταυρίδου, Ελένη  
 Στογιαννίδου, Αριάδνη  
 Συγκολλίτου, Ευθυμία  
 Σφενδόνη-Μέντζου, Δήμητρα  
 Τερζής, Νίκος  
 Τζαβάρας, Αθανάσιος  
 Τζουριάδου, Μαρία  
 Triandis, Harry  
 Τριάρχου, Λάζαρος  
 Τσαλίκογλου, Φωτεινή  
 Τσαπκίνη, Κυράνα  
 Τσολάκη, Μαγδαληνή  
 Τσορμπατζούδης, Χαράλα-  
 μπος  
 Vanger, Philippos  
 Χαντζή, Αλεξάνδρα  
 Χαρίτου-Φατούρου, Μίκα  
 Χατζηχρήστου, Χρυσή  
 Χρησιτίδης, Δημήτριος  
 Χριστοπούλου, Άννα